

**Uchwała Nr 33/VI/11
Rady Miejskiej w Chorzeliach
z dnia 17 marca 2011r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta i Gminy Chorzeli na lata 2011 – 2016**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.)

Rada Miejska uchwala, co następuje :

§ 1.

Przyjmuje się Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzeli na lata 2011 – 2016 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy w Chorzeliach.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
mgr Dariusz Brzezicki

Załącznik
do uchwały nr 33/VI/11
Rady Miejskiej w Chorzelach
z dnia 17 marca 2011 roku.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY CHORZELE NA LATA 2011-2016

**PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej**
mgr Dariusz Brzezicki

Chorzele 2011

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE I CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. WARTOŚCI, ZASADY I DEFINICJE	6
1.2. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	9
1.3. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	10
1.4. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	11
1.5. NARODOWE STRATEGIE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI).....	13
1.6. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI	13
1.7. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2005-2013	15
1.8. STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU PRZASNYSKIEGO NA LATA 2007-2013.....	16
1.9. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY CHORZELE.....	17
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	19
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY CHORZELE	20
2.2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY CHORZELE	27
2.3. BUDŻET GMINY	29
2.4. UDZIAŁ ŚRODKÓW UNIJNYCH W FINANSACH LOKALNYCH ICH WPŁYW NA ROZWÓJ GMINY	34
2.5. DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU SPOŁECZNO GOSPODARCZEGO GMINY CHORZELE	35
2.6. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	51
2.7. KWESTIA OPIEKI NAD DZIECKIEM	60
2.8. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	62
2.9. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	68
2.10. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	71
2.11. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	72
2.12. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW I POTRZEB SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE I GMINIE CHORZELE	76
2.13. ANALIZA SWOT PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY CHORZELE.....	91
2.14. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	96
2.15. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	97
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	99
3.1. MISJA	100
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	102
3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW	122
4. ZARZĄDZANIE PROCESEM WDRAŻANIA STRATEGII	131
4.1. SYSTEM OCEN WDRAŻANIA, MONITORING I EWALUACJA	132
4.3. ROCZNY PLAN DZIAŁANIA – REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.....	133
4.3. PROCES AKTUALIZACJI	135
4.4. UWAGI KOŃCOWE.....	135
ZAŁĄCZNIKI	137

1. WPROWADZENIE I CZĘŚĆ WSTĘPNA

Strategie Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych to uogólnione stosunkowo trwałe i często realizowane w toku działalności prowadzonej przez wyspecjalizowane organizacje wzory interwencji społecznych. Odwołują się one do społecznie podzielanych poglądów o przyczynach czy źródłach powstawania rozmaitych problemów społecznych, a także właściwych środkach zaradczych i w ten sposób organizują zbiorową działalność.

Mówiąc o Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej prowadzone na terenie miasta i gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców miasta i gminy.

Miasto i Gmina Chorzele dotychczas posiadało Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2010, przyjętą Uchwałą Rady Miejskiej Nr 242/XXX/2005 z dnia 29 grudnia 2005r. Strategia ta była przygotowana przez Kierownika OPS w oparciu o wiedzę pracowników OPS i zebrane dane statystyczne przy merytorycznej współpracy Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Z uwagi na fakt, iż do opracowania Strategii nie został wówczas powołany Zespół ds. opracowania dokumentu wystąpiła konieczność aktualizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych. Proces aktualizacji rozpoczęty został w maju 2008r. poprzez rozpowszechnienie ankiet wśród mieszkańców i przedstawicieli różnych instytucji w celu poznania opinii na temat postrzegania problemów i potrzeb społecznych oraz możliwości ich rozwiązywania. Na bazie raportu z badań ankietowych powstał dokument „Zmiany do Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i gminy Chorzele na lata 2005-2010, który dotyczył uaktualnienia celów strategii, uaktualnienia danych jak również terminów realizacji celów. Zmiany do Strategii zostały przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Chorzelach Nr 125/XVIII/ 08 z dnia 14 sierpnia 2008 roku.

Konieczność opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz.U. z 2008r, Nr.115, poz. 728).

Różnorodność problemów społecznych występujących w mieście i gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają wpływ na rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości :

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2003r, Nr.96, poz. 873 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.z 2008r, Nr.69, poz.415 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2003r, Nr. 122, poz.1143 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007r, Nr.70, poz. 473 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.z 2008r, Nr. 14, poz.92)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.z 2005r, Nr.179, poz. 1485 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.z 2005r, Nr. 180, poz.1493 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2006r, Nr.139, poz.992 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 7 września 2007r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U.z 2007r, Nr. 192, poz.1378 z późn.zm.)
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2001r, Nr. 71, poz. 734 z późn.zm.).

Oprócz wymienionych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się także do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania uwzględniono także dokumenty, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu

jak również uznaje się za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. (Narodowe Strategiczne ramy Odniesienia 2007-2013, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego), program Operacyjny Kapitał Ludzki).

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

Autorzy opracowania mają świadomość, że osiągnięcie określonych celów będzie wymagało ścisłej współpracy licznych podmiotów społecznych. Wskazanych zamierzeń nie da się osiągnąć bez udziału szeroko rozumianej koalicji społecznej.

Opracowywanie materiału odbywało się przy udziale szerokiego forum społecznego. Diagnoza problemów miasta i gminy oparta została na analizie źródeł zastanych (dane Ośrodka Pomocy Społecznej) oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu wywiadów i ankiet.

W pracach nad strategią uczestniczyli pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele składa się z trzech zasadniczych części tj. z części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu : są w niej przedstawione aspekty prawne, zasady i wartości na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz analiza dokumentów strategicznych , z którymi powinna być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficznej, bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy.

Diagnoza dotyczy następujących problemów :

- kwestia marginalizacji i wykluczenia w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej
- kwestie dziecka i rodziny
- kwestia osób bezrobotnych
- kwestia ludzi starych
- kwestia osób uzależnionych
- kwestia osób niepełnosprawnych
- kwestia przestępczości
- identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie miasta i gminy

- analiza SWOT
- zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

W podsumowaniu części diagnostycznej zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem uwagi samorządu lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta i gminy Chorzele na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów operacyjnych i kierunków działań. Część programowa zawiera również informację na temat sposobu wdrożenia oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji oraz projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji miasta i gminy działających w obszarze polityki społecznej.

1.1. Wartości, zasady i definicje

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako „złe” czyli traktuje jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, i nie w każdych okolicznościach i nie przez wszystkich przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą. Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu :

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich a także ogólnych warunków rozwoju,
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla spokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W

polityce społecznej odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej wolnej od zagrożeń i problemów społecznych. Główne zasady to :

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania nakreślając podział odpowiedzialności i towarzysząc mu temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym np. :

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które :

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych z zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji. Źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach

współzycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopolską czy międzynarodową.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów z zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej – jaką jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011-2016 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004r Narodowej Strategii Integracji Społecznej (NSIS). Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000r przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte z Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji różnych praw jednostki są następujące :

- prawa do edukacji :
 - wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
 - poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponad gimnazjalnym,
 - upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
 - rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
 - upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- prawa do zabezpieczenia społecznego
 - radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
 - ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązana z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin.

W związku z tym faktem w Narodowej Strategii cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do działań dotyczących realizacji

- prawa do pracy
 - ograniczenie bezrobocia długookresowego;
 - zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
 - zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
 - zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.
- prawa do ochrony zdrowia
 - wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
 - upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
 - zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.
- w zakresie prawa do innych praw społecznych
 - zwiększenie dostępu do lokali mieszkań dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
 - zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
 - rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
 - zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
 - realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej poprzez samorządy terytorialne;
 - zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa

1.4. Krajowy Plan działania Na Rzecz Integracji Społecznej

Krajowy Plan Działania Na Rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększenie poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej w europejskim modelu społecznym.

Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego.

W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły z wiązki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie realizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

Dlatego ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata :

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.5. Narodowe Strategie Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności)

Narodowe Strategie Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie marginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

Cel strategiczny NSRO zakłada tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy i działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie.

Cele horyzontalne to m.in. :

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie próby spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.6. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Zgodnie z Narodowymi Ramami Odniesienia całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (finansuje on działania państw członkowskich UE w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich) w Polsce została ujęta w ramach

Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej :

- Priorytet I – Działanie 1.2. ‘ Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „ Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności : młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „ Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego cel zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;
- Priorytet VII- Działanie 7.2. „ Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „ Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego cel zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji

społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

1.7. Strategia Województwa w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013 pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym, takim jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Misją samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii wojewódzkiej polityki społecznej Mazowsza, jest osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność. W związku z tym wyznaczono cele strategiczne oraz operacyjne dla każdego z tych obszarów :

Ubóstwo :

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.
2. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzenia osób ubogich w stan bezdomności.

Uzależnienia :

1. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego trybu życia, rozwijanie postaw sprzyjającym tym zachowaniom.
2. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.

Starość :

1. Podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej.

Bezrobocie :

1. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów.

Niepełnosprawność :

1. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

1.8. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Przasnyskiego na lata 2007-2013

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Wyżej wymieniony dokument wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działań administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

Misją powiatu jest wspieranie rodziny i umacnianie wspólnoty mieszkańców, którzy w oparciu o partnerstwo publiczne przeciwdziałają wykluczeniu osób i grup społecznych. W związku z tym określono cele strategiczne i operacyjne, które powinny być realizowane w celu rozwiązania występujących problemów :

1. Zintegrowany system wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem pozycji dzieci i młodzieży

- wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych,
- rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi,

2. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w celu ich aktywizowania,
- podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień,

- zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji,
- integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem,
- rozwijanie form rehabilitacji zawodowej,
- rozwój opieki rodzinnej i poprawianie standardu usług w placówkach instytucjonalnych,
- współpraca w tworzeniu systemu probacyjnego i wsparcie osób opuszczających zakład karnych,
- współpraca w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze,
- współpraca w zakresie tworzenia warunków sprzyjających ograniczaniu i eliminowaniu skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży,
- promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku narkomanii i przestępczości.

3. Partnerstwo na rzecz aktywności obywatelskiej.

- profesjonalizacja służb społecznych jako czynnik integracji lokalnej,
- wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

1.9. Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chorzele

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Chorzele jest podstawowym dokumentem samorządu lokalnego, wskazującym główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i poprawy jakości życia jej mieszkańców. Realizacja strategii odbywa się poprzez realizację programów operacyjnych.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Chorzele obejmuje lata 2004-2012 oraz wyznacza główne cele, kierunki działania oraz zadania służące do realizacji poszczególnych celów strategicznych.

Do kwestii społecznych odnosi się :

- a) Cel pierwszy dotyczący zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy, tworzenie jak najlepszych warunków do trwałego wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców poprzez :
 - wspomaganie przedsiębiorczości oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy Chorzele,

- stymulowanie i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, szczególnie w agroturystyce, rzemiośle artystycznym, gastronomii i usługach oraz produkcji regionalnych produktów rolniczych.

b) Cel drugi dotyczący poprawy warunków życia mieszkańców gminy oraz funkcjonowania i dostępności usług społecznych m.in. poprzez :

- podniesienie poziomu wykształcenia,
- kontynuowanie programu remontu bazy lokalowej, unowocześnienia wyposażenia (pracownie komputerowe), zakup pomocy dydaktycznych, rozbudowa księgozbiorów,
- poprawę stanu zdrowia mieszkańców gminy Chorzele,
- rozwój edukacji prozdrowotnej (zwiększenie ilości szkół promocji zdrowia, opracowanie raportu o stanie zdrowia dzieci i młodzieży),
- umożliwienie swobodnego dostępu wszystkim mieszkańcom gminy do opieki zdrowotnej,
- zapewnienie koniecznej opieki socjalnej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- zwiększenie środków finansowych na działania w zakresie pomocy dla grup społecznych wymagających wsparcia,
- rozwijanie sprawdzonych już form opieki, jakimi są Rodzinne Domy Dziecka i Rodziny Zastępcze nad sierotami lub dziećmi z rodzin patologicznych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy.

**Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie
skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet.**

2.1. Charakterystyka gminy Chorzele

2.1.1. Historia Gminy Chorzele

Miasto Chorzele leży na terenie historycznej dzielnicy Mazowsza, północno-wschodniego terenu dawnego Księstwa Mazowieckiego. Od czasów historycznie udokumentowanych miasto położone jest na lewym brzegu rzeki Orzyc, w środkowym jej biegu, będącym prawym dopływem Narwi, w odległości 27 km na północ od Przasnysza, a z północnej strony w odległości 2,5 – 3 km od dawnej granicy z Prusami. Pod względem etnicznym Chorzele leżą na pograniczu Kurpiów, a terenami szlacheckiej gołoty (prawy brzeg Orzyca). Chorzele kolejno znajdują się: w departamencie plockim, województwie plockim, guberni plockiej, województwie warszawskim, a od 1 czerwca 1975 roku w województwie ostrołęckim. Po ostatniej reformie administracyjnej miasto znajduje się w województwie mazowieckim. Źródła historyczne podają, iż 15 maja 1542 roku wieś królewska, Chorzele, należąca do starostwa ciechanowskiego, otrzymała od króla Zygmunta I Starego prawa miejskie magdeburskie. W 9 lat później miasto sprawiło sobie pieczęć z herbem. Wyobraża on drzewo z korzeniami i gałęziami i jakby szyszką w środku, a obok – róg bawoli. Z fundacji Królowej Bony 20 sierpnia 1551 roku oddany został do użytku drewniany kościół parafialny, któremu pod względem administracyjnym podlegał obszar o powierzchni ponad 300 km.

Zniszczone w czasie I wojny światowej, w 1919 roku Chorzele odzyskały, po 50 latach, prawa miejskie. Liczące w 1939 roku 3025 mieszkańców Chorzele w czasie wojny poniosły spore straty. Zniszczono mosty, młyny, obiekty budowlane straży granicznej, 60 budynków. Część ludności wywieziono do obozów; 36 osób zamordowano na miejscu. Pierwsze lata po wyzwoleniu były okresem kształtowania się nowej struktury społecznej i gospodarczej Chorzel.

Mieszkańcy miasteczka byli w większości rolnikami. Wielkość gospodarstw rolnych zamykała się w granicach 6-9 ha.

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” przez wiele lat była największym uspołecznionym zakładem pracy. W okresie piętnastolecia Polski Ludowej pobudowano nowy żelbetonowy most, Lecznicę Zwierząt, internat LO na 120 miejsc, budynek masarni GS. Dokonano elektryfikacji i radiofonizacji miasta.

W latach sześćdziesiątych nastąpiło pewne ożywienie gospodarcze. W roku 1966 został oddany do użytku Zakład Mleczarski OSM wraz z kolektorem i oczyszczalnią ścieków. Znalazło w nim zatrudnienie około 250 pracowników. Do dziś jest to jeden z największych

zakładów produkcyjnych w Chorzelach, znany nawet za granicą z produkcji wysokiej jakości masła i serów twardych, głównie „cheddara”. Bardzo dobre warunki naturalne dla hodowli bydła oraz istnienie nowoczesnego zakładu mleczarskiego, który służy fachową pomocą rolnikom pozwoliły zintensyfikować produkcję mleczarską tak, że stała się ona wiodącą dziedziną gospodarczą w tym środowisku. Zakład ten funkcjonuje współcześnie w odmiennej strukturze. Został podzielony na dwie spółki – pierwsza z ich o nazwie „Bel”, skupia pracowników pod szyldem inwestora francuskiego. Specjalizuje się on w produkcji serków topionych. Polska część zakładu nosi nazwę „Mazowsze” i kontynuuje tradycję zapoczątkowaną w latach sześćdziesiątych przez Zakład Mleczarski OSM.

W 1962 roku do użytku oddano Ośrodek zdrowia, a w 1963 – „Dom Książki”. W rok później zbudowano agromówkę, a oświata wzbogaciła swoją bazę o salę gimnastyczną. Nowe zakłady spowodowały ruch ludności z okolicznych wsi do miasta, co przyczyniło się do powstania bardzo poważnego problemu mieszkaniowego, którym władze miejskie borykają się do dziś. Pewne rozwiązanie w tej sprawie przyniosło oddanie do użytku w 1968 roku dwóch rotacyjnych budynków mieszkalnych dla 32 rodzin oraz dwóch bloków spółdzielczych dla 60 rodzin.

W roku 1980 oddano do użytku nowy obiekt przedszkola – jedną z najbardziej oczekiwanych przez społeczeństwo inwestycji. Od pierwszych lat odbudowy ruch kulturalny inicjowany był przez Miejską Bibliotekę Publiczną i pracowników oświaty. Szkołą Podstawową i Liceum Ogólnokształcące skupiały wówczas zdecydowaną większość inteligencji. Przy szkołach tych powstawały zespoły teatralne prowadzone przez miejscowych nauczycieli. W tym też okresie w wyniku reformy oświaty na bazie istniejącego Liceum Ogólnokształcącego, Liceum Zawodowego, Zasadniczej Szkoły Zawodowej powołano Zespół Szkół, do którego uczęszczało wówczas około 420 uczniów. W 1992 roku obchodzono jubileusz 450 –lecia miasta Chorzele.

Miasto wkroczyło w XXI wiek z bagażem doświadczeń i realną wizją przemian. Wiele instytucji omawianych przy tej sposobności przeszło w ręce prywatnych przedsiębiorców. Część z nich nie wytrzymała zwyczajnej próby czasu i przestała istnieć. Miasto uległo znacznej rozbudowie. Należy tu wspomnieć zarówno budownictwo jednorodzinne jak i obiekty przemysłowe. Dokończono ważne inwestycje, wskazano konieczność zmian. Przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w Przasnyszu w 2004 roku powstała Chorzelach nowoczesna hala sportowa. W 2005 roku oddano do użytku nową oczyszczalnię ścieków.

Zmodernizowano nawierzchnię dróg. W czerwcu 2009 roku oddano do użytku wielofunkcyjne boisko ORLIK. W listopadzie 2009-zakończono modernizację drogi krajowej nr 57 przebiegającej przez miasto.

Ciekawym zjawiskiem, które obserwowane jest w ostatnim czasie na terenie miasta i gminy Chorzele jest masowy wykup chorzelskiej ziemi przez mieszkańców większych miast. Uzasadnione jest to rekreacyjnymi właściwościami tych terenów. W sąsiedztwie miasta powstają piękne domki letniskowe. Przybysze delektują się świeżym powietrzem, czystością okolicznych lasów i łąk. Stanowi to pewną alternatywę dla miasta.

2.1.2. Potencjał gospodarczy gminy

Gmina miejsko-wiejska Chorzele położona jest w północnej części powiatu przasnyskiego, który należy do województwa mazowieckiego. Gmina zajmuje powierzchnię 371,53 km², zamieszkuje ją 11.274 osób z czego 2.765 mieszka w mieście Chorzele. Gęstość zaludnienia wynosi 30 [osób/km²]. Ludność gminy Chorzele stanowi około 19% ludności powiatu przasnyskiego. Teren gminy zamieszkuje 10 117 osób, w tym 5 124 mężczyzn oraz 4 993 kobiet. Miasto Chorzele zamieszkuje 2783 osób w tym 1 363 mężczyzn oraz 1 420 kobiet. Ludność gminy zamieszkująca na obszarach wiejskich to 7334 osób, z czego 3761 to mężczyźni, a 3573 – kobiety.

Gmina podzielona jest na 41 sołectw, obejmujących 66 miejscowości. Na terenie gminy znajduje się 19 996ha użytków rolnych, w tym: 9 666 ha gruntów ornych, 9 947ha użytków zielonych, 376ha nieużytków oraz 7ha innych gruntów.

Ponadto na obszarze gminy znajduje się 15 607ha lasów oraz 1 550ha pozostałych gruntów. Poniższy wykres obrazuje układ gruntów na terenie miasta i gminy Chorzele w hektarach. Jak widać w zdecydowanej przewadze (17 539ha) występują lasy i inne grunty. Użytki zielone stanowią 9947,7998ha, natomiast użytki rolne występują w ilości 9666,1574ha.

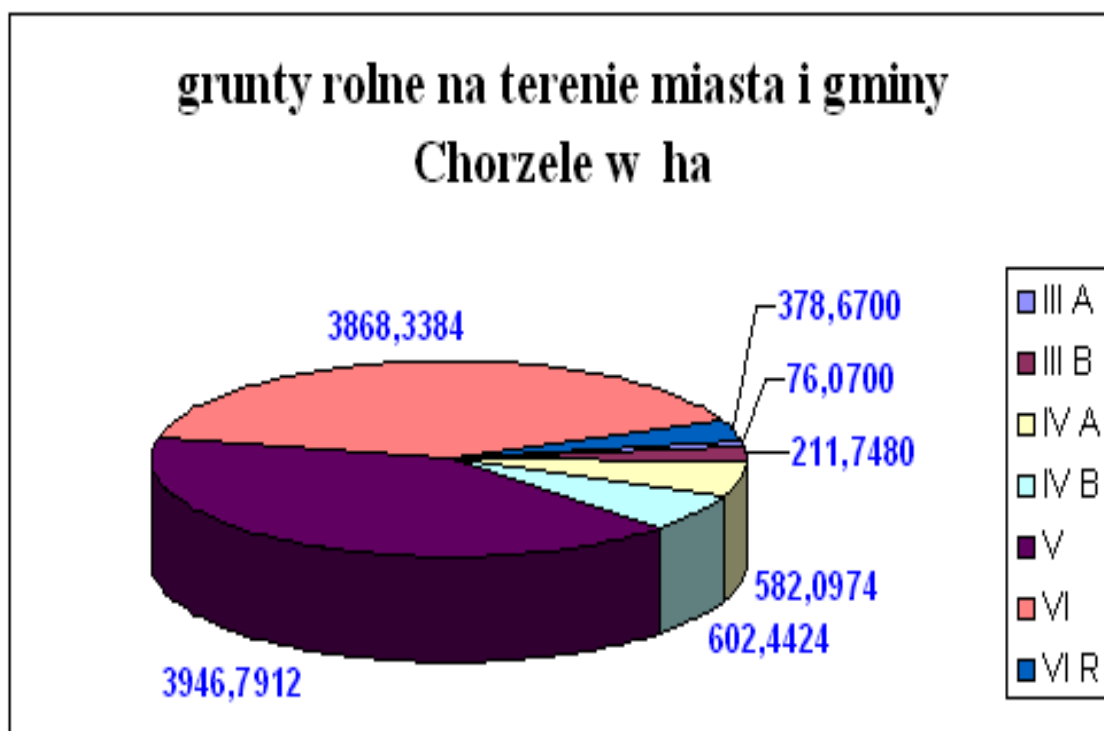
Wykres 1. Układ gruntów na terenie miasta i gminy Chorzele w hektarach w roku 2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej miasta i gminy Chorzele
www.gminachorzele.pl

Grunty rolne na terenie miasta i gminy Chorzele w hektarach z uwzględnieniem klas bonitacyjnych gleb obrazuje poniższy wykres. Najwięcej gruntów rolnych ma klasę bonitacyjną III B- 3946,7912 ha oraz VI- 3868,3384 ha.

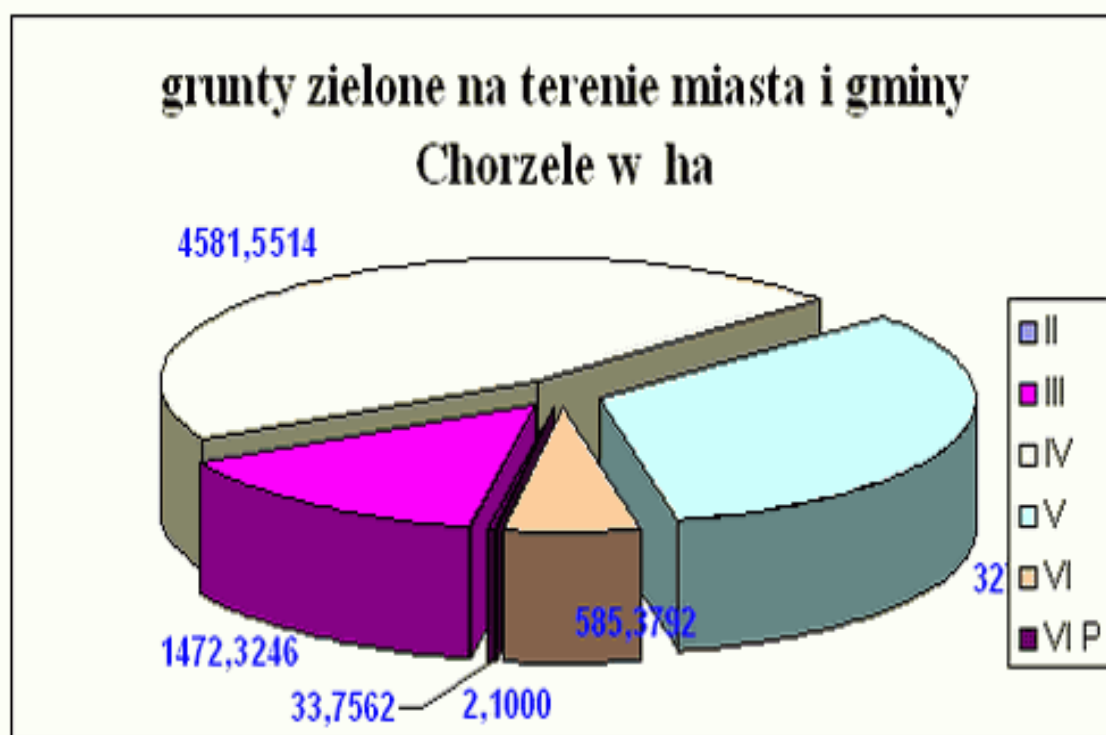
Wykres 2. Grunty rolne na terenie miasta i gminy Chorzele w hektarach z uwzględnieniem klas bonitacyjnych gleby w roku 2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej miasta i gminy Chorzele
www.gminachorzele.pl

Jeżeli chodzi o klasyfikację gleb gruntów zielonych na terenie miasta i gminy Chorzele to zdecydowana większość gruntów rolnych, czyli 4581,5514ha występuje w klasie IV. W dalszej kolejności dominuje V bonitacyjna klasa gleb oraz III. Zestawienie to obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3 Grunty zielone na terenie miasta i gminy Chorzele w hektarach w roku 2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony internetowej miasta i gminy Chorzele
www.gminachorzele.pl

W gminie Chorzele najczęściej uprawia się: żyto, owies, jęczmień, pszenicę, kukurydzę, seradęłę, łubin żółty oraz rośliny okopowe: ziemniaki, buraki pastewne, buraki cukrowe. Warunki na prowadzenie tych upraw są dość dobre a plony zadawalające. W najbliższym czasie nie planuje się zmian kierunku produkcji rolnej. Od kilku lat notuje się spadek produkcji żywca wieprzowego, którą stopniowo wypiera chów bydła mlecznego - produkcja towarowa mleka i żywca wołowego. Taki kierunek jest bardziej opłacalny ze względu na dużą powierzchnię użytków zielonych. Przeciętna wydajność mleczna od krowy kształtuje się na poziomie 3300 litrów mleka. Głównym odbiorcą tego surowca jest SM „Mazowsze” i Zakład „Bel Polska”. Dla utrzymania produkcji mleka na odpowiednim, wysokim poziomie konieczne jest wykonywanie zabiegów technicznych w celu trwałego polepszenia zdolności produkcyjnych gleb. Pilnym zadaniem jest, więc renowacja starych urządzeń melioracyjnych. Sieć rowów melioracyjnych na terenie gminy Chorzele ma długość 331,83km. Obecnie na terenie gminy znajduje się około 1700 gospodarstw rolnych posiadających powyżej 1 ha użytków rolnych, są to gospodarstwa nastawione na produkcję wielokierunkową.

Według danych Urzędu Gminy przeciętna średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 13,7 ha. W ostatnich dwóch latach zanotowano znaczne zainteresowanie rolników udostępnianiem gospodarstw dla potrzeb agroturystyki. Na terenie gminy Chorzele istnieją dobre warunki do uruchamiania tego typu działalności gospodarczej, wspomagającej tradycyjną produkcję rolniczą, a i zainteresowanie turystów jest coraz większe. Szacuje się, że 48 rolników z gminy Chorzele prowadzi poza działalnością rolniczą działalność gospodarczą. Na terenie miasta i gminy Chorzele zarejestrowanych jest 314 podmiotów gospodarczych. W głównej mierze są to podmioty zajmujące się usługami oraz handlem. Istnieją dwie fabryki, które zajmują się produkcją serów twardych topionych oraz masła.

Miasto i gmina Chorzele położone są w północnej części województwa mazowieckiego na terenach określanych jako "Zielone Płuca Polski" (graniczy z województwem warmińsko-mazurskim). Mocną stroną położenia geograficznego gminy jest środowisko przyrodnicze. Odznacza się ono wyjątkowymi walorami. Świadczą o tym zarówno warunki fizjograficzne, jak i ponadprzeciętne walory fauny, flory oraz stopień zachowania lasów świerkowo-sosnowych, które stwarzają specyficzny mikroklimat.

Oddalenie od aglomeracji przemysłowych, a co za tym idzie brak większych źródeł zanieczyszczeń sprawia, że obszar naszego terenu wyróżnia się w skali kraju wyjątkowo czystym powietrzem, które gwarantuje miły wypoczynek i relaks na łonie natury. Atutem gminy jest bliskość jezior mazurskich takich jak: Głęбочek, Sasek Mały, Narty i Sasek Wielki. Dodatkową atrakcją turystyczną jest najwyższa góra Mazowska Góra Dębowa położona koło Starej Wsi 236 m n.p.m., która stanowi piękny punkt widokowy na daleką okolicę. W niewielkiej odległości od gminy zlokalizowany jest międzynarodowy port lotniczy w Szymanach. Przez miasto Chorzele przebiega droga krajowa Warszawa- Olsztyn, umożliwiającą swobodną komunikację samochodową dla osób pragnących wypocząć i zaczerpnąć wyjątkowo zdrowego i czystego powietrza. Na szczególne podkreślenie zasługuje teren Puszczy Kurpiowskiej, który obejmuje dolinę rzeki Omulwi zaliczaną do grupy dziesięciu najważniejszych w Polsce ostoi ptaków wodno-błotnych.

2.1.3. Infrastruktura techniczna

Drogownictwo

Przez teren gminy Chorzele przebiega sieć dróg, wśród których wyróżnia się:

- Drogę krajową: droga nr 57 Bartoszyce - Pułtusk, której długość na terenie gminy wynosi 18 km i zarządzana jest przez Krajowy Zarząd Dróg, którego Inspektorat mieści się w Przasnyszu.
- Drogi wojewódzkie: droga nr 614 Chorzele - Myszyniec, której długość na terenie gminy wynosi 16 km oraz droga nr 616 Chorzele - Rembielin, której długość na terenie gminy wynosi 6 km i zarządzana jest przez zarząd wojewódzki.
- Drogi powiatowe: długości 90 km, zarządzane są przez zarząd powiatu (Powiatowy Zarząd Dróg).
- Drogi gminne: długości 181 km, zarządzane są przez zarząd gminy.

Stan dróg na terenie miasta i gminy Chorzele oceniany jest jako niezadowolający.

Konieczna jest renowacja odwodnienia (pogłębienie istniejących i wykonanie nowych rowów), budowa nowych i remont istniejących przepustów, a w miastach budowa kanalizacji deszczowej. Większość ciągów komunikacyjnych wymaga całkowitej przebudowy bądź gruntownej renowacji.

2.2. Charakterystyka środowiska przyrodniczego Gminy Chorzele

Rzeźba terenu gminy Chorzele to konsekwencja budowy geologicznej najmłodszych utworów, stanowiących powierzchniowe partie, jak również działalności erozyjnej rzek i cieków. Obszar odznacza się powierzchnią lekko falistą. Najwyższy punkt terenowy gminy Chorzele liczy sobie 236 metrów nad poziomem morza. Znaczna część obszaru położona jest powyżej 100 m n.p.m. Wysokości względne w okolicach Chorzel, sięgają lokalnie 50m.

2.2.1. Lasy

Gmina Chorzele położona jest na obszarze „Zielonych Płuc Polskich”, a więc obszaru o dużych walorach przyrodniczych. W dniu 14 września 1994 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił deklarację uznającą obszar Zielonych Płuc Polski za region, w którym należy przestrzegać zasad ekorozwoju. Porozumienie to świadczy o wyjątkowości tego miejsca. Las jest jednym z podstawowych elementów przyrodniczych kształtujących środowisko. Pełni on różne funkcje.

Lasy i grunty leśne zajmą 42% powierzchni gminy Chorzele.

Wyróżnia się dwie formy własności:

- lasy Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych,
- lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa.

Starostwo przasnyskie nadzoruje 13.337,36 ha lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Nadzór nad tymi lasami został powierzony Nadleśnictwom na mocy porozumień zawartych 04.02.1999 roku.

Na terenie gminy Chorzele swą siedzibę mają leśnictwa: Jarzynny Kierz, Lipowiec, Stara Wieś, Nowa Wieś.

2.2.2. Klimat

Gmina Chorzele znajduje się w obrębie mazurskiej dzielnicy klimatycznej. Dni mroźnych występuje tutaj średnio 50 w roku, a dni z przymrozkami powyżej 130. Opady średnioroczne wynoszą od 500 do 600mm, przy czym na ich rozmieszczenie mają wpływ lasy. Pokrywa śniegu zalega około 90dni. W dzielnicy tej często występują silne wiatry. Długość okresu wegetacyjnego nie przekracza 160 dni.

2.2.3. Krajobraz

Mocną stroną położenia geograficznego gminy Chorzele jest środowisko przyrodnicze. Odznacza się ono wyjątkowymi walorami. Świadczą o tym zarówno warunki fizjologiczne, jak i ponadprzeciętne walory flory i fauny oraz stopień zachowania lasów świerkowo-sosnowych, które stwarzają specyficzny mikroklimat.

Oddalenie od aglomeracji przemysłowych, a co za tym idzie brak większych źródeł zanieczyszczeń sprawia, że obszar gminy Chorzele wyróżnia się w skali kraju wyjątkowo czystym powietrzem, które gwarantuje miły wypoczynek na łonie natury. Okoliczne lasy

zapewniają latem bogactwo grzybów i jagód. Wymienione uwarunkowania dają gminie Chorzele duże możliwości rozwoju.

Stan poszczególnych komponentów środowiska gminy Chorzele można ocenić jako dobry. Charakteryzuje się on mniejszym, w odniesieniu do średniej powiatu stopniem degradacji i zanieczyszczenia. Odnosi się to w szczególności do wysokiej różnorodności przyrodniczej, ponadto do występowania wielu ekosystemów naturalnych i półnaturalnych i niskiego stopnia zanieczyszczenia gleb oraz dobrej jakości powietrza. Zachowaniu walorów przyrodniczych służy między innymi mała liczba zakładów produkcyjno-usługowych oraz stała poprawa infrastruktury służącej ochronie środowiska. Warto wspomnieć o niskim stopniu urbanizacji i małej gęstości zaludnienia. Najważniejszymi problemami środowiskowymi gminy są zanieczyszczenie i eutrofizacja wód powierzchniowych oraz zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych powodowane nieszczelnością szamb i składowiska odpadów. Postępuje również degradacja powierzchni ziemi przez „dzikie wysypiska”.

Do działań mających na celu poprawę stanu środowiska należą:

- poprawa jakości wód,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- ochrona jakości powietrza atmosferycznego,
- ochrona klimatu akustycznego,
- zwiększenie lesistości i ochrona lasów.

2.3. Budżet Gminy

Budżet jest finansowym wyrazem całokształtu działalności samorządu, dlatego też w jego przygotowaniu z Burmistrzem Miasta oraz jednostkami organizacyjnymi gminy, współpracują wszystkie komisje merytoryczne Rady Miasta. Jednostki organizacyjne gminy przygotowują każdego roku zestawienie rzeczowe potrzeb według hierarchii ważności wraz z wyliczeniem orientacyjnych kwot na pokrycie realizowanych zadań. Ustalenia zawarte w uchwale budżetowej stosownie do postanowień statutu Miasta i Gminy Chorzele mogą ulec zmianie w toku realizacji budżetu. Burmistrzowi Miasta i Gminy Chorzele odpowiada za realizację uchwały budżetowej. Dochodami gminy są:

- podatki, opłaty i inne wpływy określone w odrębnych ustawach jako dochody,

- dochody z majątku gminy,
- subwencja ogólna z budżetu państwa.

Za prawidłową gospodarkę finansową odpowiada Burmistrz. Przysługuje mu prawo do zaciągania zobowiązań mających pokrycie w ustalonych w uchwale budżetowej kwotach wydatków, w ramach upoważnień udzielonych przez Radę Miejską.

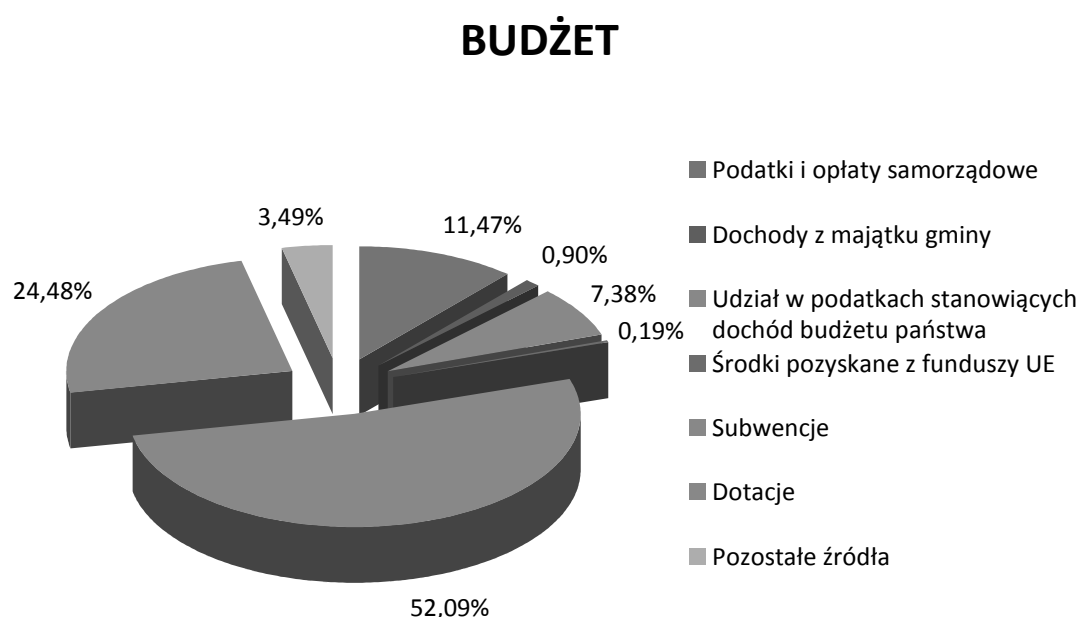
Ponadto emitowania papierów wartościowych, w ramach upoważnień udzielonych przez Radę Miejską. Ma prawo do dokonywania wydatków budżetowych, zgłaszania propozycji zmian w budżecie Gminy, dysponowania rezerwami budżetu Gminy oraz blokowania środków budżetowych w przypadkach określonych ustawą. Gospodarka finansowa gminy jest jawna. Burmistrz informuje mieszkańców gminy o założeniach polityki społecznej i gospodarczej oraz wykorzystywaniu środków budżetowych. W określonych terminach ogłasza uchwałę budżetową i sprawozdanie z jej wykonania w trybie przewidzianym dla aktów prawa miejscowego.

Tabela 1. Struktura dochodów gminy Chorzele w latach 2006-2009

Źródło	Dochody ogółem za lata 2006-2009	
	zł	%
Podatki i opłaty samorządowe	7 478 845,57	11,47
Dochody z majątku gminy	589 964,67	0,90
Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	4 817 500,71	7,38
Środki pozyskane z funduszy UE	126 761	0,19
Subwencje	33 975 002	52,09
Dotacje	15 965 816,80	24,48
Pozostałe źródła	2 268 087,60	3,49
Razem	65 221 446,68	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy Chorzele za lata 2006-2009

Wykres 4. Struktura dochodów gminy Chorzele według rodzajów w latach 2006-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli 1

W badanym okresie ponad połowa dochodów budżetu gminy Chorzele pochodziła z tytułu otrzymanych subwencji i stanowiła średnio 52,09%, następnym znaczącym wpływem są dotacje-ich średni poziom 24,48% stanowi prawie 1/5 wszystkich dochodów. Podatki i opłaty samorządowe w badanym okresie stanowiły 11,47%. Na średnim poziomie 7,38% utrzymywały się dochody z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Istotne znaczenie dla dochodów budżetu gminy można przypisać również środkom pozyskanym z innych źródeł- stanowią one średnio 3,48% wszystkich wpływów, natomiast dochody z majątku gminy osiągnęły wskaźnik 0,90%. Rok 2008 należał do kolejnych, które minęły pod znakiem zdecydowanego rozwoju Miasta i Gminy Chorzele. Praktycznie wszystkie zaplanowane w budżecie przedsięwzięcia zostały wykonane. Zaowocowały one korzyściami zarówno dla wizerunku Miasta i Gminy w oczach odwiedzających, jak również dla wygody i ułatwienia życia mieszkańców.

Tabela 2. NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE W GMINIE CHORZELE W LATACH 2008-2010

lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja inwestycji	Wartość inwestycji	Pozyskane środki
1.	I etap kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią i kanałem tłocznym oraz przyłączy kanalizacyjnych.	ulica Padlewskiego Chorzele	233.029,48 zł	150.000 zł.
2.	Inwestycje drogowe	miasto i gmina Chorzele	1 415 000 zł.	340 000zł
3.	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 614	gmina Chorzele	1 mln zł	
4.	Oświetlenie drogi	Zaręby	35.000zł	
5.	Oświetlenie drogi	Opaleniec	75.000zł	
6.	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej	Chorzele	310 490zł.	310 490 zł.
7.	Budowa hali sportowej	Krukowo	80 000zł	30 000 zł
8.	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej	Krzynowłoga Wielka	237 532zł	70 000 zł
9.	Moje boisko – Orlik 2012	Chorzele	1 151 000 zł	666 000zł
10	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej	Zaręby	345 216.18zł	70 000 zł
11	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej	Duczymin	179 833.64 zł	50000zł
12.	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej	Poścień	210 325 zł	
13	Parking przy szkole podstawowej oraz gimnazjum	Chorzele	422 265,39 zł	259 589 zł.

Tabelę opracowano na podstawie danych inwestycyjnych urzędu miasta i gminy Chorzele z lat 2008-2009.

Zakończono I etap kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią i kanałem tłocznym oraz przyłączy kanalizacyjnych na ulicy Padlewskiego. Wartość I etapu tego zadania inwestycyjnego – 233.029,48 zł brutto. Pozyskano dofinansowanie tego zadania w kwocie

150.000,00 zł. w formie dotacji z Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie w ramach „komponentu E” Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Budowy Sieci Wodociągowej i Kanalizacyjnej .

Wykonano szereg inwestycji drogowych na ogólną kwotę około 1 415 000 zł. W tym 340 000,00 zł to środki pozyskane z Urzędu Marszałkowskiego. Naprawy i budowę dróg przeprowadzono w wielu miejscowościach położonych na terenie Gminy.

Z inicjatywy władz gminy została wykonana dokumentacja na drogę wojewódzką nr 614 czego efektem jest przeprowadzona modernizacja w/w drogi na odcinku około 700 m za kwotę około 1 mln zł. Ponadto wykonano oświetlenie drogi w miejscowości Zaręby .

Tradycyjnie wydatki na poprawę infrastruktury oświatowej stanowiły znaczącą kwotę w budżecie Miasta i Gminy Chorzele. Główne inwestycje w tej dziedzinie to między innymi termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Chorzelach oraz remont schodów wejściowych, remont daszków, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej. Całkowity koszt remontu stanowi kwotę 310 490,00 zł.

Na uwagę zasługuje budowa sali sportowej wraz z łącznikiem przy Szkole Podstawowej w Krukowie. W miesiącu listopadzie zostały wykonane zostały ławy i fundamenty za kwotę ok 80 000.00zł z czego 30 000.00 zł pochodziło z dotacji od Marszałka Województwa Mazowieckiego. Wykonany został również projekt budowy sali gimnastycznej w Duczyminie.

Została zakończona termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Krzynowłodze Wielkiej wraz z wymianą stropodachu nad salą gimnastyczną, docieplenie ścian sali oraz wymianą stolarki okiennej i drzwiowej za kwotę 237 532,00 zł z czego 70000,00zł pozyskano w formie dotacji.

Władze miasta i gminy nie zapomniały również o poprawie bazy sportowej. 4 czerwca 2009 został oddany do użytku kompleks sportowy ” Moje boisko - Orlik 2012”. Koszt całej inwestycji wyniósł 1 151 000,00 zł z czego 666 000,00zł pozyskano w formie dotacji.

Rok 2009 przyniósł kolejne inwestycje w sektorze oświaty:

- W sierpniu rozpoczęto termomodernizację budynku szkoły podstawowej w Zarębach-inwestycję wyceniono na kwotę 345 216.18zł
- Wykonano termomodernizację budynku zespołu Szkół w Duczyminie na kwotę 179 833.64zł
- Wykonano termomodernizację budynku szkoły podstawowej w Pościeniu Wsi na kwotę 210 325 zł

W listopadzie 2009 roku został ukończony remont drogi krajowej nr 57 przebiegającej przez Chorzele.

2.4. Udział środków unijnych w finansach lokalnych ich wpływ na rozwój Gminy

Dzięki przystąpieniu do programu integracji społecznej co piąta gmina w Polsce między innymi gmina Chorzele otrzymała pieniądze na rozwiązywanie ważnych problemów społecznych oraz wsparcie w przygotowywaniu bądź aktualizowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Do programu zakwalifikowano 500 na 2,5 tys. polskich gmin.

Należy nadmienić, iż 7 kwietnia 2006 r. podpisana została umowa pomiędzy Bankiem Światowym a polskim rządem w sprawie pożyczki na finansowanie PPWOW. Gmina czerpie środki na powyższy cel do końca 2009 roku, czyli do końca trwania Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich .

Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich to jednak nie tylko pieniądze, ale i skuteczne narzędzia służące rozwojowi gminy. Samorząd gminny otrzymał wsparcie w projektowaniu lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, do ich dyspozycji okazał się najlepszy możliwy know how – eksperci, szkolenia, baza Dobrych Praktyk, a także wysoko kwalifikowani konsultanci, którzy na bieżąco współpracują z gminami. Gmina otrzymała też wsparcie dla lepszego aktywizowania lokalnej społeczności, pomoc w identyfikacji lokalnych liderów, motywowaniu ich do działania oraz w zachęcaniu mieszkańców do aktywnego włączania się w rozwiązywanie problemów społecznych.

Sukcesem programu jest to, iż można będzie korzystać z jego efektów długo po zakończeniu realizacji PPWOW. W ramach Programu Integracji Społecznej samorząd otrzymał w sumie ok. 543.000,00zł.

Należy podkreślić, że program nie jest działaniem typowym dla pomocy społecznej, chodzi o integrację, a nie pomoc finansową ubogim rodzinom. Finansowane są projekty skierowane do trzech grup beneficjentów: osób starszych, dzieci, a także rodzin. Obydwa te komponenty PPWOW uzupełnia tzw. Komponent Świadomości Społecznej (kampania informacyjna), który wspomaga przygotowywanie lokalnych strategii integracji, finansuje szkolenia, upowszechnia dobre praktyki i wspiera dialog partnerów społecznych.

2.5. Diagnoza uwarunkowań rozwoju społeczno gospodarczego Gminy Chorzele

2.5.1. Analiza SWOT jako ocena słabych i mocnych stron Gminy oraz szans i zagrożeń jej rozwoju

Na podstawie szczegółowej charakterystyki stanu istniejącego gminy Chorzele, odniesionej do niemal wszystkich sfer życia społeczno - gospodarczego, stanu środowiska czy infrastruktury technicznej, podjęto próbę określenia jej słabych i mocnych stron, w większości z omówionych kategorii. W tym celu posłużono się ANALIZĄ SWOT, pozwalającą z jednej strony na podsumowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a z drugiej na określenie uwarunkowań tego rozwoju, poprzez ocenę wartościującą. Ocena taka pozwala na krytyczne spojrzenie na gminę w kontekście jej siły i słabości. Analiza SWOT to metoda szeroko stosowana w sektorze prywatnych przedsiębiorstw, służąca do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- **Strenghts** - mocne (silne) strony,
- **Weaknesses** - słabe strony,
- **Opportunities** - możliwości (szanse),
- **Threats** - zagrożenia.

Dwie z tych pierwszych ocen należą do kategorii **uwarunkowań wewnętrznych**, a więc w przypadku gminy zależą od jej potencjału gospodarczego i społecznego, kwalifikacji ludzi, organizacji, położenia czy stanu środowiska. Dwie pozostałe to **uwarunkowania zewnętrzne**, czyli przede wszystkim procesy makroekonomiczne i otoczenie konkurencyjne gminy. O ile dwie pierwsze kategorie rozpatrujemy jako silne i słabe strony gminy, które w wielu wypadkach możemy kształtować, o tyle w dwóch następnych musimy określić szanse i zagrożenia, jakim mogą stać dla gminy procesy zachodzące na zewnątrz, warunkujące jej rozwój, ale na które w wielu wypadkach nie mamy istotnego wpływu.

Analiza SWOT jest bardzo przydatnym narzędziem do ustalania celów strategicznych i wyznaczania priorytetów. Opiera się na diagnozie i grupuje problemy, określając ich hierarchię. Może się zdarzyć, że dokonując analizy to samo zjawisko zakwalifikujemy jako szansę i zagrożenie dla rozwoju gminy - jest to możliwe i dopuszczalne, zwłaszcza w odniesieniu do uwarunkowań zewnętrznych, na które władze czy społeczność nie ma dużego wpływu.

Przystępując do analizy SWOT zdefiniowano zakres poszczególnych ocen:

- **Mocne strony** to obszary, w których obecne działania uważane są za skuteczne w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb, a stosowane metody oraz mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. Są to zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania dalszego rozwoju, a na ich kształt ma wpływ sama gmina,
- **Słabe strony** to obszary występowania zjawisk, co do których nie wykorzystano wszystkich sposobów poprawy sytuacji, nie wytworzono skutecznych mechanizmów zarządzania czy nie wykorzystano istniejącego potencjału. Odnoszą się one zarówno do obecnych jak i przyszłych potrzeb, stając się barierami w wykorzystaniu szans rozwojowych. Są to zjawiska stricte negatywne, ale możliwe do zmiany w obrębie gminy,
- **Szanse** to sfera działań, które mogą wspierać nasze planowane przedsięwzięcia i korzystnie wpływać na proces rozwoju gminy. Oceniając szanse, należy wskazać prawdopodobieństwo ich powstania i ewentualny czas zakończenia. Zjawiska w tym sektorze mają charakter pozytywny z punktu widzenia możliwości rozwojowych, jednak wpływ na ich wystąpienie (bądź nie) leży poza zasięgiem oddziaływania gminy.
- **Zagrożenia** to obszary, które niekorzystnie oddziałują lub będą oddziaływały na nasze planowane działania, mając niekorzystny wpływ na rozwój gminy. Konieczne jest określenie prawdopodobieństwa ich powstania, czasu trwania i znaczenia w procesie rozwoju. Są one negatywnym zjawiskiem, lecz ich wystąpienie lub nie leży poza zasięgiem naszego bezpośredniego oddziaływania.

Rozwój obszarów wiejskich jest podstawą rozwoju i zmian strukturalnych w rolnictwie i jego otoczeniu. Takie ujęcie problemu znajduje odbicie w dokumentach rządu (np. "Strategia dla Polski") oraz resortu rolnictwa.

Infrastruktura techniczna i społeczna na obszarach wiejskich była przez lata niedoceniana (zarówno przez władze, jak i samorząd lokalny). W kilku ostatnich latach odnotowano pozytywne przemiany w otoczeniu wsi i rolnictwa, zmienione zostały mechanizmy, instrumenty oraz struktury organizacyjne. Rozwój infrastruktury wspomagany jest środkami pochodzącymi z budżetu państwa, budżetu gmin oraz środków pomocowych (krajowych i zagranicznych). Podkreślenia wymaga aktywność społeczności wiejskiej w rozbudowie infrastruktury oraz udział własny w realizacji zadań inwestycyjnych.

Analizę SWOT dla potrzeb niniejszego opracowania przeprowadzono dla następujących elementów, które uznano jako najistotniejsze dla przyszłego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Chorzele:

- Położenie i środowisko naturalne,
- Warunki i standardy życia,

- Infrastruktura techniczna,
- Lokalna przedsiębiorczość i aktywność społeczna,
- Rolnictwo,
- Turystyka,
- Zarządzanie gminą i współpraca partnerów lokalnych.

2.5.2. Położenie i Środowisko naturalne

Największym atutem gminy Chorzele jest przyroda, jej unikalne walory krajobrazowe oraz środowisko naturalne. Atut ten należy maksymalnie wykorzystać. Warto zwrócić uwagę na pojawiające się inicjatywy promujące walory środowiska naturalnego omawianego regionu. Spośród ciekawych pomysłów warto wspomnieć budowę ścieżek rowerowych, wyodrębnianie miejsc widokowych, czy realizację zadań wynikających z projektu Natura 2000. W ostatnim czasie do promocji omawianych terenów przystąpiło Towarzystwo Przyjaciół Chorzel- poprzez publikację pozycji książkowych związanych z atrakcjami turystycznymi miasta i gminy Chorzele oraz oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie na omawianym terenie.

Analiza SWOT sporządzona dla gminy Chorzele w aspekcie położenia geograficznego i środowiska naturalnego ukazuje specyfikę zagadnienia w ujęciu lokalnym:

Tabela 3. POŁOŻENIE I ŚRODOWISKO NATURALNE

MOCNE STRONY 1.Czyste środowisko naturalne. 2.Duże kompleksy leśne (ok. 23% terenu) i otwarte przestrzenie (łąki, pastwiska). 3.Znane w kraju i za granicą tradycje kulturowe regionu. 4.Naturalne warunki rozwoju produkcji żywności metodami ekologicznymi. 5. Brak przemysłu. 6. Droga krajowa przebiegająca przez gminę główny szlak drogowy z centrum kraju na Mazury. 7.Względna bliskość aglomeracji warszawskiej (ok. 130 km). 8. Istniejące zbiorniki wodne, mogące służyć także celom rekreacyjnym.
SŁABE STRONY 1. Niewykorzystane walory położenia. 2.Duże braki w infrastrukturze technicznej, mogące grozić degradacji środowiska

naturalnego.
3. Słaba jakość gleb
ZAGROŻENIA
1. Brak środków w budżecie gminy na współfinansowanie i prefinansowanie projektów. 2. Opóźnione regulacje prawne, umożliwiające np. realizację projektów w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.
SZANSE
1. Aktywność lokalna i możliwości pozyskania środków zewnętrznych, na realizację pomysłów związanych z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego (kulturowego i przyrodniczego) oraz położenia gminy.

Z inicjatywy Burmistrza miasta i gminy Chorzele w roku 2008 podjęta została współpraca z Lokalną Organizacją Turystyczną Północnego Mazowsza. Działalność organizacji polega na:

- kreowaniu i upowszechnianiu wizerunku Północnego Mazowsza jako regionu atrakcyjnego turystycznie w kraju i za granicą,
- integracji środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem turystycznym Północnego Mazowsza,
- zwiększaniu liczby turystów odwiedzających Północne Mazowsze, wzrostu wpływów z turystyki,
- poprawie infrastruktury turystycznej Północnego Mazowsza,
- stworzeniu systemu informacji turystycznej oraz włączeniu go w krajowe zarządzanie systemem "it",
- inicjowaniu tworzenia, wspomaganiu i współpracy z innymi strukturami działającymi na rzecz rozwoju i promocji turystyki, w szczególności regionalnej organizacji turystycznej w województwie,
- inicjowaniu, opiniowaniu i wspomaganiu planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,
- udziale w działaniach promocyjnych podejmowanych w województwie,
- stworzeniu platformy współpracy podmiotów gospodarczych turystyki z władzami terenowymi, regionalnymi i krajowym.

Pomimo już podjętych działań promocja gminy powinna być bardziej skuteczna, a przede wszystkim systematyczna, ponieważ tylko w taki sposób można rozpropagować

walory terenów kurpiowskich oraz spowodować rozwój zainteresowania gminą Chorzele w aspekcie turystycznym. Idąc tym tokiem rozumowania-skoro atuty krajobrazowe i przyrodnicze są największym atutem terenów gminy Chorzele to jedną z największych słabości jest także niewykorzystane w 100% walory położenia geograficznego. Warto zainwestować w rozwój bazy materialnej i usługowej w związku z promocją regionu oraz przekształceniami zachodzącymi w rolnictwie.

2.5.3. Warunki i standardy życia

Do mocnych stron gminy Chorzele należy bardzo dobrze rozwinięta i dostępna sieć usług podstawowych (handel, opieka medyczna, oświata). Działalność ta w pełni realizuje potrzeby społeczności lokalnej w tym zakresie. Na szczególną uwagę zasługuje opieka samorządu lokalnego nad szkołami znajdującymi się na terenie miasta i gminy Chorzele. W ostatnich latach przeprowadzono w większości placówek oświatowych szereg remontów i inwestycji przy udziale środków unijnych, co wpłynęło pozytywnie na warunki pracy i nauki.

Większość ze szkół posiada także sale gimnastyczne, w mieście przy współpracy ze starostwem powiatowym w Przasnyszu powstała w 2004 roku hala sportowa, która jest ogólnie dostępna i ułatwia realizację sportowych pasji dzieci, młodzieży i dorosłych z zakresu wychowania fizycznego. W czerwcu 2009 roku otwarto boisko wielofunkcyjne Orlik, które jest miejscem animacji sportu dla mieszkańców miasta i gminy Chorzele. Pomimo, iż realizacja zadań oświatowych jest dużym obciążeniem dla budżetu gminy, jest to jednak inwestycja przyszłościowa, która zaowocuje w przyszłości. Bolączką Chorzel od wielu lat brak nowoczesnej siedziby dla Ośrodka Upowszechniania Kultury. Instytucja ta ma duży wpływ na kształtowanie życia kulturalnego i aktywności mieszkańców. W obecnej siedzibie zaadaptowanej z Domu Strażaka, mimo usilnych starań realizacja zadań priorytetowych z zakresu animacji kulturowej społeczności lokalnej nie jest do końca możliwa. Dzięki staraniom władz lokalnych w roku 2010 został wykonany projekt budowy Ośrodka Upowszechniania Kultury oraz przeznaczono teren na ten cel, wykonanie zostało przewidziane na kolejne lata.

Analiza SWOT dla opisywanego zjawiska prezentowana jest poniżej:

Tabela 4. WARUNKI I STANDARDY ŻYCIA

MOCNE STRONY.

1. Struktura wieku mieszkańców gminy (wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym)

znaczące zasoby siły roboczej.

2. Rozwinięta i dostępna sieć usług podstawowych (handel, opieka zdrowotna, szkolnictwo).

3. Wykształcone, silne więzi społeczne.

4. Zaradność i pracowitość mieszkańców.

SŁABE STRONY

1. Nie zadowalający poziom wyposażenia mieszkań w infrastrukturę techniczną (instalacje wodno - kanalizacyjne, brak gazu ziemnego).

2. Wysoki poziom bezrobocia - ok. 24%.

3. Znaczny poziom ubóstwa – duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (3,26% ogółu ludności gminy).

4. Słaby poziom aktywności obywatelskiej.

5. Brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży.

6. Brak nowoczesnej siedziby dla Ośrodka Upowszechniania Kultury w Chorzelach

SZANSE.

1. Możliwość realizacji projektów, podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy, finansowanych z Funduszy Strukturalnych.

2. Możliwość realizacji projektów, umożliwiających dostosowanie kwalifikacji zawodowych bezrobotnych do potrzeb lokalnego rynku pracy i dofinansowania ich zatrudnienia w prywatnych firmach – Fundusze Strukturalne.

4. Dopłaty do produkcji rolnej – możliwość podniesienia standardów życia na wsi.

ZAGROŻENIA

1. Niski poziom zainteresowania bezrobotnych programami aktywizacji społecznej i zawodowej.

3. Opóźnione uregulowania prawne dotyczące finansów publicznych oraz przepisy wykonawcze do Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

4. Opóźnione uregulowania prawne dotyczące partnerstwa publiczno – prywatnego oraz zamówień publicznych wg. standardów unijnych.

5. Niż demograficzny i spadek ilości dzieci. Spadek zatrudnienia nauczycieli w szkołach wiejskich.

2.5.4. Infrastruktura techniczna

Ocena infrastruktury technicznej jako elementu, który ma znaczenie dla rozwoju gmin zależy od struktury infrastruktury. Analiza SWOT dla infrastruktury gminy Chorzele przedstawia się następująco:

Tabela 5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

MOCNE STRONY 1. Sprawna sieć wodociągowa na terenie miasta. 2. Droga krajowa przebiegająca przez teren gminy. 3. Doświadczenia samorządu w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł dofinansowania inwestycji infrastrukturalnych. 4. Nowoczesna i sprawna oczyszczalnia ścieków obsługująca miasto i gminę Chorzele wraz z pełnym systemem kanalizacyjnym na terenie miasta. 5. Wystarczający stopień telefonizacji gminy w zakresie sieci stacjonarnej. 6. Systematyczna poprawa jakości dróg (gminnych, powiatowych, wojewódzkich)
SŁABE STRONY 1. Nie rozwiązany problem kanalizacji i oczyszczania ścieków na terenach wiejskich gminy, zarówno w strefach zabudowy zwartej jak i rozproszonej. 2. Nie rozwiązany problem utylizacji odpadów stałych. Brak miejskiego wysypiska śmieci. 3. Brak powszechnego dostępu do Internetu.
SZANSE 1. Nowa ustawa o finansach gmin. 2. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (Fundusze Strukturalne) – możliwość dofinansowania kosztów rozbudowy infrastruktury technicznej gminy, stymulującego rozwój i zwiększającego jej konkurencyjność. 3. Współpraca regionalna (powiat, gminy, regionu) w zakresie wypracowania koncepcji poprawy dróg gmin oraz rozwiązania problemu utylizacji odpadów stałych i kanalizacji Finansowanie działań – ZPORR, Ekofundusz, WFOŚiGW.
ZAGROŻENIA 1. Powolne tempo podejmowania wspólnych działań na szczeblu regionalnym

w zakresie rozbudowy infrastruktury (zakład utylizacji odpadów, sieć drogowa).

2. Brak środków finansowych (w budżecie gminy, dotacje samorządu województwa i dotacje centralne) na przygotowanie dokumentacji technicznej oraz współfinansowanie i prefinansowanie inwestycji infrastrukturalnych

Oceniono stan i kierunki rozwoju wybranych elementów infrastruktury technicznej w gminie Chorzele oraz porównano je z oczekiwaniami mieszkańców. Stwierdzono, iż większość sołectw nie jest objęta siecią kanalizacyjną całej gminy i rozwój infrastruktury technicznej powinien więc nastąpić głównie w tym kierunku. Sieć wodociągowa natomiast funkcjonuje od kilku lat na terenie gminy. Przeprowadzone badania i analizy wykazały, iż dążenia władz gminnych są w zasadzie zgodne z oczekiwaniami jej mieszkańców.

2.5.5. Lokalna przedsiębiorczość i aktywność społeczna

Niewątpliwym atutem gminy jest umiejętność aktywnej współpracy z partnerami samorządowymi na szczeblu powiatu i inwestycji. Współdziałanie to pozytywnie oddziałuje na realizację inwestycji z udziałem w/w struktur na omawianym terenie. W ten sposób systematycznie wzbogacana jest infrastruktura lokalna oraz pozyskiwane środki zewnętrzne na ten cel.

Czynnikiem utrudniającym rozwój gmin są przepisy prawa regulujące finansowanie gmin. Sprzyjającym czynnikiem dla rozwoju gmin jest wprowadzenie samorządów terytorialnych szczebla powiatowego i wojewódzkiego. Mniejsze znaczenie w procesie rozwoju gmin mają władze rządowe oraz instytucje, których zadaniem jest wspomaganie przedsiębiorczości oraz działanie na rzecz społeczności lokalnej.

Elementy gospodarki gminnej można zaliczyć do czynników wpływających pozytywnie na rozwój gmin. Jest to spowodowane niskim stopniem nowoczesności przedsiębiorstw działających na terenie gminy oraz ograniczonym dostępem do kapitału. Wśród podmiotów prowadzących działalność na terenie gminy największe znaczenie dla rozwoju mają firmy usługowe. Powstawanie podmiotów tej właśnie branży przyczynia się do rozwoju gmin wiejskich. W tym procesie duże znaczenie ma turystyka, a w wielokierunkowym rozwoju gospodarstw rolnych-agroturystyka.

Analiza SWOT z tego zakresu właściwa dla gminy Chorzele zawarta jest w tabeli

Tabela 6. LOKALNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

MOCNE STRONY 1. Dobrze rozwinięty sektor usług, a zwłaszcza handel. 2. Zaradność i pracowitość mieszkańców gminy. 3. Silne więzi społeczne i utożsamianie się mieszkańców z ich regionem. 4. Wysoki odsetek uczącej się młodzieży.
SŁABE STRONY 1. Brak lokalnego kapitału i wysokie podatki lokalne. 2. Niewystarczający system promocji gminy. 3. Niski poziom kwalifikacji mieszkańców oraz „ucieczka” młodych, wykształconych ludzi do dużych ośrodków. 4. Brak systemu stypendialnego, umożliwiającego dalsze kształcenie się zdolnej młodzieży.
SZANSE 1. Budowanie klimatu, sprzyjającego rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości – uruchomienie funduszu poręczeń kredytowych i funduszu lokalnego, wspierającego inicjatywy obywatelskie. 2. Wykorzystanie możliwości rozwoju lokalnego rynku pracy, w oparciu o fundusze strukturalne UE (SPORZL, ZPORR) oraz możliwości jakie stwarza ustawa o zatrudnieniu socjalnym.
ZAGROŻENIA 1. Niska aktywność lokalnego środowiska przedsiębiorców. 2. Wysokie koszty pracy. 3. Niestabilne prawo w odniesieniu do przedsiębiorców. 4. Opóźnione uregulowania prawne dotyczące partnerstwa publiczno – prywatnego oraz zamówień publicznych według standardów unijnych.

Dla gmin miejsko-wiejskich niezwykle ważna jest infrastruktura społeczna. Zazwyczaj brakuje inwestycji z nowymi obiektami infrastruktury społecznej. Wynika to głównie z ograniczeń finansowych gmin oraz inwestowania w pierwszej kolejności w infrastrukturę techniczną. Tego typu inwestycje przynoszą wymierne korzyści w postaci dochodów do budżetów gmin. Wzbogacanie infrastruktury społecznej przynosi korzyści pośrednie, trudno wymierne i przesunięte w czasie.

2.5.6. Rolnictwo

Teren powiatu przasnyskiego jest terenem typowo rolniczym. Na terenie powiatu położone jest zaledwie kilka większych zakładów produkcyjnych dlatego decydujący wpływ na sytuację na lokalnym rynku pracy ma kondycja ekonomiczna istniejących już podmiotów gospodarczych oraz prowadzona polityka zmierzająca do utrzymania istniejących miejsc pracy, a także w miarę możliwości kreowanie polityki prowadzącej do przyciągnięcia na teren powiatu nowych podmiotów gospodarczych.

Gmina ma charakter rolniczy – 9.307 ha zajmują grunty uprawne. Bardzo dużą część gminy stanowią lasy i kompleksy leśne - ok. 15.475 ha. Pod względem hydrograficznym obszar gminy zalegają wody I poziomu użytkowego i II poziomu wodonośnego, bardzo dobrze chronionego przed infiltracją przez ok. 50 m kompleks słabo przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych glin i iłów. Przeważają utwory czwartorzędowe plejstoceńskie, przede wszystkim osady akumulacji lodowcowej i wolnolodowcowej (piaski, żwiry, głazy, mułki oraz gliny zwałowe)

Szansą na rozwój rolnictwa jest od kilku lat nowa sytuacja związana z funkcjonowaniem Polski w strukturach Unii Europejskiej. Rolnicy są rozdrobnieni i posiadają znikomą wiedzę na temat nowoczesnych rozwiązań rolniczych. W świetle wystandardyzowanych wymogów ze strony UE gospodarstwa małe, nierentowne upadają, zostają wchłonięte przez większe gospodarstwa lub grupy producenckie.

Na omawianym terenie odnotowano niewielką ilość instytucji, które wspierałyby rolników na polu nowoczesnych działań oraz prowadziły wszechstronną działalność edukacyjną. Nie bez znaczenia jest również odległość od Chorzel funkcjonujących na rzecz rolnictwa instytucji. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oddział terenowy oraz Ośrodek Doradztwa Rolniczego znajduje się w Przasnyszu 28 km od miasta Chorzele lub Ostrołęce oddalonej 70 km od Chorzel.

Analiza SWOT przedstawiająca sytuację i prognozy dla rolnictwa w gminie Chorzele zawarta jest w tabeli.

Tabela 7. ROLNICTWO

MOCNE STRONY
1. Gmina o charakterze rolniczym – dominacja hodowli.
2. Czyste środowisko naturalne – dobre warunki do produkcji żywności metodami

ekologicznymi
SŁABE STRONY 1. Niski poziom świadomości dużej części rolników dotyczący nowoczesnych i efektywnych metod produkcji. 2. Brak wiedzy rolników dot. integracji tego środowiska oraz tworzenia grup producenckich, mogących konkurować na rynku rolnym. 3. Wysoki stopień rozdrobnienia indywidualnych gospodarstw rolnych. 4. Zniszczony i zaniedbany system melioracyjny. 5. Brak sprawnych instytucji (organizacji), mogących zapewnić podnoszenie kwalifikacji i poziomu wiedzy rolników w zakresie nowoczesnych metod produkcji i zarządzania gospodarstwami oraz świadczących fachową pomoc w ubieganiu się o środki finansowe w ramach funduszy strukturalnych UE (ZPORR, SPORZL). 6. Brak zakładów przetwórstwa żywności –sprzedaż surowców mało opłacalna.
SZANSE 1. Podnoszenie kwalifikacji i poziomu wiedzy rolników – współdziałanie samych zainteresowanych, władz samorządowych i instytucji otoczenia rolnictwa (ODR). 2. Dopłaty bezpośrednie do produkcji rolnej oraz środki na unowocześnienie produkcji i dostosowanie jej do standardów unijnych. 3. Moda, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, na produkty rolne z terenów o czystym, nie zdegradowanym środowisku naturalnym
ZAGROŻENIA 1. Niska bonitacja gleb, jednostronny charakter produkcji rolnej –hodowla. 2. Poziom cen skupu produktów rolnych – nieopłacalność produkcji. 3. Konieczność sprostania standardom unijnym w zakresie np. wymagań sanitarnych. 4. Likwidacja części gospodarstw rolnych wzrost poziomu bezrobocia na terenach wiejskich. 5. Monopolistyczna pozycja odbiorców produkcji rolnej (np. mleczarnie), dyktujących wielkość produkcji oraz ceny.

2.5.7. Turystyka

W gminach o wysokich walorach turystycznych, o znacznym zalesieniu, występowaniu cieków i zbiorników wodnych i korzystnych uwarunkowaniach społecznych

jest ważną alternatywą dla często mało opłacalnej produkcji rolniczej. Pozwala też na zatrzymanie migracji szczególnie ludzi młodych do miasta czy za granicę. Dzięki napływowi turystów, a czasem nowej ludności osiedleńczej obszary te mogą być na nowo poznane. Potrzebę rozwoju funkcji turystycznej dostrzegają nie tylko mieszkańcy, ale również władze lokalne.

Agroturystyka, jako pojęcie i forma organizowania wypoczynku na obszarach wiejskich, zdomowała się już chyba na dobre w świadomości Polaków. Często też termin ten utożsamia się z całością turystyki na obszarach wiejskiej, niesłusznie zresztą, bo agroturystyka to pojęcie węższe i związane bezpośrednio z działającym gospodarstwem rolnym, świadczącym przede wszystkim usługi podstawowe – zakwaterowanie i wyżywienie.

Ta forma wypoczynku jest coraz częściej wybierana przez zapracowanych i zestresowanych mieszczuchów zainteresowanych bliskim kontaktem z przyrodą, spokojem i ciszą. Obszary wiejskie mogą jednak zaoferować turystom znacznie szerszą i ciekawszą ofertę, niż tylko zakwaterowanie i wyżywienie w gospodarstwie rolnym czy na wsi – wymaga to jednak kształcenia i przygotowania kadry działającej w usługach turystycznych i współpracy osób oraz instytucji, które na kształtowanie ciekawej oferty mają wpływ. Rosnąca ilość wolnego czasu, wzrost tempa życia, rozrost aglomeracji miejskich i wynikłych z tego uciążliwości, często siedzący tryb życia powodują, że z rozsądku czy konieczności pragniemy spędzić czas wolny w warunkach odmiennych od codziennych.

Coraz częściej jednak miejscem wybieranym na wypoczynek są obszary wiejskie oferujące uroki odmiennego krajobrazu, stylu i tempa życia, o odmiennej kulturze, tradycyjnej kuchni oraz ciszy i czystego powietrza. Aby umożliwić spędzanie wolnego czasu na wsi, konieczna jest odpowiednia infrastruktura i kadra przygotowana do obsługi turystów.

Agroturystyka oznacza, że świadczeniem usług zajmują się głównie rolnicy, rolniczki i członkowie ich rodzin. Są to więc osoby, które należy przygotować i wyposażać w niezbędną wiedzę i umiejętności aby ich wysiłki przyniosły oczekiwane rezultaty.

Od początku lat dziewięćdziesiątych przybywa instytucji i organizacji, które prowadzą szkolenia kadry dla turystyki wiejskiej. Są to instytucje do tego powołane jak ODR-y czy Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, instytucje, które powstały z inicjatywy samych kwaterodawców – stowarzyszenia i fundacje działające na rzecz wsi oraz instytucje edukacyjne, czyli szkoły na różnym poziomie edukacji od szkół podstawowych do akademii rolniczych.

Rozwój turystyki wiejskiej będzie wymagał nie tylko kształcenia poszczególnych kwaterodawców ale również przygotowania kadr koordynujących działania w zakresie

turystyki na poszczególnych poziomach administracyjnych. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oznacza zarówno wzrost konkurencji o potencjalnego turystę jak i konieczność przestrzegania wymogów formalno-prawnych obowiązujących w krajach UE.

Wyjątkowe środowisko przyrodnicze jest atrakcyjnym miejscem wypoczynku. W miarę upływu czasu następuje rozwój infrastruktury turystycznej. Jest to jednak „kropla w morzu potrzeb” wynikających z predyspozycji regionu. Promocja regionu dopiero od niedawna przybrała na aktywności. Pozytywne przykłady działalności rolniczej i agroturystycznej są wzorem dla innych lecz nie są rozpowszechnione na szeroką skalę.

Gospodarstwo rolne to małe przedsiębiorstwo o określonym profilu działalności. Turystyka nie jest zarezerwowana dla modnych kurortów, ale może też z powodzeniem występować w wydaniu lokalnym. Zadanie to wymaga wkładu ludzkiej pracy i kształcenia chętnych kandydatów.

Analiza SWOT przedstawiająca sytuację i prognozy dla turystyki w gminie Chorzele zawarta jest w tabeli.

Tabela 8. TURYSTYKA

MOCNE STRONY
1. Walory środowiska naturalnego (mikroklimat lasów sosnowych, duże kompleksy leśne, otwarte, niezabudowane przestrzenie, brak przemysłu).
2. Bogaty świat roślinny i zwierzęcy.
3. Tradycje regionalne (stroje, obrzędy, produkty, architektura) – region znany w kraju.
4. Położenie przy trasie tranzytowej z centralnej Polski na Mazury.
5. Gościnność mieszkańców.
6. Jedno gospodarstwo agroturystyczne na wysokim poziomie – pozytywny przykład.
SŁABE STRONY
1. Brak bazy turystycznej (noclegi, usługi, informacja turystyczna, trasy rowerowe).
2. Nie zdefiniowany rynek turystyczny, na którym gmina może odnieść sukces.
3. Niski stopień uzbrojenia terenów w infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizacja, miejska oczyszczalnia ścieków, wiejskie, przydomowe oczyszczalnie ścieków)
4. Brak systemu promocji i marketingu, skierowanego do konkretnej grupy klientów – mało znane regionalne wartości kulturowe, imprezy, itp.
7. Brak produktów, jednoznacznie kojarzących się z gminą.
8. Brak profesjonalnych materiałów promocyjnych i informacyjnych dla gości

odwiedzających gminę. 9. Brak rozeznania opinii o gminie i jej walorach oraz potrzeb turystów. 10. Nie zintegrowane środowisko rolników -potencjalnych przedsiębiorców sektora agroturystycznego oraz brak wiedzy fachowej osób, mogących prowadzić działalność w sferze agroturystyki. 11. Brak znajomości języków obcych.
SZANSE 1. Rozwój turystyki (krajowej i zagranicznej), nastawionej na wypoczynek z dala od tradycyjnych ośrodków rekreacyjnych, w czystym, naturalnym środowisku i w kontakcie ze społecznością lokalną. 2. Turyści z krajów UE, zainteresowani wypoczynkiem na tradycyjnej wsi. 3. Rozbudowa bazy turystycznej, z wykorzystaniem tradycji kulturowych regionu w oparciu o fundusze strukturalne UE.
ZAGROŻENIA 1. Załamanie rynku turystycznego, postępujące ubożenie społeczeństwa.

2.5.8. Zarządzanie Gminą i współpraca partnerów lokalnych

Marketing terytorialny to całokształt podejmowanych działań mających na celu przyciągnięcie do gminy przede wszystkim inwestorów. To także program rozwój lokalnych przedsiębiorstw i promowanie korzystnego wizerunku gminy na zewnątrz. W ślad za przedsiębiorstwami swoje strategie marketingowe zaczęły stosować od kilkunastu lat także miasta, gminy wiejskie, regiony. Jak grzyby po deszczu powstają od kilku lat agencje rozwoju regionalnego. Obecnie standardem jest już posiadanie przez konkretne miasto herbu, hasła promocyjnego i szeregu materiałów reklamowych.

Gmina, która chce tworzyć dobry marketing terytorialny, oczywiście musi zainwestować, ale nie zawsze muszą to być duże pieniądze. Mogą to być unijne środki pomocowe, środki budżetowe albo preferencyjne kredyty udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Gmina powinna stworzyć lokalny plan rozwoju przedsiębiorczości i działać według założeń tego planu. Także jak najwięcej obszaru gminy powinno być objęte planem zagospodarowania przestrzennego. Marketing terytorialny to całokształt podejmowanych działań mających na celu przyciągnięcie do gminy przede wszystkim inwestorów, rozwój lokalnych przedsiębiorstw i promowanie korzystnego wizerunku gminy na zewnątrz.

Nagłośnienie jej atrakcyjności, w taki sposób, by o jej dobrym wizerunku wiedziało jak najwięcej osób, potencjalnych inwestorów. Ale i turystów, ewentualnych przyszłych mieszkańców. To także działania nad wizerunkiem gminy na szczeblu regionalnym, krajowym, a następnie międzynarodowym, np. poprzez struktury unijne.

PLUSY I MINUSY

- + Wzrost zatrudnienia i zmniejszenia bezrobocia.
- + Rozszerzenie działalności w handlu, usługach i produkcji.
- + Budowanie relacji partnerskich pomiędzy przedsiębiorstwami krajowymi, ale także zagranicznym kapitałem
- Częściowa utrata autonomii i tożsamości lokalnej.
- Zaniechanie rodzimych programów badawczo-rozwojowych w wyniku inwestycji z zewnątrz.

Niestety większość samorządów w Polsce nie inwestuje dostatecznie w promocję gminy bądź powiatu. Tylko kilkadziesiąt samorządów wydaje pieniądze na promocję w dostatecznej ilości. Jednym z bardziej ważnych części działań marketingu terytorialnego jest analiza istniejących walorów i atrakcyjnych cech obszaru. Następnie, kiedy zostanie już stworzona mapa obszaru, dobrze jest wyłonić tzw. pakiety lokalizacyjne, a właściwie produkty, które będą oferowane potencjalnym inwestorom. W konsekwencji, to co jest bardzo ważne to wartościowanie zasobów istniejących w gminie. Pakiet lokalizacyjny powinien być stworzony w oparciu o pewną strukturę i organizację działania. Powinien zawierać bodźce, które by ściągnęły potencjalnych inwestorów. Miejsce oferowane inwestorom oraz innym osobom musi posiadać dokładnie określone cechy. Powinno być wyposażone we wszystkie usługi, pozwalające potencjalnemu inwestorowi na ulokowanie inwestycji i rozpoczęcie działalności produkcyjnej, albo innej. Twórcy planu marketingowego albo władze gminne muszą dostarczyć informacje o wszelkiego rodzaju ułatwieniach, bodźcach finansowych, w tym o ulgach i zwolnieniach stosowanych na terenie gminy w podatkach lokalnych, z których inwestor może skorzystać.

Przedstawiona analiza SWOT obrazująca zarządzanie gminą i współpracę partnerów lokalnych w praktyce ukazuje zastosowanie powyższych informacji teoretycznych.

Tabela 9. ZARZĄDZANIE GMINĄ I WSPÓŁPRACA PARTNERÓW LOKALNYCH

MOCNE STRONY

1. Docenianie przez władze samorządowe metod planowania strategicznego oraz ich

otwartość na włączanie w proces podejmowania decyzji grup i środowisk lokalnych 2. Obligatoryjna konieczność opracowania przez gminę programu współpracy z organizacjami społecznymi.
SŁABE STRONY 1. Brak systemu współpracy różnych środowisk na terenie gminy (przedsiębiorcy – samorząd - organizacje obywatelskie). 2. Niski poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców np. rolników. 3. Brak programu ze strony samorządu, włączania różnych środowisk w proces zarządzania i realizacji zadań własnych gminy. 4. Ograniczony zakres wykorzystywania nowoczesnych metod zarządzania (planowanie operacyjne, budżet zadaniowy) oraz współpracy samorządów na poziomie regionalnym 5. Słaby przepływ informacji w relacji samorząd– społeczność lokalna. 6. Brak programu wspierania lokalnej przedsiębiorczości pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy.
SZANSE 1. Utworzenie lokalnej organizacji, skupiającej przedsiębiorców działających w sferze turystyki. 2. Ustawa o organizacjach pożytku publicznego oraz wdrożenie standardów unijnych w sferze zarządzania gminą i partnerstwa różnych podmiotów. 3. Wdrożenie przez gminę antykorupcyjnego programu PRZEJRZYSTA GMINA budowanie wizerunku władz samorządowych w społeczności. 4. Partnerstwo publiczno - prywatno-społeczne jako jedno z priorytetów rządu i władz wojewódzkich
ZAGROŻENIA 1. Opóźnione regulacje prawne lub ich brak w odniesieniu do działań samorządu, finansowania jego zadań oraz wspólnej realizacji projektów z różnymi podmiotami sektora prywatnego i pozarządowego. 2. Korupcjogenna ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, skazująca inwestorów na konieczność uzyskiwania decyzji administracyjnych.

Ważną rolę do spełnienia w promocji regionu albo tylko konkretnej gminy mają instytucje lokalne, a przede wszystkim modne ostatnio agencje rozwoju regionalnego. Ich głównym zadaniem jest właśnie promocja regionów poprzez marketing terytorialny. To one poprzez pomoc techniczną, konsulting i animacje mogą skutecznie wypromować gminę

2.6. Problemy społeczne z perspektywy Ośrodka Pomocy Społecznej

Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomocy udziela się w szczególności z powodu :

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu się do życia dzieci i młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy
- trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta i gminy Chorzele odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach został powołany na mocy Uchwały Rady Narodowej Miasta i Gminy w Chorzeliach Nr X/49/90 z dnia 26 lutego 1990r .

Misją Ośrodka jest zapewnienie sprawnego i fachowego realizowania zadań własnych gminy, jak i zleconych w zakresie pomocy społecznej w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej jak i innych ustaw.

OPS realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, dodatkach mieszkaniowych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Ośrodek prowadzi dożywianie dzieci w szkołach oraz osób dorosłych w formie zasiłków na żywność oraz pomoc w formie usług opiekuńczych .

W Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych jest 21 osób, w tym pięciu pracowników socjalnych. Postępująca bieda, bezrobocie, zły stan zdrowia obywateli, kryzys rodziny, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, itp. to problemy z którymi pracownicy Ośrodka spotykają się codziennie, którym starają się zapobiegać, przeciwdziałać, łagodzić ich skutki. Pracownicy socjalni zderzają się z zagadnieniami z bardzo różnych dziedzin . W sprawach podopiecznych kontaktują się i współpracują z różnymi instytucjami : Miejsko-Gminna Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkołami, ZUS, Sądami, PUP, PCPR – rozwiązując indywidualne problemy podopiecznych. Dodatkowo OPS prowadzi aktywne działania w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wspólnie z funkcjonariuszami Komisariatu Policji w Chorzeliach pracownicy OPS uczestniczyli w wielu interwencjach niosąc potrzebną pomoc. Zawód pracownika socjalnego jest pracą niesłychanie trudną, absorbującą, prowadzoną w ciężkich warunkach i z roku na rok rozszerzoną o nowe zadania.

Do obowiązków pracownika socjalnego należy m.in. pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych oraz inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom, mającym trudną sytuację życiową, jak również inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin.

Obowiązki Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach to :

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

2.6.1. Formy pomocy i świadczeń udzielanych przez OPS

Formy udzielania pomocy w ramach zadań własnych gminy :

I. Pieniężne

1. **Zasiłek stały** - jest to świadczenie obligatoryjne (obowiązkowe) przysługujące na podstawie art.37 ustawy o pomocy społecznej osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy, spełniającym kryterium dochodowe i stanowi uzupełnienie dochodu tych osób do kryterium ustawowego.

Całkowita niezdolność do pracy oznacza:

- całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy, lub o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji), albo
- zaliczenie do I lub II grupy inwalidów, lub legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (odpowiednie orzeczenie Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności).
- Osoba niezdolna do pracy z tytułu wieku to osoba która ukończyła 60 lat (kobieta) lub 65 lat mężczyzna.

2. **Zasiłek okresowy** – świadczenie to przysługuje na podstawie art.38 ustawy o pomocy społecznej i adresowane jest do osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, zwłaszcza ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Świadczenie to może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku (art.41 ustawy o pomocy społecznej).

3. **Zasiłek celowy** – jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art.39 ustawy o pomocy społecznej na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

4. **Specjalny zasiłek celowy** – jest świadczeniem przysługującym na podstawie art.41 ustawy o pomocy społecznej i może być przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

II. Niepieniężne :

1. praca socjalna,
2. bilet kredytowany,
3. składki na ubezpieczenie zdrowotne,
4. składki na ubezpieczenie społeczne,
5. pomoc rzeczowa, w tym ekonomiczne usamodzielnienie,
6. sprawienie pogrzebu,
7. schronienie,
8. posiłek,
9. niezbędne ubranie
10. usługi opiekuńcze – przysługują osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi obejmują pomoc w :
 - zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych,
 - opiekę higieniczną
 - zaleconą przez lekarza pielęgnację, oraz
 - w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach na różne formy pomocy w latach 2006- 2010 przedstawia poniższa tabela

Tabela 10. BUDŻET NA ZADANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

ROK	KWOTA PLANU
2006	2.682.395
2007	1.461.687
2008	2.470.733
2009	1.741.938
2010	1.892.262

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

W tabeli przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez OPS na pomoc społeczną uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczoną na pomoc społeczną w mieście i gminie Chorzele należy zauważyć, że iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin wykazują znaczne wahania ale w perspektywie ostatnich dwóch lat odnotowano wzrost wydatków. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków na zadania zlecone gminie.

Tabela 11. BUDŻET NA ŚWIADCZENIA RODZINNE

ROK	KWOTA PLANU
2006	3.470.228
2007	3.932.402
2008	3.968.340
2009	3.759.600
2010	4.219.931

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach.

Tabela 12. Rodzaje świadczeń rodzinnych

Świadczenia Rodzinne	2006		2007		2008		2009		2010	
	Kwota	Ilość świadczeń	Kwota	Ilość świadczeń	Kwota	Ilość świadczeń	Kwota	Ilość świadczeń	Kwota	Ilość świadczeń
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	2565376	40546	2957299	40654	2803522	38343	2701583	35674	2959084	33018
Zasiłek pielęgnacyjny	380556	2587	430083	2811	451647	2952	483021	3157	472617	3089
Świadczenie pielęgnacyjne	250840	600	262962	629	266952	641	269860	618	450927	875
Zaliczka alimentacyjna	128497	689	144872	682	91805	436	-	-	-	-
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	116000	116	139000	139	136000	136	113000	113	106000	106
Fundusz alimentacyjny	-	-	-	-	39150	159	197535	765	231739	834

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

Z analiz powyższych danych wynika, iż liczba środowisk objętych świadczeniami rodzinnymi w szybkim tempie rośnie, w pierwszych latach związane to było z systematycznym przejmowaniem wypłaty świadczeń i innych instytucji (Powiatowego Urzędu Pracy, Kasy Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych, zakładów pracy) przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach. Świadczenia rodzinne są to świadczenia obligatoryjne i całkowicie finansowane z budżetu państwa. Planuje się w ramach polityki rodzinnej iż, system ten będzie doskonalony i rozwijany.

Charakterystyka grup społecznych objętych szczególnym wsparciem

Tabela 13. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej

Świadczeniobiorcy	2006	2007	2008	2009
Liczba świadczeniobiorców	1235	1232	1183	1113
Rodziny ogółem	732	619	667	563

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

Przedstawiona powyżej tabela świadczy o wahaniach liczby osób objętych pomocą na przestrzeni lat 2006-2009. Tendencja ta wykazuje nieznaczny spadek w 2007r w porównaniu do roku 2006 o 3 osoby, a następnie spadek do poziomu 1113 osób w 2009r (tj. o 70 osób) w porównaniu z rokiem 2008. Ograniczenie liczby świadczeniobiorców spowodowane było otwarciem się nowych rynków pracy w Chorzeliach (np. sklep Polo-Market)

Tabela 14. Powody przyznania pomocy w latach 2006-2009

Powody	2006	2007	2008	2009
Ubóstwo	581	446	507	483
Sieroctwo	0	0	1	2
Bezdomność	2	2	2	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	138	125	111	20
- w tym: wielodzietność	129	121	104	12
Bezrobocie	398	223	155	218
Niepełnosprawność	146	96	94	128
Długotrwała lub ciężka choroba	132	170	183	128
Bezradność w sprawach opiek.- wych. i prowadzeniu gosp. dom. ogółem	132	31	42	105
- w tym: - rodziny niepełne	45	14	15	21
- rodziny wielodzietne	78	9	21	84

Przemoc w rodzinie	14	1	25	13
Alkoholizm	81	26	12	12
Narkomania	0	0	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1	1	1
Zdarzenie losowe	2	3	3	3
Praca socjalna ogółem	203	164	158	128
- w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	63	26	24	18

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

Analiza danych pozwala stwierdzić, że beneficjenci OPS w Chorzeliach jako formę pomocy preferują świadczenia pieniężne.

Zasadniczą przyczyną, którą mieszkańcy wnioskowali o pomoc z systemu pomocy społecznej w 2009r było ubóstwo. Obecnie ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego. Na syndrom głębokiego ubóstwa w Polsce składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym .Dwukrotnie mniejsza liczebnie od ubóstwa jest kategoria związana z bezrobociem. Brak zatrudnienia, które jest nie tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, jest źródłem problemów i patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i rodzą kolejne, frustrację, izolację, alkoholizm, bezradność życiową. W związku z tym istotną przyczyną udzielanego wsparcia w gminie były również problemy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (105 osób/rodzin w 2009r).

Następną grupę tworzą osoby, które jako przyczynę udania się po wsparcie podały problemy z niepełnosprawnością w rodzinie (128 osób/ rodzin w 2009r) oraz problemy związane z długotrwałą chorobą klienta lub członka rodziny (128 osób/rodzin w 2009r).

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez OPS w latach 2006 - 2010

Liczba osób którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy					Liczba przyznanych decyzją dodatków mieszkaniowych					Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych				
2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
84	68	48	43	39	113	90	71	68	60	48 655,42 zł	41 664,68 zł	34 855,21 zł	36 098,19 zł	36 268,10 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez OPS, na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące tego typu świadczeń przyznawanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach w latach 2006-2010 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia powyższa tabela.

Domy Pomocy Społecznej.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy OPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do Domów Pomocy Społecznej. W chwili obecnej w DPS-ach przebywa 6 osób z miasta i gminy Chorzeli. Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest ostatecznością, gdyż powoduje izolację tej osoby od jej naturalnego środowiska.

Program PEAD

Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi od 2007 roku dystrybucję darmowej żywności w ramach Programu PEAD. Dostawy żywności organizowane są raz w miesiącu i obejmują asortyment : mąka, makaron, kasza, cukier, mleko w kartoniku, ser topiony, ser żółty, płatki kukurydziane itp. Jednorazowa dostawa różnych asortymentów żywności to ok. 2000 kg.

Tabela 16. Liczba rodzin i osób korzystających z darmowej żywności z programu PEAD

Liczba	Rok			
	2007	2008	2009	2010
osób	1693	2277	4208	4872
w tym dzieci	842	1014	2094	2427
rodzin	437	654	1165	1438

*Dane Ośrodka Pomocy
Społecznej w Chorzeliach*

2.7. Kwestia opieki nad dzieckiem

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na ten system składa się :

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze,
- ogniska wychowawcze,

- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały wysłane zapytania do szkół pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskania informacji o działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży.

Poniżej prezentujemy obraz szkolnej i rodzinnej sytuacji uczniów uczęszczających do szkół wszystkich szczebli na terenie gminy.

Szkoły współpracują z wieloma instytucjami w sprawach dotyczących uczniów i działalności szkoły w ogóle.

Poradnia Psychologiczno-pedagogiczna przeprowadza badania uczniów pod względem ich możliwości edukacyjnych. Prowadzi również pedagogizację rodziców, a także organizuje terapię dla uczniów z problemami społecznymi. Nauczyciele uczniów przejawiających trudności w nauce oraz deficytami rozwojowymi są w stałym kontakcie z pracownikami poradni. Nieliczne szkoły współdziałają z kuratorami sądowymi, z czego należy się cieszyć, ponieważ oznacza to, że na terenie gminy zdarza się mało przypadków wymagających interwencji i wsparcia kuratora sądowego. Policja bierze udział w organizowaniu i pilnowaniu porządku podczas imprez szkolnych a także otacza opieką uczniów wracających ze szkolnych dyskotek. Organizowane są pogadanki na temat bezpieczeństwa, zwłaszcza w ruchu drogowym. Policjanci organizują szkolenia i kursy na kartę rowerową i motorowerową. Funkcjonariusze przeprowadzają znakowanie rowerów, a także pogadanki na temat szkodliwości zażywania środków odurzających. Propagowane są również zasady bezpieczeństwa w stosunku do obcych osób.

Lokalny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela szkołom wsparcia w organizowaniu dożywiania uczniów z rodzin biednych i patologicznych (dofinansowanie).

Szkoły prowadzą dożywianie uczniów z rodzin spełniających kryteria. Najczęstszą formą posiłku jest jedno danie gorące. Posiłki dofinansowane są z funduszy : Banku Żywności, Wojewody Mazowieckiego i środków własnych Gminy.

W ramach programu „ Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w większości szkół zorganizowane są świetlice lub zajęcia świetlicowe, gdzie uczniowie- zwłaszcza dojeżdżający do szkoły- mają zapewnioną opiekę, bezpieczeństwo oraz pomoc w odrabianiu lekcji, dostęp do gier i zabaw dydaktycznych. Uczniowie mogą skorzystać z komputera, uzyskać pomoc w odrabianiu lekcji, a także uczestniczyć w zajęciach plastyczno-technicznych. Ze świetlicy mogą skorzystać wszyscy chętni uczniowie.

W ramach działań kształtujących postawy charytatywne uczniowie biorą udział w akcjach różnych fundacji. Organizowana jest pomoc koleżeńska, pomoc chorym kolegom w nauce, opieka starszych kolegów nad młodszymi, zbiórki pieniędzy dla dzieci ubogich i z domów dziecka oraz dla pogrzelców.

Systematycznie realizowane są szkolne programy wychowawcze oraz programy profilaktyczne w celu kształtowania wśród uczniów postaw asertywnych, wolnych od nałogów i uzależnień.

Żadna z ankietowanych szkół nie potwierdziła przypadków występowania zachowań patologicznych. Na terenie szkół nie stwierdzono zachowań takich jak : spożywanie alkoholu, narkotyzowanie się czy zachowania agresywne. W jednej szkole istnieje problem palenia papierosów wśród starszych uczniów – jednak maleje on z roku na rok, w związku z wprowadzeniem restrykcyjnych przepisów zakazujących palenia w miejscach publicznych.

2.8. Kwestia osób bezrobotnych

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska, ze względu na duży stopień tzw. Bezrobocia utajonego oraz powszechności „ pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie,

przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci :

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego i jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji społecznej i ekonomicznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności czy inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza także konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy z wychodzenia z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy- formy i wysokości i okresu wypłacania świadczenia- od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Województwo mazowieckie charakteryzuje znaczne zróżnicowanie lokalnych rynków pracy, zarówno pod względem wielkości zajmowanego obszaru, liczby ludności, rozwoju gospodarczego jak również pod względem liczby bezrobotnych, natężenia bezrobocia oraz jego struktury.

Teren powiatu przasnyskiego jest terenem typowo rolniczym. Na terenie powiatu położone jest zaledwie kilka większych zakładów produkcyjnych dlatego decydujący wpływ na sytuację na lokalnym rynku pracy ma kondycja ekonomiczna istniejących już podmiotów gospodarczych oraz prowadzona polityka zmierzająca do utrzymania istniejących miejsc pracy, a także w miarę możliwości kreowanie polityki prowadzącej do przyciągnięcia na teren powiatu nowych podmiotów gospodarczych.

Instytucjami, które zostały powołane do łagodzenia skutków bezrobocia, a także świadczenie usług na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy są urzędy pracy.

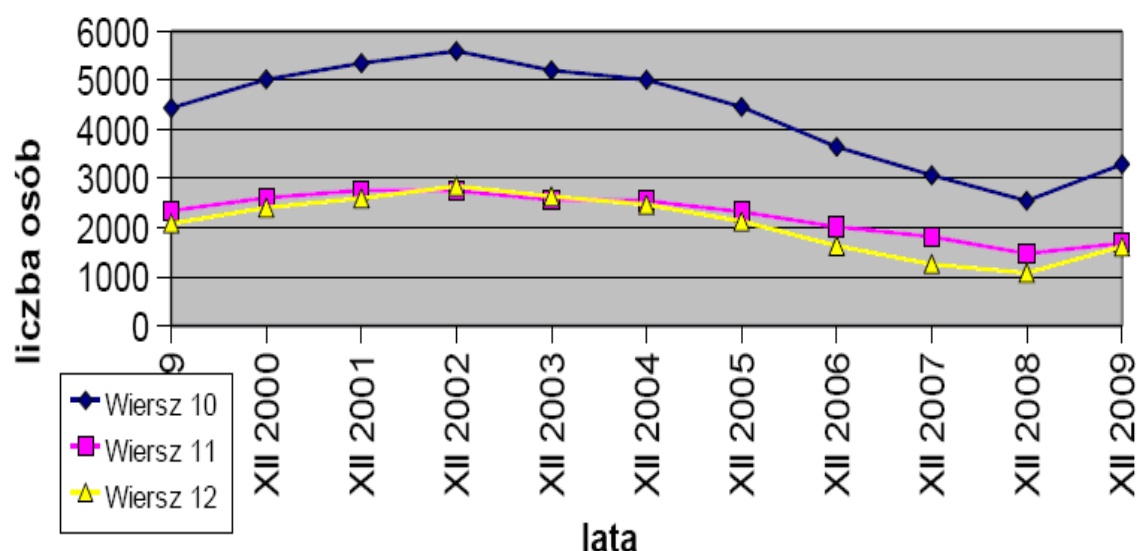
Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu realizuje zadania rządowe zlecone oraz zadania własne samorządu.

Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy:

- opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy,
- inicjowanie i wdrażanie instrumentów rynku pracy,
- inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy,
- inicjowanie i wspieranie tworzenia klubów pracy,

- inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
- opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia
- inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy
- współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy,
- współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
- wydawanie decyzji,
- realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw z którymi UE zawarła umowy o swobodzie przepływu osób,
- realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między w/w państwami, a w szczególności realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES,
- badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca,
- organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników PUP,
- opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania.

Wykres 5. bezrobocie w powiecie przasnyskim w latach 1999 – 2009.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu

W miesiącu grudniu 2002r. odnotowano największą liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w historii naszego powiatu – 5590. Na koniec 2009r. w ewidencji osób bezrobotnych pozostawało 3287 osób tj. o 747 osób więcej w porównaniu do grudnia 2008r. oraz o 223 osoby mniej w porównaniu do grudnia 2007r. Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy na koniec grudnia 2009r. stanowili 15,8% cywilnej ludności aktywnej zawodowo i w porównaniu z końcem roku ubiegłego (12,9%) stopa bezrobocia wzrosła o 2,9 punktu. Stopa bezrobocia dla całego województwa mazowieckiego na 31 grudnia 2009r. wynosiła 9% przy średniej dla kraju 11,9%.

Tabela 17. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób z miasta i gminy Chorzele w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przasnyszu

Wyszczególnienie	Gmina Chorzele			Powiat przasnyski		
	ogółem	kobiet	pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	ogółem	kobiet	pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy
31.12.2006	688	344	469	3636	2013	2453
31.12.2007	569	307	344	3064	1809	1886
31.12.2008	394	202	217	2540	1468	1399

Na koniec grudnia 2008 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przasnyszu wynosiła 2540 osób przy 394 osobach zarejestrowanych w mieście i gminie Chorzele. Liczba ta była niższa od liczby zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie przasnyskim na koniec 2007r. o 524 osoby, a o 175 osób na terenie miasta i gminy Chorzele. Sytuacja wygląda analogicznie w zestawieniu roku 2006 i 2007, gdzie również obserwujemy spadek bezrobocia w roku 2007 do roku 2006 o 524 osoby w powiecie, a o 119 osób na terenie miasta i gminy Chorzele

Na koniec grudnia 2008r. liczba bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przasnyszu wynosiła 1498, w tym z miasta i gminy Chorzele zarejestrowane były 202 kobiety. Bezrobotne kobiety stanowiły 57,8% ogółu bezrobotnych. Wśród ogółu bezrobotnych z terenu miasta i gminy Chorzele kobiety stanowiły 51,3% . W porównaniu ze stanem na 31 grudnia 2007r. liczba bezrobotnych kobiet z terenu powiatu przasnyskiego zmniejszyła się o 341 osób, zaś w mieście i gminie Chorzele liczba ta zmniejszyła się o 105 kobiet.

Na terenie miasta i gminy Chorzele na koniec 2006 roku występuje równowaga pomiędzy ilością bezrobotnych kobiet i mężczyzn (stanowią oni 50,0% ogółu

zarejestrowanych) wobec czego możemy wnioskować, iż wśród kobiet z miasta i gminy Chorzele bezrobocie w nieznaczny sposób wzrasta.

Wśród osób długotrwale bezrobotnych czyli pozostających bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy również obserwujemy systematyczną tendencję spadkową. Na koniec roku 2006 w gminie Chorzele w/w osób było 469 z kolei na koniec 2008 to 217 osób z czego wynika, iż w ciągu 2 lat nastąpił spadek o 46,3%.

Reasumując możemy stwierdzić, że na rozmiar bezrobocia mają wpływ czynniki społeczne, ponieważ jest to zjawisko wytworzone w społeczeństwie. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Zestawiając liczbę osób zarejestrowanych bezrobotnych w w/w latach można wywnioskować, iż prowadzona obecnie polityka przynosi pożądane efekty, gdyż stopa bezrobocia zarówno w gminie Chorzele jak i w regionie systematycznie spada.

Analizując bezrobocie w gminie Chorzele możemy dostrzec też pozytywne strony tego zjawiska a mianowicie korzystny wpływ na konkurencyjność na rynku pracy, stymulacja wzrostu poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych wśród osób poszukujących pracy. Jako kolejną korzyść przypisywaną bezrobociu możemy poczytać zainteresowanie elastycznymi formami pracy w tym wolontariatem, wzrost motywacji do kształcenia, do zwiększania nakładów na inwestycje w kapitał ludzki, co w efekcie przyspiesza procesy długofalowego wzrostu gospodarczego gminy a także regionu.

2.9. Kwestia uzależnień

Problemy wynikające z picia i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z najpoważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale też liczba nietrzeźwych ofiar), jak również na ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach :

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- Jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczycielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Spośród 563 rodzin ubiegających się o pomoc z Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzeliach w 2009 roku tylko 12 rodzin swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem o braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie coroczne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działania w ramach przysługujących jej uprawnień.

Do głównych zadań uchwalonego w 2009r Przez Radę Miejską programu profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom należało :

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkomanii,
- udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem alkoholu i narkomanii,
- prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- prowadzenie działalności propagandowej w tym zakresie,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii,

- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W roku 2009 Miejsko-Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z Chorzeli rozpatrzyła 21 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych ; lecz nie wystąpiła d o sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie.

Tabela 18. Środki finansowe przeznaczone na realizację

Środki finansowe przeznaczone na realizację				
Rok	Program profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych		Program przeciwdziałania narkomanii	
	Plan	Wykorzystanie	Plan	Wykorzystanie
2007	110 150,00 zł	102 523,13 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł
2008	99 867,72 zł	95 825,98 zł	20 000,00 zł	18 193,72 zł
2009	96 600,00 zł	96 587,43 zł	20 000,00 zł	19 970,91 zł

*Dane UMiG w
Chorzeli*

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę, rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Chorzele ulega wahaniom . W roku 2007 wynosiła 110 150,00, w roku następnym została zmniejszona do 99 867,72 zł, a w roku 2009 znowu ograniczona do kwoty 96 600,00 zł.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Chorzeli działa Grupa AA „Tor”, której mityngi organizowane są w siedzibie Ośrodka według potrzeb grupy. OPS współorganizuje coroczne , uroczyste mityngi rocznicowe AA na których spotykają się AA z całego regionu. W 2009 roku mityng odbył się w miejscowości Duczymin- rozpoczął uroczystą mszą św. a zakończony zabawą taneczną trzeźwościową. Ostatni mityng odbył się również w miejscowości Duczymin w dniu 24.04.2010r.

2.10. Kwestia niepełnosprawności

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych problemów społecznych, których znaczenie wynika zarówno z rozmiarów i powszechności jej występowania w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w kontekście indywidualnym i społecznym. Polskie społeczeństwo szczególnie w ostatnich latach charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób niepełnosprawnych, spowodowany m.in. rozwojem cywilizacyjnym oraz starzeniem się społeczeństwa. Ponadto niepełnosprawni coraz częściej stają się „widoczni” na ulicach polskich miast. Przyczynami powodującymi niepełnosprawność są najczęściej uszkodzenia narządu ruchu, uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu, schorzenia układu krążenia, choroby psychiczne, upośledzenie umysłowe oraz schorzenia neurologiczne. Ograniczona sprawność dotyczy niejednokrotnie całego życia człowieka- od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa aż do śmierci.

Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość niepełnosprawnych – 84%- utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych : rent, emerytur, i zasiłków z pomocy społecznej. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

W Chorzelach w roku 2009 w rejestrach OPS były zaewidencjonowane 346 osoby niepełnosprawne, z czego grupę 83 osób stanowiły dzieci. W tym osoby posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności – 141 oraz osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności - 122

Ustalenie liczby osób niepełnosprawnych z terenu gminy Chorzele korzystających lub nie z innych świadczeń jest trudna z powodu braku danych. Szacuje się, że około 12-16% populacji powiatu to osoby niepełnosprawne.

Niepełnosprawni mieszkańcy miasta i gminy Chorzele mogą korzystać z pomocy następujących instytucji i placówek : Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzeliach, Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze z terenu powiatu oraz PFRON.

2.11. Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym, z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy.

Na terenie miasta i gminy Chorzele funkcjonuje Komisariat Policji., który swoim zasięgiem obejmuje gminę Chorzele oraz gminę Krzynowłoga Mała.

Komisariat Policji w Chorzeliach w 2008 roku w związku podejrzeniem popełnienia przestępstwa wszczął 310 postępowań karnych, w których stwierdzono popełnienie 360 przestępstw, w wyniku prowadzonych działań ustalono sprawców 270 czynów, osiągając wykrywalność na poziomie 72,4 %.

W kategorii wykroczeń w 2008 roku przeprowadzono 350 postępowań w sprawach o wykroczenia w ramach których sporządzono 125 wniosków o ukaranie i przesłano do Sadu Rejonowego w Przasnyszu. Przeprowadzono 153 postępowania wyjaśniające, które zakończono nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego. Nałożono 675 mandatów karnych w tym 410 w kategorii wykroczeń porządkowych i 265 za wykroczenia drogowe. Ponadto ujawniono 1664 naruszeń przepisów prawa, za które policjanci wobec sprawców zastosowali środki oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia na zasadzie art. 41 kw.

W odniesieniu do przestępstw w poszczególnych kategoriach stan ten przedstawiał się następująco:

1. **zabójstwa** - nie wszczęto postępowań w tej kategorii przestępstw.
2. **zgwałcenia** - wszczęto 2 postępowania, zakończono 2 w których stwierdzono 4 czyny przestępcze i osiągnięto wykrywalność na poziomie 100 %.

3. **rozboje i wymuszenia rozbójnicze** – wszczęto 1 postępowanie, zakończono 1 w których stwierdzono 1 czyn przestępczy, nie ustalono sprawców.
4. **kradzieże z włamaniem** – wszczęto 29 postępowań przygotowawczych, zakończono 34 w których stwierdzono 39 czynów przestępczych, ustalono sprawców 13 czynów osiągając wykrywalność na poziomie 31 %.
5. **kradzieże** – wszczęto 69 postępowań przygotowawczych, zakończono 73 w których stwierdzono 74 czyny, ustalono sprawców 29 czynów osiągając wykrywalność na poziomie 34,5 %.
6. **kradzieże samochodów** – wszczęto 1 postępowanie w tej kategorii przestępstw, które nie zostało zakończone.
7. **zniszczenia mienia** - wszczęto 16 postępowań przygotowawczych, zakończono 17 w których stwierdzono 18 czynów przestępczych ustalono sprawców 11 czynów osiągając wykrywalność na poziomie 61,1 %.
8. **bójki i pobicia** - wszczęto 11 postępowań przygotowawczych, zakończono 13 w których stwierdzono 6 czynów, ustalono sprawców 4 czynów osiągając wykrywalność na poziomie 66,7 %.
9. **nietrzeźwi kierujący** - wszczęto 90 postępowań przygotowawczych, zakończono 90 w których stwierdzono 90 czynów przestępczych i osiągnięto wykrywalność na poziomie 100 %.

W kategorii wykroczeń w najważniejszych kategoriach stan ten przedstawiał się następująco :

1. **wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu** – nałożono 26 mandatów karnych.
2. **wykroczenia przeciwko mieniu - kradzieże i zniszczenie mienia** – przeprowadzono 66 postępowań w ramach których sporządzono 11 wniosków o ukaranie i nałożono 14 mandatów karnych.
3. **wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej** - nałożono 100 mandatów karnych.
4. **wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego** - nałożono 48 mandatów karnych.
5. **spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych** - nałożono 170 mandatów karnych.

GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ POLICJI W ZAKRESIE POPRAWY POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW.

1. Zapobieganie popełnianiu przestępstw i zdecydowane ściganie sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, ograniczenie skali występowania czynów o charakterze kryminalnym i chuligańskim.

Prowadzono systematyczne i ciągłe kontrole rejonów i miejsc zagrożonych celem niedopuszczenia do zakłóceń ładu i porządku publicznego szczególnie w rejonie pl. Kościuszki, ul. Mostowej, ul. Grunwaldzkiej i dworca PKS w Chorzeliach, które przyczyniły się do ograniczenia aktów wandalizmu skierowanych głównie na niszczenie kwietników urządzeń służących do utrzymania czystości na terenie miasta. W trakcie pełnionej służby patrolowej policjanci stanowczo i zdecydowanie reagowali na wszelkie przejawy aktów chuligaństwa i wandalizmu oraz na osoby w stanie upojenia alkoholowego swoją postawą dające powód do zgorszenia w miejscu publicznym, czego wynikiem było nałożenie łącznie 174 mandatów karnych na sprawców powyższych naruszeń prawa oraz 170 mandatów karnych za spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych.

W trakcie pełnionych służb patrolowych policjanci wylegitymowali łącznie 4672 osób, przeprowadzili 2110 interwencji z czego 627 w miejscach publicznych i 315 domowych. Zatrzymano 112 sprawców przestępstw na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa oraz 174 sprawców zakłócających ład i porządek publiczny oraz dających powód do zgorszenia w miejscu publicznym. Ponadto zatrzymano 18 osób poszukiwanych ukrywających się przed wymiarem sprawiedliwości, które zostały osadzone w areszcie śledczym w Ostrołęce i Szczytnie.

2. Wdrażanie prewencyjnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na dzieci i młodzież.

Przeprowadzono 43 spotkania profilaktyczne we wszystkich szkołach na terenie działania Komisariatu Policji w Chorzeliach - tematem spotkań było propagowanie wśród dzieci i młodzieży zasad bezpieczeństwa osobistego w szkole, w domu na ulicy w ramach programów „Bezpieczna droga do szkoły”, „Bezpieczne wakacje”. w ramach spotkań przekazano dzieciom klas 0 – III elementy odblaskowe w ilości 750 sztuk, które dzieci umieściły na tornistrach szkolnych.

Prowadzono na bieżąco współpracę ze szkołami oraz Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży, służby patrolowe oraz dzielnicowi systematycznie prowadzili kontrole punktów

sprzedaży alkoholu pod kątem jego dostępności dla nieletnich, w wyniku prowadzonych działań nie ujawniono żadnego przypadku sprzedaży alkoholu nieletnim, ujawniono natomiast 3 nieletnich znajdujących się pod działaniem alkoholu, których dzielnicowy objął nadzorem informując o tym szkoły i rodziców.

Prowadzono współpracę z dyrektorami i pedagogami szkół w zakresie wczesnego ujawniania niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży w ramach, których dzielnicowi prowadzili rozmowy profilaktyczne z uczniami i rodzicami oraz objęli nadzorem i kontrolą rodziny patologiczne. Na bieżąco kontrolowano realizację obowiązku szkolnego, bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas wypoczynku, w szkole i drodze do niej, służby patrolowe i dzielnicowi systematycznie prowadzili kontrole terenów przyległych do szkół oraz przystanków autobusowych pod kątem przebywających tam osób. W wyniku prowadzonych działań sporządzono 25 wystąpień do szkół i rodziców ukierunkowanych na przeciwdziałanie zagrożeniom i negatywnym zachowaniom ze strony nieletnich ujawnionych przez policjantów pełniących służbę.

3. Inspirowanie i prowadzenie aktywnych działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego we współpracy z władzami samorządowym oraz mieszkańcami poprzez propagowanie wspólnych rozwiązań ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego mieszkańców oraz jakości pracy policjantów.

W ramach współpracy z władzami samorządowymi pozyskano środki na zakup 750 sztuk emblematów odblaskowych z logo „POLICJA CHORZELE – PAMIĘTAJ RAZEM BEZPIECZNIEJ”, które to emblematy przekazano dzieciom klas 0-III podczas prowadzonych pogadanek w szkołach, emblematy zostały umieszczone przez uczniów na tornistrach szkolnych. Elementy zostały sfinansowane przez Burmistrza Miasta i Gminy Chorzele /500szt./ i Wójta Gminy Krzynowłoga Mała /250 szt./ proporcjonalnie do ilości dzieci uczęszczających do szkół na terenie obu gmin.

W ramach współpracy ze stowarzyszeniem NASZE BEZPIECZEŃSTWO w celu poprawienia warunków pracy policjantów a co z tym się wiąże zwiększenia skuteczności działań pozyskano sprzęt komputerowy w postaci urządzenia wielofunkcyjnego /drukarka laserowa, kopiarka, skaner/ oraz drukarki laserowej a także sprzęt niezbędny w codziennej służbie na drodze w postaci 2 laterek metalowych z czerwonymi nasadkami.

4. Zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie we współpracy z odpowiednimi organami i urzędami. Ukierunkowanie pracy dzielnicowych na ścisły kontakt z obywatelem i wypełnianie oczekiwań społecznych poprzez utrzymanie stałego kontaktu dzielnicowego z mieszkańcami swojego rejonu.

Dzielnicy upowszechniali wiedzę na temat przejawów przemocy w rodzinie oraz sposobów reagowania na zjawisko przemocy w rodzinie, w ramach służb obchodowych przeprowadzili 893 odwiedziny posesyjne wśród mieszkańców na terenie działania Komisariatu Policji w Chorzeliach. Ponadto wykonali 298 czynności w ramach procedury niebieskiej karty w trakcie, których między innymi nawiązywali kontakty z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie pomocy pokrzywdzonym w wyniku przemocy oraz kierowali wnioski o leczenie odwykowe wobec osób nadużywających alkoholu.

Dzielnicy na bieżąco utrzymywali kontakt i diagnozowali zjawiska przemocy w rodzinie wspólnie z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej, informując o każdym przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie – prowadzono procedurę niebieskiej karty w 48 rodzinach. Dzielnicy objeli nadzorem osoby starsze oraz samotnie zamieszkujące szczególnie na terenach wiejskich, które mogą stać się ofiarami przestępstw, przekazano list otwarty wszystkim proboszczom z apelem do mieszkańców z prośbą o odczytanie na mszach niedzielnych.

2.12. Identyfikacja problemów i potrzeb społecznych w mieście i gminie Chorzele

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązania.

Jednym ze źródeł informacji o problemach i potrzebach gminy była ankieta przeprowadzona wśród społeczności. Na jej podstawie oraz innych danych prowadzono dalsze prace.

Celem ankietyzacji było poznanie opinii mieszkańców dotyczących na temat problemów społecznych oraz możliwości ich rozwiązania. Ankieta była przeprowadzona w okresie od 10.12.2010r do 10.01.2011r.

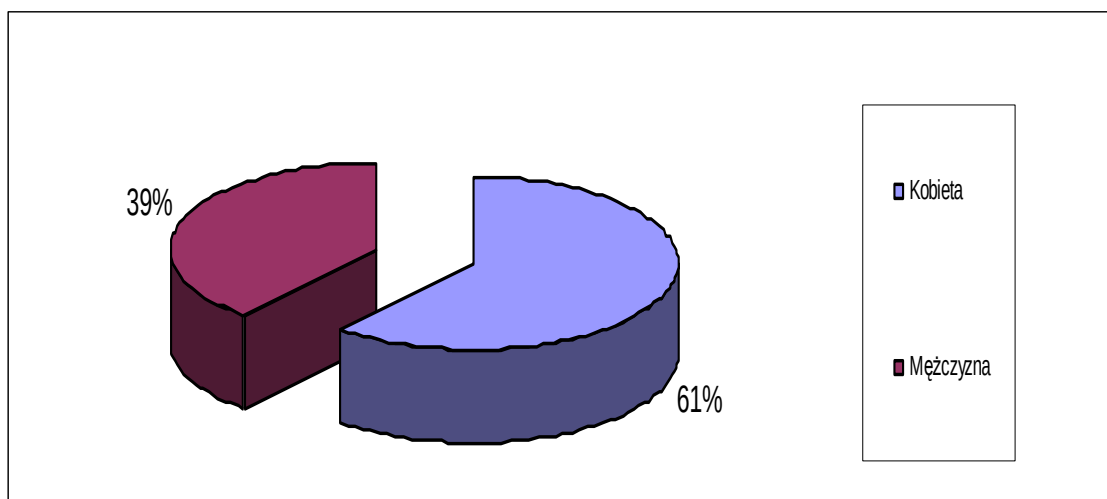
Badania przeprowadzono wśród mieszkańców miasta i gminy oraz osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej np. przedstawiciele oświaty, instytucji zdrowia, organizacji pozarządowych a także lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych i radnych.

Rozdano 200 ankiet z czego powróciło 56 ankiet. Respondenci niechętnie wypełniali ankietę, najczęściej problemów stwarzały pytania otwarte gdzie trzeba było wyrazić własną

opinię. Zwrot wypełnionych kwestionariuszy przeciągał się w czasie, osoby po wypełnieniu ankiety niechętnie same przynosiły do wyznaczonego miejsca.

Badaniem objęto 56 osób w różnym wieku, zarówno kobiet jak i mężczyzn, mieszkańców miasta i gminy Chorzele. Wśród 56 osób uczestniczących w sondażu większość stanowiły kobiety. Wzięły w niej udział 33 panie, co daje 61% badanej populacji.

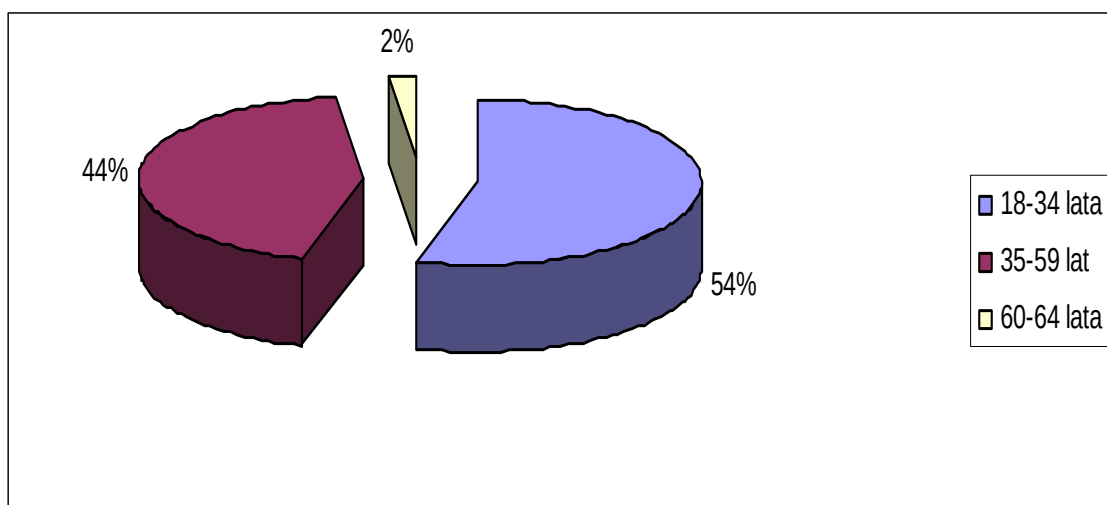
Wykres 6. Płeć osób biorących udział w ankiecie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Jak możemy zaobserwować na poniższym wykresie były to osoby w różnym wieku, od „najmłodszych” mieszkańców naszej gminy czyli ludzi z przedziału 18-34 lata, aż po seniorów w wieku 60-64 lata. Najwięcej bo 54% z biorących udział w badaniu stanowili ludzie do lat 34, następnie 44% stanowiły osoby w wieku 35-59 lat, a zaledwie 2% osoby powyżej lat 60.

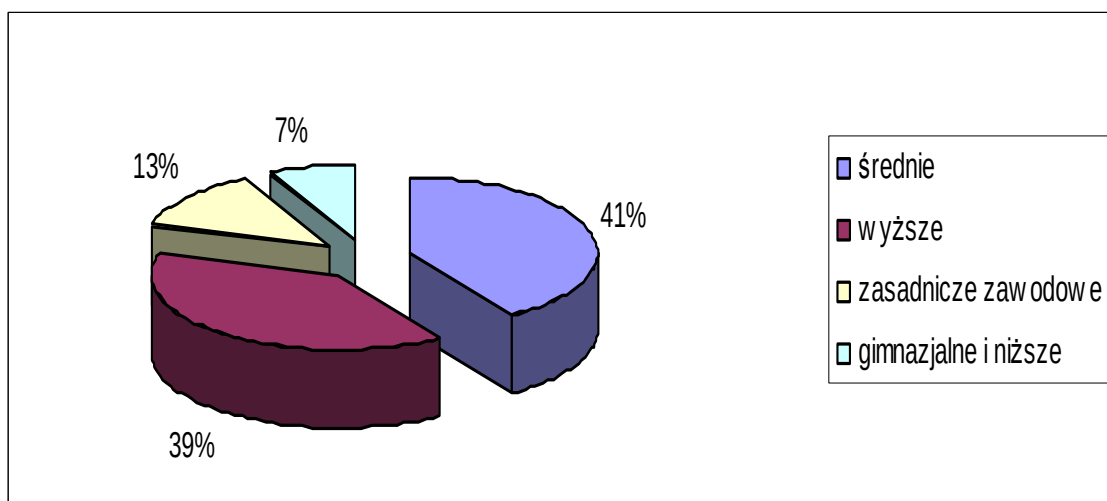
Wykres 7. Wiek respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Charakteryzując respondentów pod względem wykształcenia zauważamy, iż zdecydowaną większość stanowiły osoby z wykształceniem średnim (41%) oraz wyższym (39%). Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym to 13% ankietowanych, a z gimnazjalnym i niższym 7%.

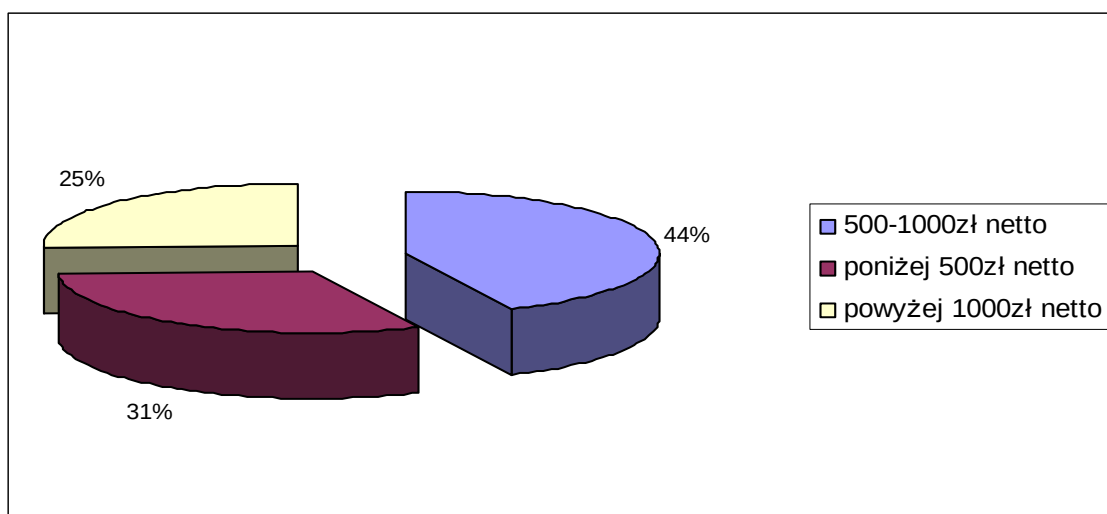
Wykres 8. Wykształcenie respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Zgodnie deklaracjami ankietowanych – większość 44% – to osoby uzyskujące dochody na jedną osobę w rodzinie z przedziału 500-1000 zł netto. Pozostała grupa uzyskuje dochody poniżej 500zł netto – 31%, lub powyżej 1000zł netto – 25%.

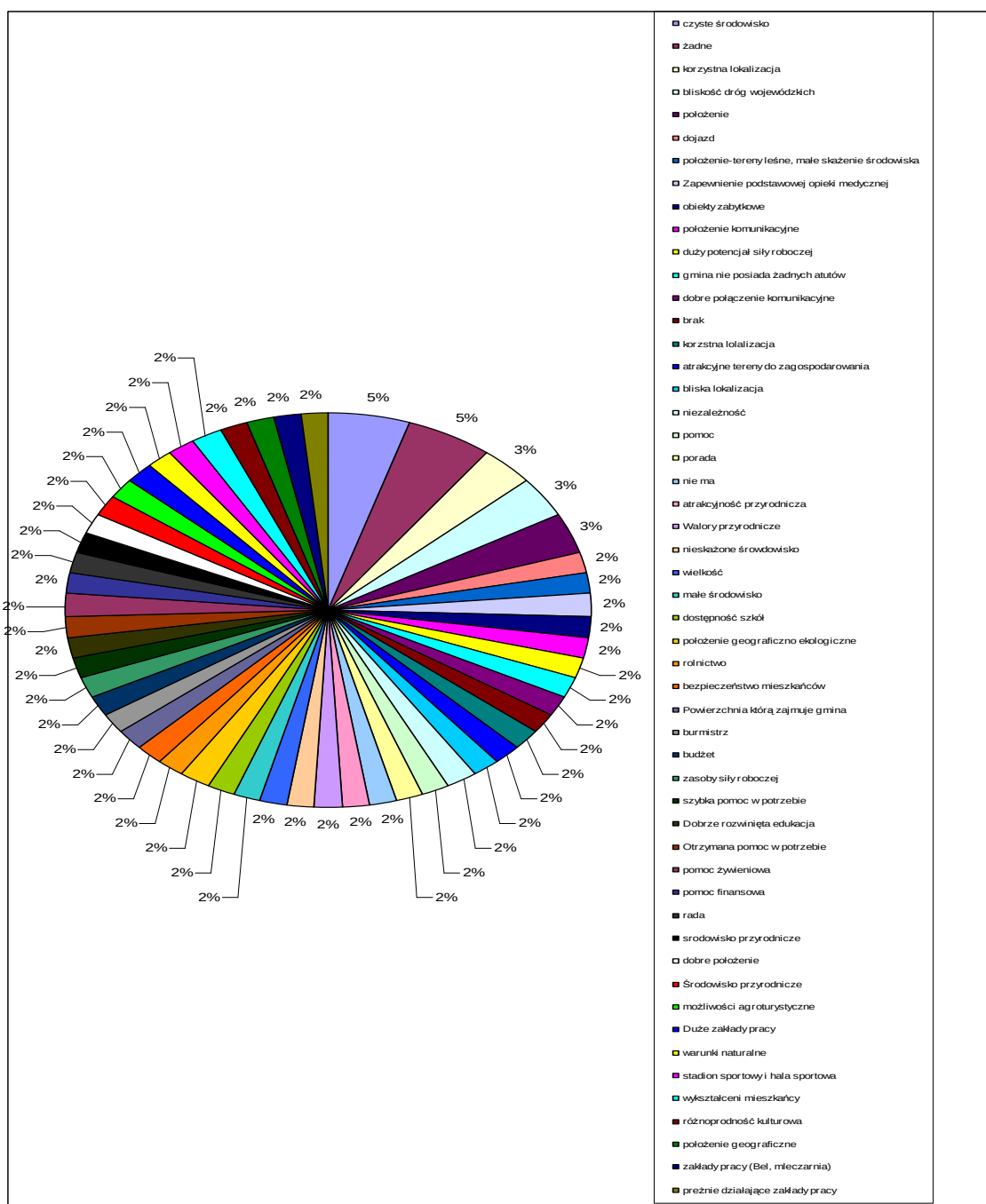
Wykres 9. Zarobki respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Odpowiedzi na pytania otwarte zawarte w kwestionariuszu ankiety charakteryzowały się dużą różnorodnością odpowiedzi. Można powiedzieć, że każdy z respondentów opisywał problemy które dotyczą akurat jego sytuacji. Z uzyskanych odpowiedzi można wyróżnić grupy największych atutów gminy według jej mieszkańców. Niewątpliwie jako atut gminy Chorzele wymieniane jest jej położenie geograficzne. Powyższej odpowiedzi udzieliło ponad 37% respondentów. Drugim najczęściej powtarzającym się atutem gminy w odczuciu badanej populacji jest szeroko rozumiana „pomoc”. Wymieniło ją 12% spośród ankietowanych. W dalszej kolejności jako atuty gminy przedstawiane są duże zakłady pracy takie jak Bel Polska czy Spółdzielnia Mleczarska Mazowsze (9%), oraz bliskość róg i połączeń komunikacyjnych (9%).

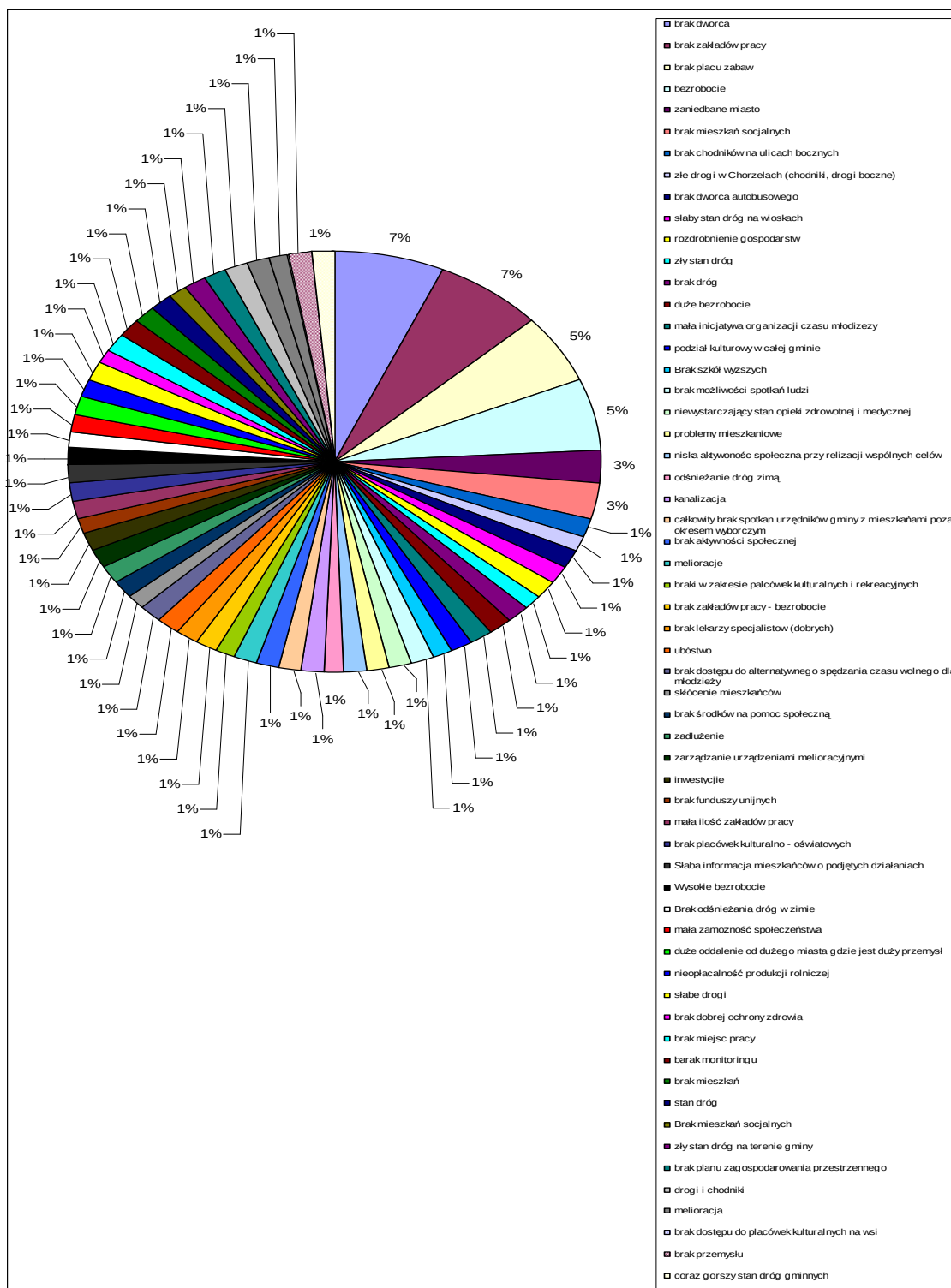
Wykres 10. Atuty gminy Chorzele.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Na kolejne pytanie dotyczące słabych stron gminy również jak na powyższe udzielonych zostało wiele różnych odpowiedzi. Najczęściej wykazywaną przez ankietowanych słabą stroną była jakość i stan dróg na terenie gminy. Odpowiedzi takiej udzieliło 30% ankietowanych. Jako inne słabe strony zostały wymienione odpowiednio bezrobocie panujące w gminie – 21% odpowiedzi, oraz brak placówek kulturalno – oświatowych 16% odpowiedzi.

Wykres 11. Słabe strony gminy Chorzele.

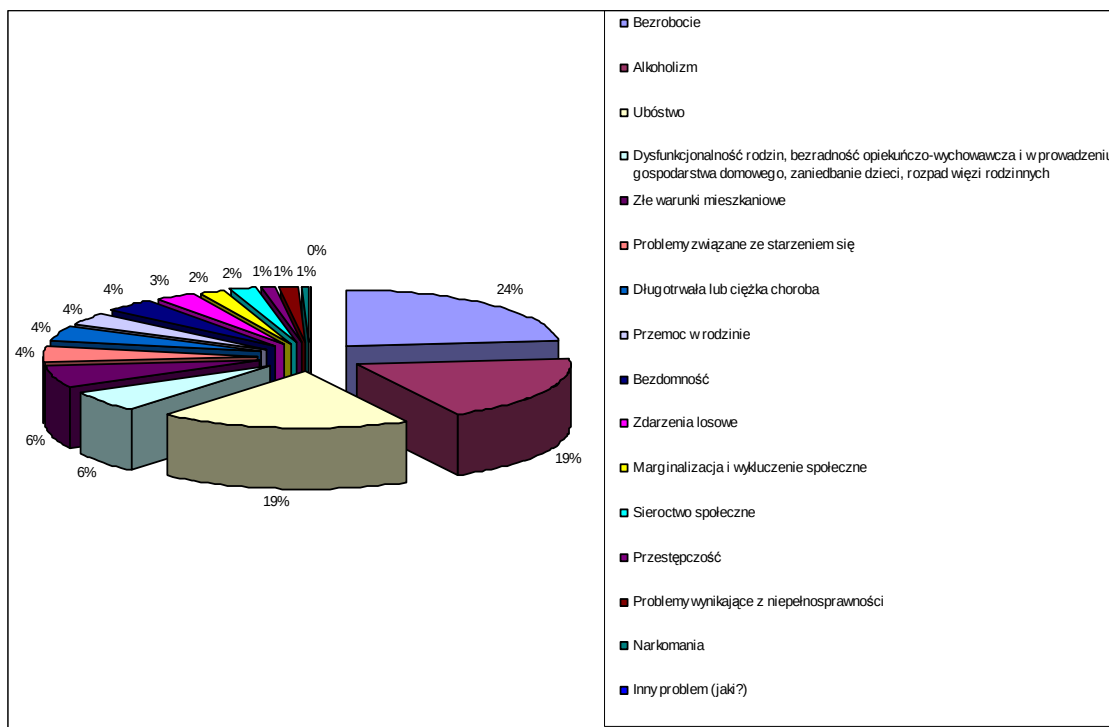

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Pytanie trzecie ankiety dotyczyło problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Najczęściej powtarzającą się odpowiedzią był alkoholizm, który wskazało ponad 66%

ankietowanych. Dwa następne problemy trapiące mieszkańców gminy Chorzele to bezrobocie (53,5% odpowiedzi) i ubóstwo (53,5% odpowiedzi).

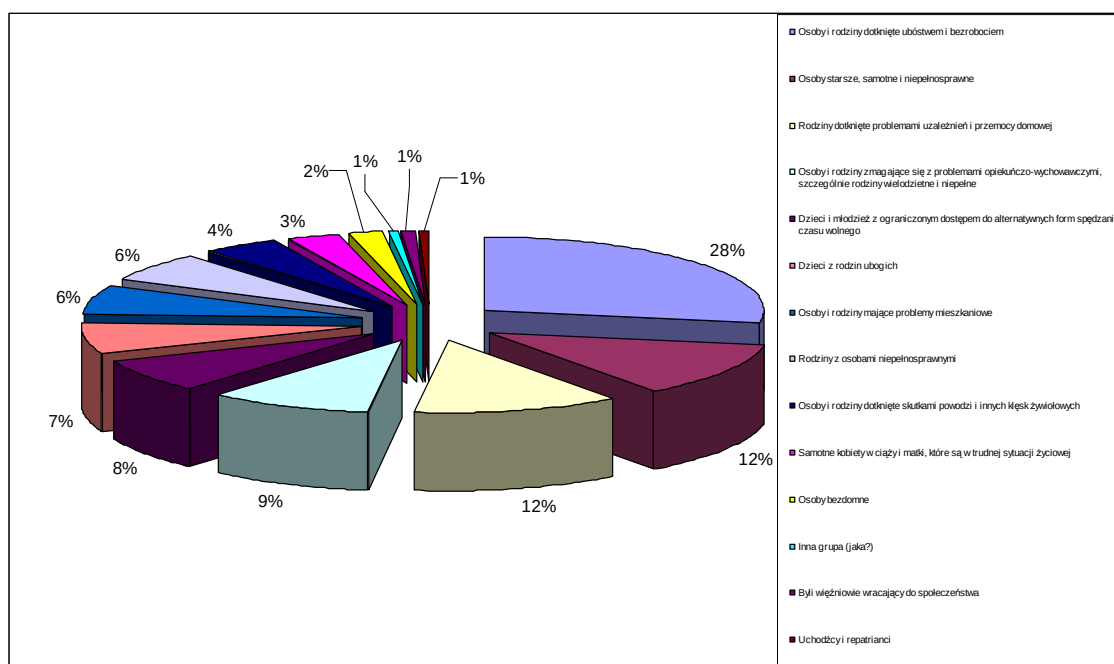
Wykres 12. Problemy dotykające mieszkańców gminy Chorzele.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Odpowiedzi na pytanie czwarte ankiety niejako pokrywają się z odpowiedziami na pytanie trzecie. Jako kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie w pierwszej kolejności zostały wskazane osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem (78,5% odpowiedzi). W dalszej kolejności były wskazywane osoby starsze, niepełnosprawne i samotne (33,9% odpowiedzi), oraz osoby dotknięte problemem uzależnień i przemocy domowej (33,9% odpowiedzi)

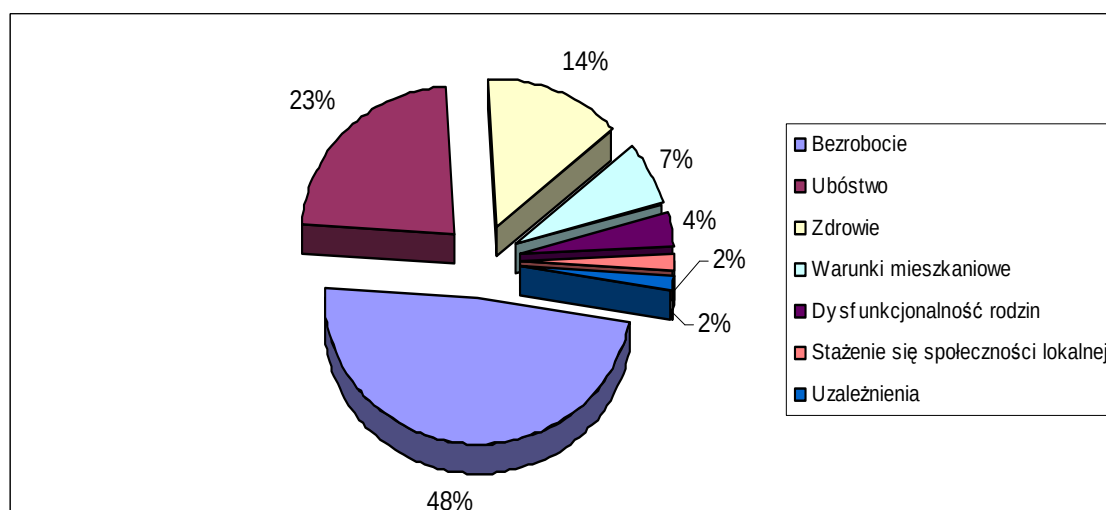
Wykres 13. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających problemy społeczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Pytanie piąte dotyczyło obszaru w którym oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi jest najbardziej niezadowolająca. Najczęściej wymienianymi przez ankietowanych obszarami było bezrobocie - 48,25 odpowiedzi i ubóstwo 23,2% odpowiedzi.

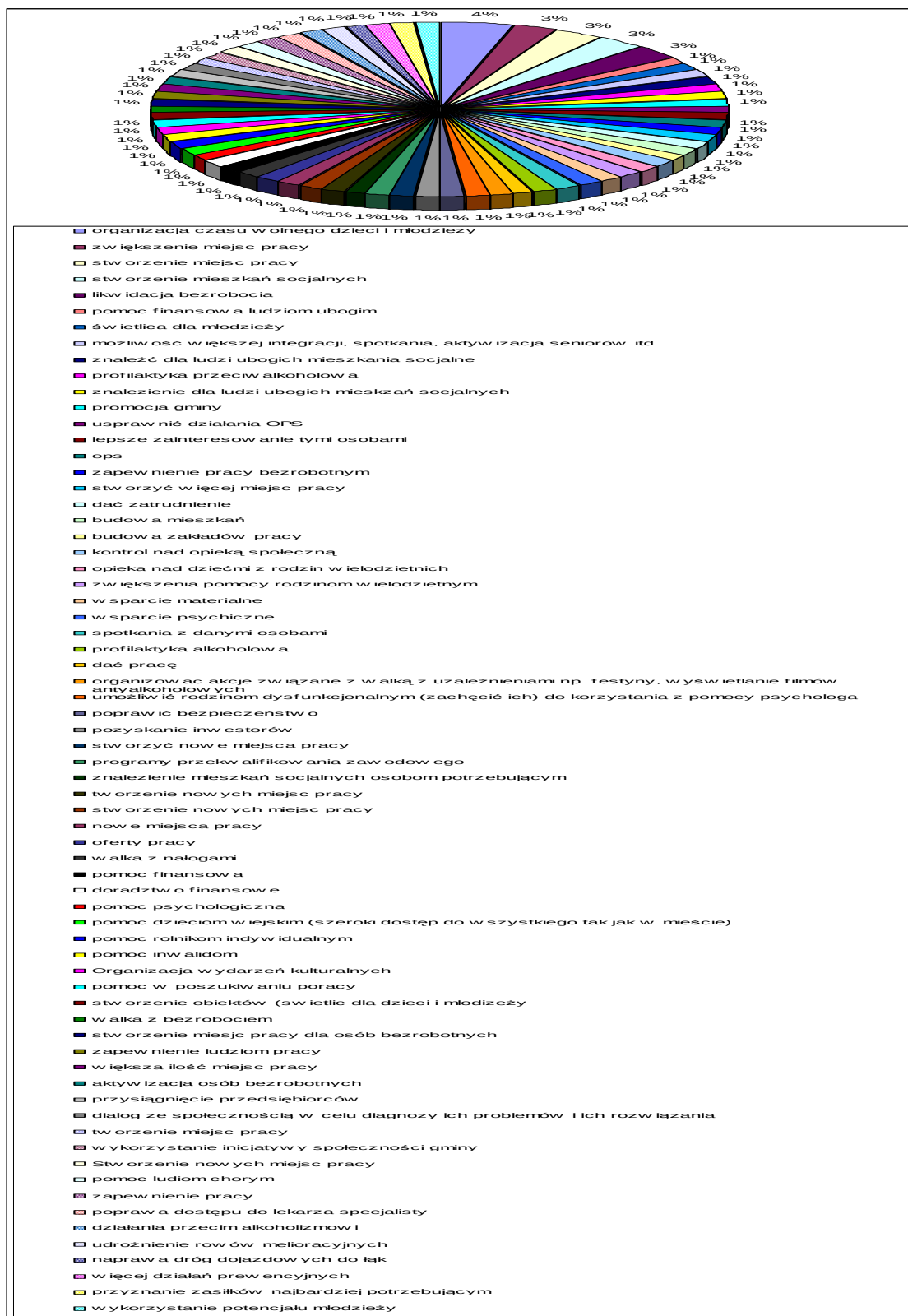
Wykres 14. Niezadowolające obszary pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Na kolejne pytanie w którym respondenci mieli przedstawić jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi również została przedstawiona bogata oferta pomysłów. Najczęściej powtarzającymi się była pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia. Odpowiedzi takiej udzieliła zdecydowana większość ankietowanych bo aż 37,8%. Jako inne formy pomocy wskazywane były również organizacja czasu wolnego dzieciom i młodzieży (18,9% odpowiedzi) czy stworzenie miejsc zamieszkania dla osób najuboższych (8,1% odpowiedzi).

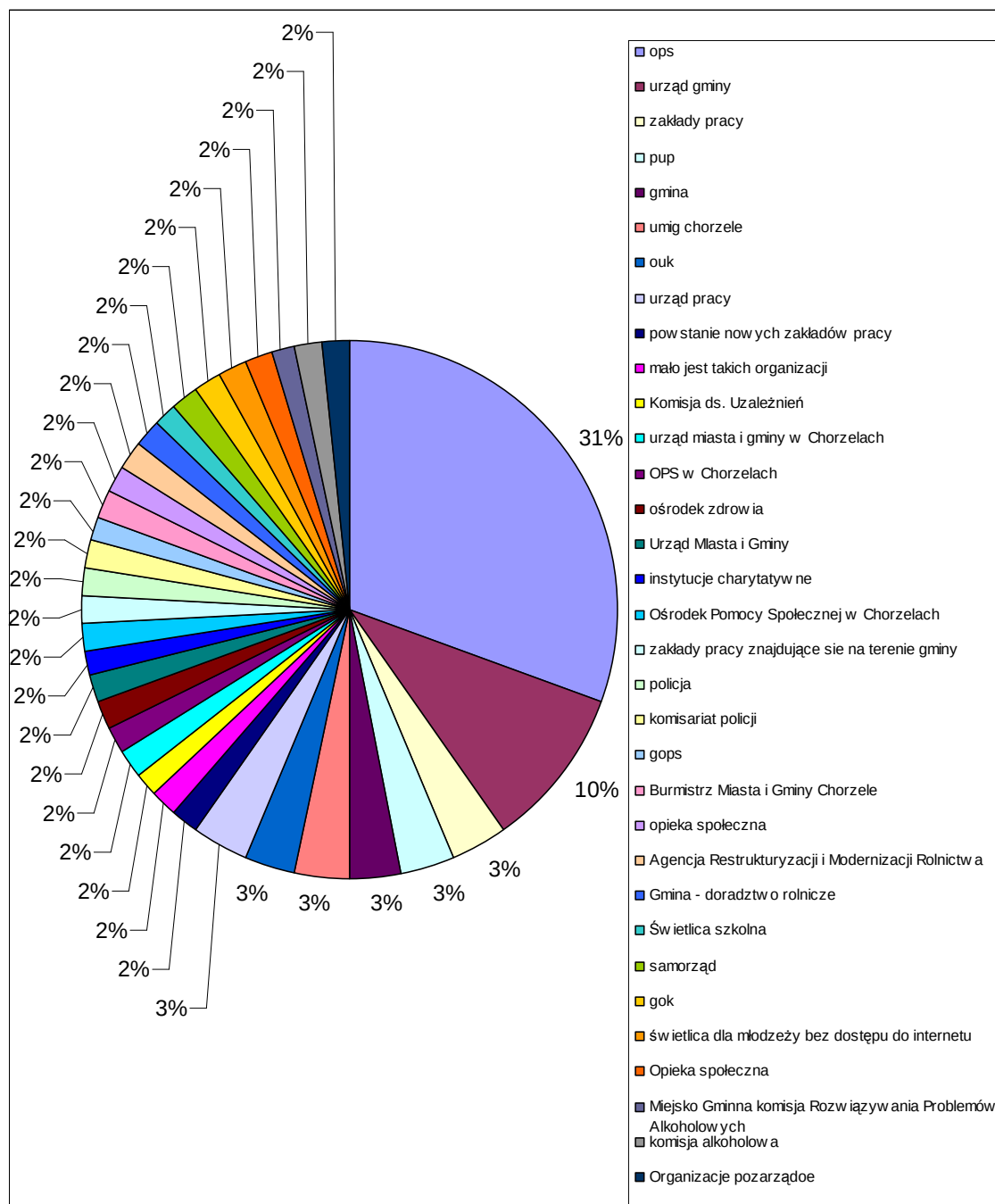
Wykres 15. Działania, które należy podjąć w celu poprawy sytuacji osób i rodzin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Jako instytucje i organizacje działające na terenie gminy bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców i mogące w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych najczęściej wymienianą instytucją był Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach (38,7% odpowiedzi), a następnie Urząd Miasta i Gminy w Chorzelach (24,1% odpowiedzi).

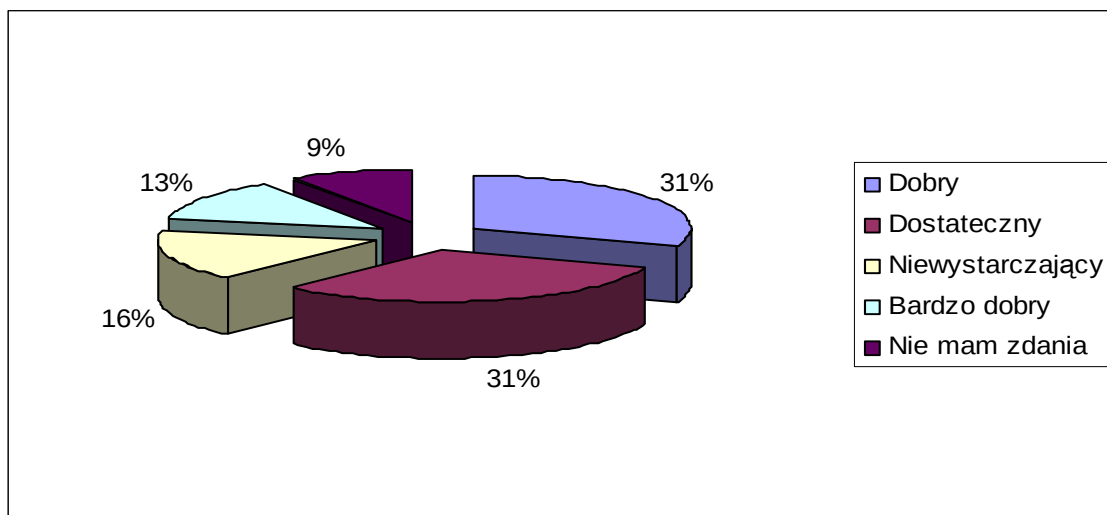
Wykres 16. Instytucje i organizacje przyczyniające się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Dostęp do placówek służby zdrowia respondenci oceniają generalnie jako dobry i bardzo dobry co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

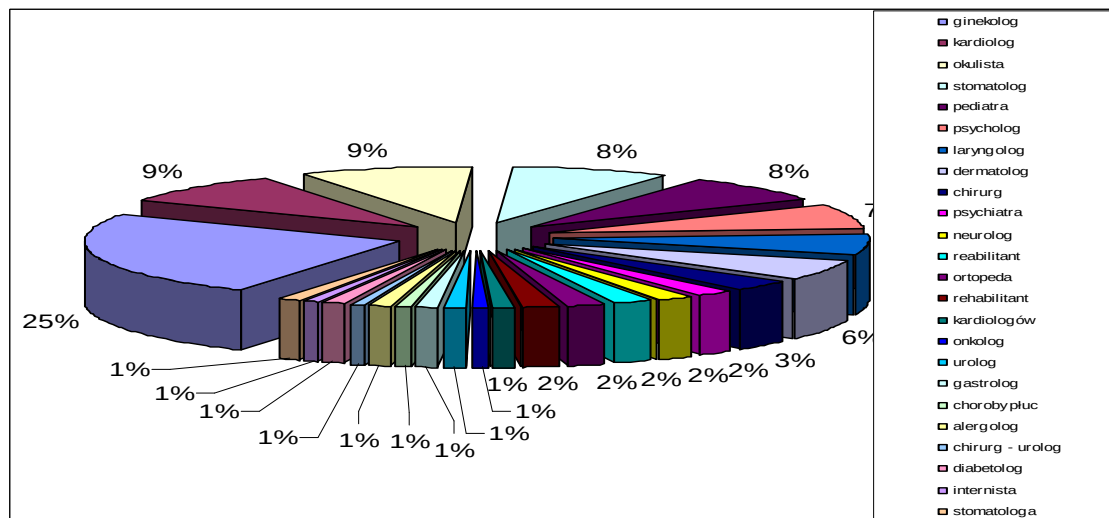
Wykres 17. Dostęp do placówek służby zdrowia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

W lokalnej społeczności w mniemaniu respondentów brakuje natomiast lekarzy specjalistów. Najczęściej wymienianym był ginekolog 24,75%, kardiolog i okulista 8,91%, stomatolog i pediatra 9,92%. Szczegółowe zestawienie brakujących lekarzy zostało przedstawione na wykresie poniżej.

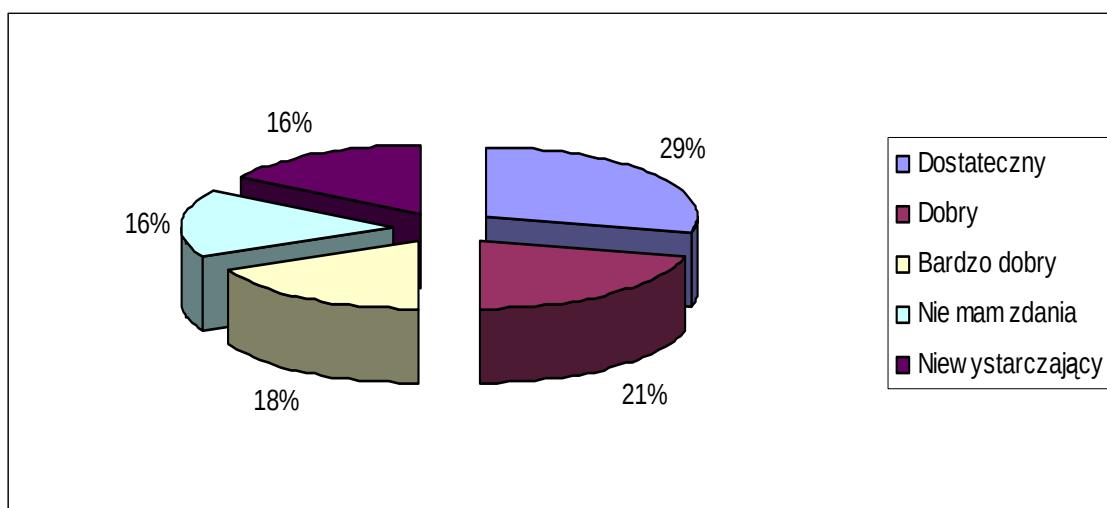
Wykres 18. Brakujący lekarze specjaliści.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

W kolejnym pytaniu poddany ocenie został dostęp do placówek oświatowo wychowawczych. Jako dobry i bardzo dobry oceniło go w sumie 39,27% respondentów, jako dostateczny 28,57% a niewystarczający 16,07%. Pozostała część nie miała zdania w tej kwestii.

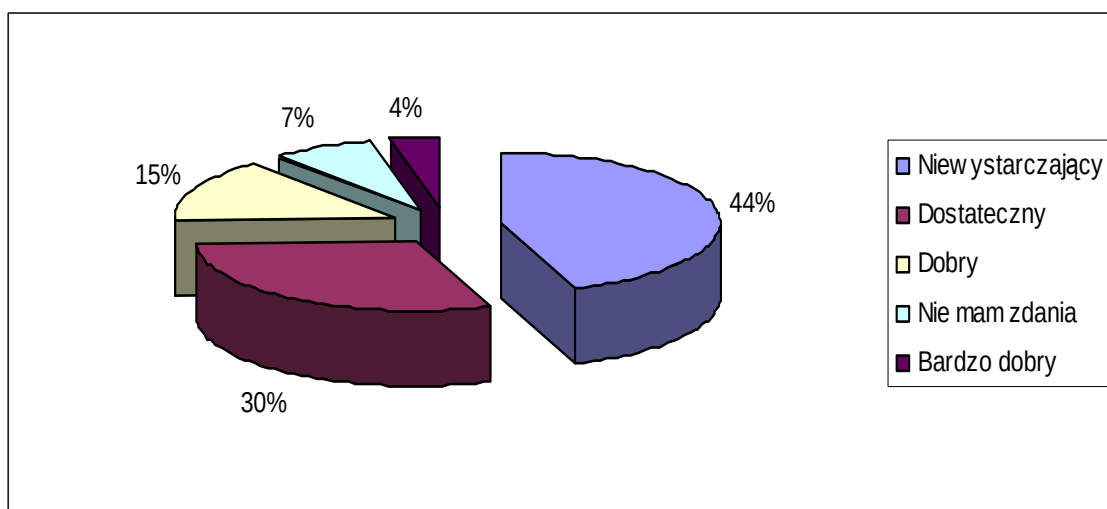
Wykres 19. Dostęp do placówek oświatowo – wychowawczych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Dostęp do placówek kulturalnych w gminie został w odczuciu ankietowanych przedstawiony jako niewystarczający. Powyższej odpowiedzi udzieliło 44,44% spośród badanych. Jako dostateczny wskazało 29,62% badanych natomiast jako bardzo dobry zaledwie 3,7% badanych osób.

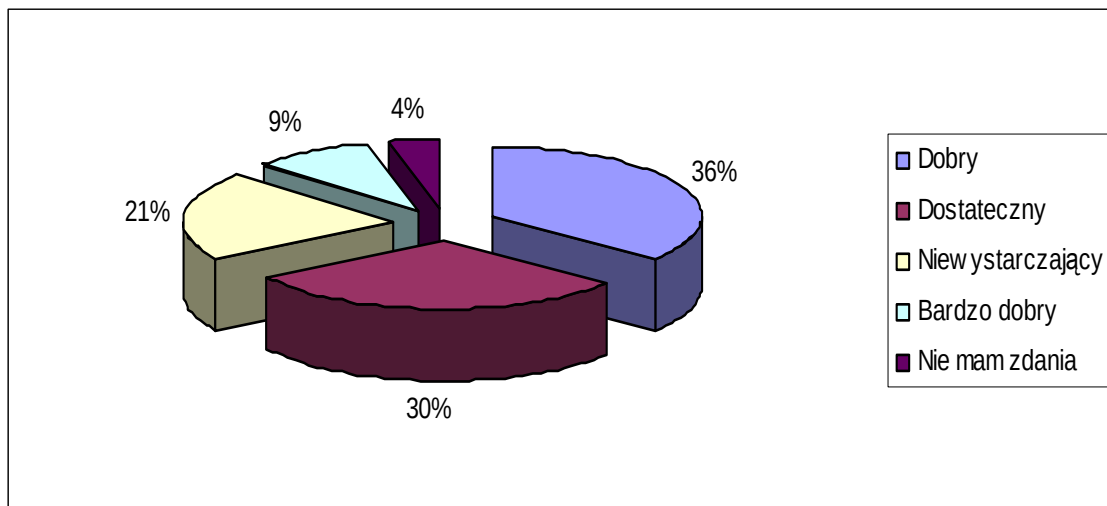
Wykres 20. Dostęp do placówek kulturalnych w gminie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Dostęp do obiektów sportowo – rekreacyjnych w gminie został oceniony dobrze (35,84%). Jako bardzo dobry oceniło go 9,43% badanych. 3,77% badanych nie miało zdania w tej sprawie.

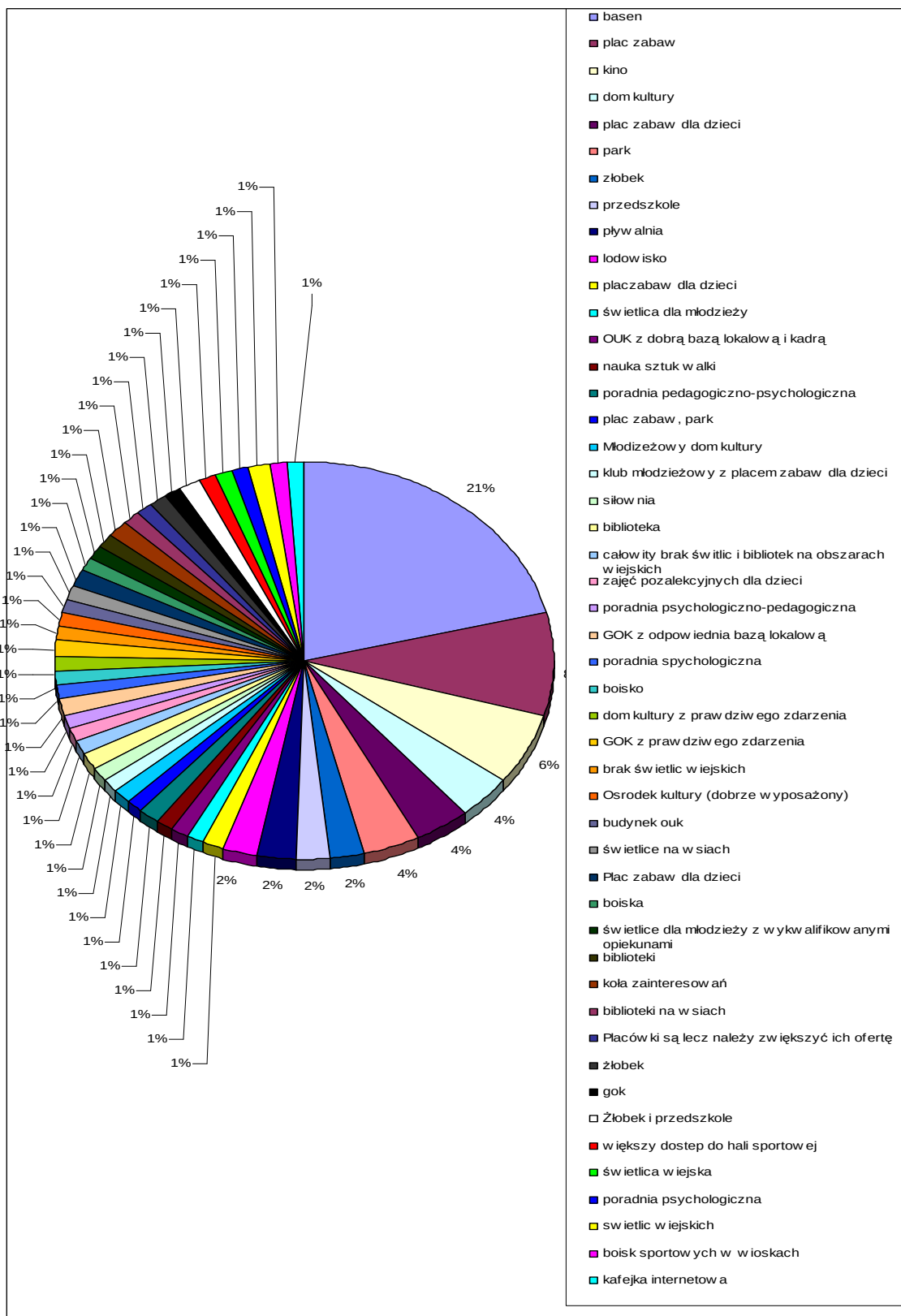
Wykres 21. Dostęp do placówek sportowo – rekreacyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Obiektem sportowym którego brak na terenie gminy Chorzele ankietowani odczuwają najbardziej to basen – 23,52% badanych. W dalszej kolejności są to plac zabaw – 16,43% i dom kultury 15,24%

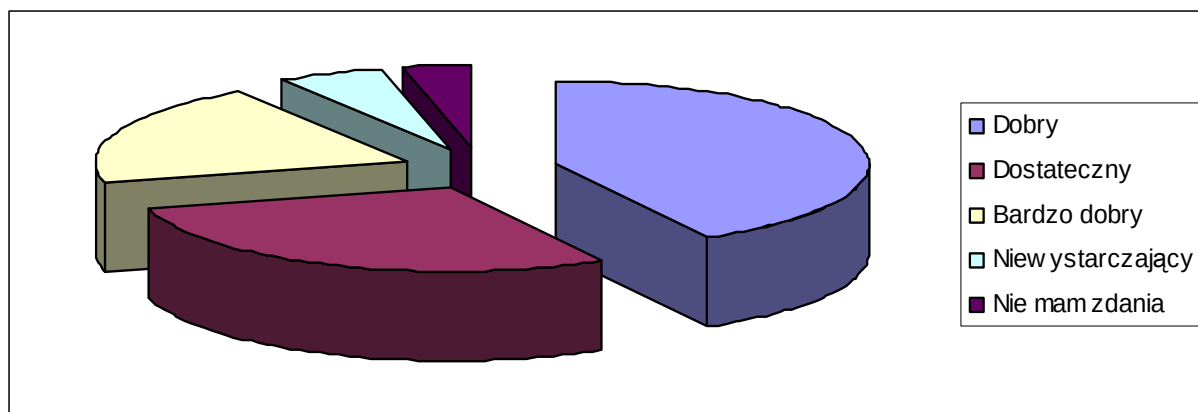
Wykres 22. Brak placówek oświatowo – wychowawczych, i kulturalnych oraz obiektów sportowo – rekreacyjnych w gminie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

Ostatnim pytanie dotyczyło poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania czyli w gminie Chorzele. Wynik można uznać za pozytywny ponieważ 61,81% respondentów uznało poziom bezpieczeństwa za dobry i bardzo dobry. Niewielki odsetek osób nie miał zdania w tej sprawie a 5,45% badanych uznało, iż poziom bezpieczeństwa w gminie jest niewystarczający.

Wykres 23. bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w ankiecie.

2.13. Analiza SWOT problemów społecznych miasta i gminy Chorzele

Analiza SWOT dotycząca problemów społecznych miasta i gminy Chorzele została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego (czynniki siły, słabości, szanse i zagrożenia).

W opracowanej poniżej analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych, biorąc pod uwagę badania ankietowe i źródła zastane tj. dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzelach.

2.13.1. Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy,
- wzrost wykształcenia jako wartości
- organizacja różnych form przekwalifikowania dla osób bezrobotnych

Słabe strony

- świadome uchylanie się od podjęcia pracy,
- utrudniony dojazd do zakładów pracy w innych miastach,
- brak umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym,

Szanse

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości jako potencjalnych pracodawców,
- kontrakt socjalny jako element mobilizacji do efektywniejszego poszukiwania pracy,

Zagrożenia

- w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem zachodzi zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych, a długotrwałe bezrobocie wpływa na osłabienie więzi społecznych, a w konsekwencji wpływa na rozwój patologii społecznych,
- na terenie gminy istnieje zjawisko nielegalnego zatrudnienia,

2.13.2. Kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- instytucje zajmujące się problematyką dzieci i młodzieży współpracują ze sobą,
- pracownicy służb społecznych aktywnie działają na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- zabezpieczenie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,

Słabe strony

- brak specjalistów do pracy z rodziną,
- brak działań na terenie gminy w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej,
- brak na terenie gminy placówek resocjalizacyjnych, placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- istnieje problem wsparcia dla rodzin i osób wymagających specjalistycznej pomocy,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,

Szanse

- szkoły prowadzą programy terapeutyczne,
- odpowiedni poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- na terenie gminy nie dochodzi do marginalizacji i alienacji grup i osób,

- kadry oferowane są szkolenia i doskonalenia zawodowe w dziedzinie pracy z dziećmi i młodzieżą,
- dzieciom i młodzieży oferowane są różne formy spędzania czasu wolnego,
- wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży oraz wzrasta świadomość społeczna władz samorządowych,
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,

Zagrożenia

- na terenie gminy zachodzi zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności, dochodzi również do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- występują zagrożenia funkcjonowania rodziny : uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo,
- niesprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- współpraca między szkołą a rodziną jest niewystarczająca, niewystarczająca jest również opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

2.13.3. Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- gmina dysponuje stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- działalność Miejsko-Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zwalczanie Narkomanii,
- środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż alkoholu wykorzystywane są prawidłowo,
- istnieje dobry przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami działającymi w obszarze uzależnień,
- finansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin dotkniętych alkoholizmem.

Słabe strony

- kadra nie jest dobrze przygotowana do pracy z osobami uzależnionymi,
- brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej oraz bazy leczenia odwykowego,
- brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,

- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- ograniczona współpraca z Kościołem,

Szanse

- uzależnienie traktowane jest jako problem społeczny,
- zainteresowanie współpracą na rzecz uzależnień przez fachowców z różnych dziedzin oraz dostateczne wykorzystanie systemu informacji,

Zagrożenia

- brak wystarczających możliwości, by sprostać potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,

2.13.4. Kwestia osób niepełnosprawnych i ludzi starych

Mocne strony

- w środowisku rozpowszechniane są pozytywne wzorce postaw charytatywnych,
- osoby starsze mają dobry dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o dostępnych formach pomocy społecznej,
- zmniejsza się liczba osób oczekujących na umieszczenie do DPS czy innej placówki całodziennego pobytu,

Słabe strony

- brak małych form pomocy dla osób niepełnosprawnych i ludzi starszych (np. domy dziennego pobytu)
- niemożność kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze oraz brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych,
- dochodzi do marginalizacji problemów ludzi starych i niepełnosprawnych oraz do marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej,
- niemożność realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- zmiana modelu rodziny wielo-pokoleniowej na jedno-, dwu-pokoleniową,
- niekorzystanie z pomocy wolontariuszy,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,

- gmina nie posiada pełnego rozpoznania liczby oraz potrzeb osób niepełnosprawnych,

Szanse

- system oświaty jest uwrażliwiony na problem osób niepełnosprawnych i starych,
- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starych i niepełnosprawnych,
- nie ma problemu ujawniających się enklaw starości,
- wśród osób starszych i niepełnosprawnych nie wzrasta patologia społeczna,

Zagrożenia

- wzrasta liczba samotnych osób starszych na terenie gminy,
- niekorzystne zjawiska demograficzne,
- ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju nie sprzyja osobom starszym, a nowy system emerytalno-rentowy nie jest szansą na poprawę warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i starszych również nie jest szansą na poprawę warunków ich życia,
- założenia świadczeń służby zdrowia nie są korzystne dla pomocy społecznej osobom starszym i niepełnosprawnym.

2.13.5. Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- praca socjalna z rodziną,
- funkcjonowanie Ośrodka Zdrowia ,
- dobra znajomość środowiska uczniów przez nauczycieli,
- szybka wykrywalność patologii,
- funkcjonowanie etatów pedagoga szkolnego,

Słabe strony

- deficyt pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- pracownicy socjalni są przeciążeni ilością zadań,

- długa procedura kierowania osób na leczenie odwykowe,
- na terenie gminy nie ma placówek opiekuńczo-wychowawczych,

Szanse

- kadra pomocy społecznej stale doskonali swoje kwalifikacje zawodowe i bierze udział w szkoleniach,
- odpowiednie do potrzeb rynku pracy przygotowanie zawodowe absolwentów w zakresie służb pomocy społecznej,

Zagrożenia

- ilość wykwalifikowanej kadry nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb,

2.14. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.14.1. Instytucje samorządowe

Instytucją samorządową oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom miasta i gminy Chorzele jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i dodatkach mieszkaniowych oraz koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców miasta i gminy Chorzele, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.

2.14.2. Organizacje pozarządowe

Na terenie miasta i gminy Chorzele, poza 13 jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej funkcjonuje Stowarzyszenie „Nasze Bezpieczeństwo” oraz Stowarzyszenie „Towarzystwo Przyjaciół Chorzel” oraz 5 parafii kościoła rzymskokatolickiego.

Ochotnicze Straże Pożarne organizują uroczystości i imprezy okolicznościowe oraz prowadzą działalność prewencyjną i ratowniczo-szkoleniową.

Zakres Stowarzyszenia „Nasze Bezpieczeństwo” obejmuje działalność dotyczącą problematyki przeciwdziałania przestępczości poprzez :

- organizację pokazów, pogadek dotyczących problematyki przestępczości,
- współdziałanie z władzami, instytucjami w zakresie przeciwdziałania przestępczości; w tym wspieranie policji w zakresie działań prewencyjnych poprzez organizację „patroli społecznych”.

„Towarzystwo Przyjaciół Chorzel” to organizacja pozarządowa w formie stowarzyszenia, która organizuje wiele projektów na rzecz integracji społecznej rozumianej w szeroki sposób poprzez zorganizowanie czterech pikników mających charakter zabaw rodzinnych (Piknik Narodowy „Spotkania z Historią”). Samorząd miasta i gminy posiada uregulowanie dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w formie PROGRAMU WSPÓŁPRACY MIASTA I GMINY CHORZELE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI ORAZ INNYMI PODMIOTAMI W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI ŻYTKU PUBLICZNEGO NA ROK 2010, uchwalanego przez Radę Miejską raz do roku.

Celem głównym wprowadzenia programu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest uregulowanie zasad współpracy pomiędzy wymienionymi podmiotami zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa, a także realizowanie zadań publicznych przez te podmioty w duchu porozumienia i współpracy wynikającego z troski o lokalną społeczność.

Cel ogólny programu zakłada realizację takich celów szczegółowych jak:

- podwyższenie efektywności działań kierowanych do mieszkańców gminy,
- stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej,
- określenie potrzeb społecznych i sposobów ich zaspokajania,
- aktywizacja społeczności lokalnej.

2.15. Podsumowanie części diagnostycznej

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie miasta i gminy korzystano z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy, policja, szkoły, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano również ze źródeł wywołanych tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Dopiero sumując uzyskane informacje, nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu lokalnego można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań , a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż najważniejszymi problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania są : ubóstwo i bezrobocie oraz dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy.

Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym, szczególnie podatnym na proces marginalizacji i wykluczenia społecznego. Uzależnienia, przede wszystkim od alkoholu to następny z problemów społecznych występujących na terenie gminy. Uzależnienia stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać aktywność i odpowiedzialność obywatelską, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

**W tej części strategii zawarte są programy polityki i pomocy społecznej,
przeznaczone do realizacji na terenie gminy.**

**Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych
i kierunków działań.**

3.1. Misja

Gmina Chorzele sprzyja rozwojowi osobistemu i zawodowemu mieszkańców oraz przeciwdziała marginalizacji i wykluczeniu społecznemu jako procesom negatywnie wpływającym na lokalną społeczność.

Gmina Chorzele dąży do integracji społeczności lokalnej poprzez profesjonalizację pomocy społecznej oraz wzmocnienie pozycji rodzin.

3.1.1. Wizja rozwoju miasta i gminy Chorzele

Gmina Chorzele to gmina posiadająca rozwiniętą bazę oświatowo-kulturalno-sportową, służbę zdrowia oraz infrastrukturę techniczną dostępną dla wszystkich mieszkańców. Gmina, która dąży do rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, promocję przedsiębiorczości oraz rozwój agroturystyki.

Gmina, zapewniająca rozwój kultury oparty na kultywowaniu i poszanowaniu tradycji regionu oraz umożliwiającą zaspokajanie potrzeb w sferze kultury, oraz organizująca życie społeczno-kulturalne dla mieszkańców, co spowoduje większą integrację społeczeństwa oraz wzrost ogólnego odczucia satysfakcji i zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Gmina dbająca o rozwój edukacji dla wszystkich mieszkańców, w szczególności dbająca o dzieci i młodzież.

3.2. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Cel strategiczny 1

POPRAWA STANDARDU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Problem: *Istnienie bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Chorzele skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.*

Cele operacyjne :

1. Zmniejszenie bezrobocia. Aktywizacja i doradztwo zawodowe.

Kierunki działań:

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia w gminie,,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami odnośnie kursów, szkoleń osób bezrobotnych beneficjentów OPS,
- organizacje prezentacji na temat nowych możliwości wsparcia dla działalności rolniczej.

2. Wsparcie dla małych gospodarstw rolnych.

Kierunki działań :

- pomoc dla rolników w uzyskaniu informacji o możliwościach pozyskiwania funduszy ze środków Unii Europejskiej,
- organizacje prezentacji nt nowych możliwości wsparcia dla działalności rolniczej.

3. Zmniejszenie patologii uzależnień.

Kierunki działań:

- opracowanie i realizacja „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”,
- organizacja spotkań z osobami uzależnionymi
- utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych z szeroką ofertą poradnictwa i terapii,
- pomoc w organizacji grup samopomocowych, grup wsparcia, itp.,

- prowadzenie działań profilaktycznych : pogadanki, maratony trzeźwości, akcje profilaktyczne, itp.),
- przeciwdziałanie przemocy przemocy domowej

4. Profesjonalizacja pomocy społecznej.

Kierunki działań:

- objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, w celu zachęcenia ich do systematycznego poszukiwania zatrudnienia,
- objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia,
- bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów, mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych,
- podjęcie działań we współpracy z organizacjami pozarządowymi w kierunku doradztwa w zakresie samodzielnego tworzenia miejsc pracy, organizacji szkoleń w celu nauki nowego zawodu zgodnie z wymogami rynku pracy oraz nauki języków obcych, organizacja giełd pracy.

5. Poprawa stanu zdrowia i warunków zdrowotnych mieszkańców gminy.

Kierunki działań :

- współpraca i wsparcie dla rozwijania sieci gabinetów lekarzy rodzinnych oraz środowiskowej opieki pielęgniarstwa,
- wsparcie dla profilaktyki i promocji zdrowia.

Odpowiedzialni za realizację działań :

Urząd Miasta i Gminy, Rada Miejska, OPS, Organizacje pozarządowe, ODR, Miejsko-Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sołtysi, Ośrodek Zdrowia.

Środki finansowe :

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Cel strategiczny II

BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU POMOCY RODZINIE DYSFUNKCYJNEJ ZE SZCZEGÓLNYM NACISKIEM NA REDUKCJĘ ZJAWISKA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO.

Problem: *Niewystarczające zaangażowanie niektórych rodzin w proces wychowawczy dzieci i młodzieży.*

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie należytej opieki rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Kierunki działań:

- monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi,
- współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną, sądem rodzinnym, organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- praca socjalna realizowana w zakresie diagnozy środowiska, współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie, występowania o pomoc materialną i instytucjonalną, udzielania informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowania o możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia

2. Rozwój usług profilaktyczno-wspierających skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych.

Kierunki działań:

- opracowanie programu diagnostyczno-interwencyjnego skierowanego do rodzin niewydolnych wychowawczo,
- rozwój pracy zespołowej (pracownik socjalny wraz z konsultantami pracuje z konkretną rodziną w celu pomocy w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej tej rodziny),
- warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów,

- organizacja czasu wolnego dzieci przez zorganizowanie ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny

3. Rozszerzenie oferty pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej dla rodzin dysfunkcyjnych, zwłaszcza dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Kierunki działań :

- współpraca i komunikacja z instytucjami, organizacjami świadczącymi pomoc psychologiczną, socjalną i prawną rodzinom z problemami życiowymi; zwłaszcza ofiarom i świadkom przemocy,
- zorganizowanie grupy wsparcia dla ofiar przemocy,
- powołanie zespołu interdyscyplinarnego

4. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością

Kierunki działań :

- podjęcie działań w celu stworzenia mieszkań socjalnych,
- zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania,
- działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych: pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności

Odpowiedzialni za realizację działań :

Urząd Miasta i Gminy, Rada Miejska, OPS, Organizacje pozarządowe, jednostki samorządu gminnego,

Środki finansowe :

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Cel strategiczny III

BUDOWA I ROZWIJANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH, ZAPEWNIAJĄCEGO IM WŁAŚCIWĄ OPIEKĘ.

Problem: Zwiększająca się ilość mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, a w szczególności samotnych wymaga zapewnienia im właściwej opieki.

Wraz z wiekiem nasilają się problemy zdrowotne oraz zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne :

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy

Kierunki działań :

- systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców niepełnosprawnych i będących w wieku poprodukcyjnym i niepełnosprawnym,
- utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania w szczególności poprzez propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych,
- podnoszenie jakości pracy opiekunek domowych poprzez dostosowywanie ich liczby i umiejętności do istniejących potrzeb,
- inicjowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizacja osób upośledzonych umysłowo

Kierunki działań :

- rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego,
- rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy środowiskowego domu samopomocy,

- podejmowanie działań zmierzających do systematycznej likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
- aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym,
- współdziałanie z PFRON, PUP i organizacjami pozarządowymi dla skuteczniejszego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz aktywizacji zawodowej,
- wsparcie materialne i żywnościowe dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych,

Odpowiedzialni za realizację działań :

Urząd Miasta i Gminy, Rada Miejska, OPS, Organizacje pozarządowe, jednostki samorządu gminnego,

Środki finansowe :

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Cel strategiczny IV

ZWIĘKSZENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ROZWÓJ KULTURALNY

Problem: *Duży obszar gminy oraz uboga oferta imprez kulturalnych nie sprzyja zacieśnianiu więzi wśród lokalnego społeczeństwa.*

Cele operacyjne :

1. Zwiększenie i uatrakcyjnienie spotkań, imprez integracyjnych i kulturalnych

Kierunki działań :

- organizacja różnego rodzaju zajęć dla dzieci i młodzieży,
- organizacja warsztatów teatralnych, artystycznych i integracyjnych,
- organizacja wystaw, wycieczek poznawczych, wyjazdów do kina, teatru itp.,
- organizacja imprez integracyjnych dla wszystkich mieszkańców.

2. Rozwijanie, rozbudzanie zdolności i zainteresowań artystycznych – zwiększenie aktywności artystycznej.

Kierunki działań:

- prowadzenie różnego rodzaju zajęć rozwijających zainteresowania,
- edukacja artystyczna dzieci i młodzieży,
- dbanie o interesy swojej wsi,
- organizacja zajęć nauki folkloru i tradycji dla mieszkańców gminy,
- edukacja społeczna, udział w uroczystościach i prezentacja własnego regionu.

3. Podejmowanie działań minimalizujących zjawisko izolacji i osamotnienia

Kierunki działań :

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości udziału w życiu publicznym,
- likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- inicjowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację działań :

Urząd Miasta i Gminy, Rada Miejska, OPS, Organizacje pozarządowe, Szkoły, Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury,

Środki finansowe :

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Cel strategiczny V

ROZWÓJ KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

Problem: *Niewielka ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.*

Cele operacyjne :

1. Rozwój Przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Kierunki działań :

- utworzenie w gminie „Punktu przedsiębiorczości”,
- szkolenia dla rolników z zakresu tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych,

- szkolenia z zakresu otwierania i prowadzenia działalności gospodarczej
- działania promujące przedsiębiorczość : konferencje, ulotki, itp

2. Podniesienie świadomości i aktywności mieszkańców

Kierunki działań :

- zatrudnienie nowych specjalistów – doradców
- prowadzenie szkoleń, warsztatów, wykładów, prelekcji, spotkań z różnej tematyki dla różnych grup społecznych

3. Podniesienie możliwości zdobywania środków unijnych

Kierunki działań :

- spotkania z osobami udzielającymi porad w zakresie zdobywania środków unijnych, szkolenia, doradztwo

Odpowiedzialni za realizację działań :

Urząd Miasta i Gminy, Rada Miejska, OPS, Organizacje pozarządowe, Sołtysi, Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury,

Środki finansowe :

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

3.3 Opis realizacji strategii

Cel strategiczny 1

cel strategiczny nr 1: POPRAWA STANDARDU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Podmiot koordynujący	Harmonogram wdrażania	Rodzaje wskaźników	Źródła finansowania
1. Zmniejszenie bezrobocia. Aktywizacja i doradztwo zawodowe	1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia w gminie	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy	Praca ciągła w latach 2011 - 2016	Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia, ilość świadczeń, ilość wydanych stypendiów i posiłków	Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu Urząd Miasta i Gminy w Chorzeliach
	2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami odnośnie kursów, szkoleń osób bezrobotnych beneficjentów OPS	Miejsko Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		Liczba osób objętych pracami interwencyjnymi, publicznymi, społecznie - użytecznymi oraz „stażem – pierwsza praca”	
	3. Współpraca w organizowaniu robót interwencyjnych, staży, prac społecznie użytecznych, robót publicznych	Rada Miejska Zespół Ekonomiczno Administracyjny Szkół			

2. Wsparcie dla małych gospodarstw rolnych	1. Pomoc dla rolników w uzyskaniu informacji o możliwościach pozyskiwania funduszy ze środków Unii Europejskiej	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Praca ciągła w latach 2011 – 2016 w zależności od potrzeb	Liczba osób biorących udział w zorganizowanych prezentacjach	Fundusze zewnętrzne
	2. Organizacje prezentacji na temat nowych możliwości wsparcia dla działalności rolniczej	Urząd Miasta i Gminy Ośrodek Upowszechniania Kultury			
3. Zmniejszenie patologii uzależnień	1. Opracowanie i realizacja "Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie"	Ośrodek Pomocy Społecznej	2011	Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia, porady prawne, psychologiczne, liczba założonych niebieskich kart, liczba wszczętych postępowań w sprawie przemocy domowej	Budżet Miasta i Gminy Chorzele
	2. Organizacja spotkań z osobami uzależnionymi		2011 – 2016 w zależności od potrzeb		
	3. Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych z szeroką ofertą poradnictwa i terapii	Miejsko Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2011		
	4. Pomoc w organizacji grup samopomocowych, grup wsparcia, itp.	Urząd Miasta i Gminy	2011 - 2016		
	5. Prowadzenie działań profilaktycznych: pogadanki, maratony trzeźwości, akcje profilaktyczne, itp.)	Rada Miejska	2011 - 2016		
	6. Przeciwdziałanie przemocy domowej		2011 – 2016 w zależności od potrzeb		

4. Profesjonalizacja pomocy społecznej	1. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, w celu zachęcenia ich do systematycznego poszukiwania zatrudnienia	Ośrodek Pomocy Społecznej	Praca ciągła w latach 2011 – 2016 w zależności od potrzeb	Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia, liczba nowo otwartych działalności liczba osób podejmujących zatrudnienie	Budżet Miasta i Gminy Chorzele
	2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia		2011		Środki z EFS Środki własne
	3. Bieżący monitoring ofert programowych i opracowanie projektów, mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych				
	4. Podjęcie działań we współpracy z organizacjami pozarządowymi w kierunku doradztwa w zakresie samodzielnego tworzenia miejsc pracy, organizacji szkoleń w celu nauki nowego zawodu zgodnie z wymogami rynku pracy oraz nauki języków obcych, organizacja giełd pracy				
5. Poprawa stanu zdrowia i warunków zdrowotnych mieszkańców gminy	1. Współpraca i wsparcie dla rozwijania sieci gabinetów lekarzy rodzinnych oraz środowiskowej opieki pielęgniarstwa	NZOZ SALUS w Chorzelach Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy	2011 - 2016	Ilość działających placówek Ilość zorganizowanych spotkań Liczba osób biorących udział w spotkaniach	Fundusze zewnętrzne
	2. Wsparcie dla profilaktyki i promocji zdrowia				

Cel strategiczny II

cel strategiczny nr 2: BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU POMOCY RODZINIE DYSFUNKCYJNEJ ZE SZCZEGÓLNYM NACISKIEM NA REDUKCJĘ ZJAWISKA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Podmiot koordynujący	Harmonogram wdrażania	Rodzaje wskaźników	Źródła finansowania
1. Zapewnienie należytej opieki rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	1. Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy Rada Miejska	Praca ciągła w latach 2011 – 2016 w zależności od potrzeb	Ilość przeprowadzonych wywiadów	Środki własne
	2. Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną, sądem rodzinnym, organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej			Wykaz organizacji	
	3. Praca socjalna realizowana w zakresie diagnozy środowiska, współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie, występowania o pomoc materialną i instytucjonalną, udzielania informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowania o możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia			Ilość palcówek i stowarzyszeń Ilość osób korzystających z pomocy	

2. Rozwój usług profilaktyczno-wspierających skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych	1. Opracowanie programu diagnostyczno-interwencyjnego skierowanego do rodzin niewydolnych wychowawczo	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy Rada Miejska Świetlice socjoterapeutyczne Szkoly z terenu gminy Chorzele	2011 - 2016	Ilość godzin zajęć pozalekcyjnych, ilość zorganizowanych wycieczek i imprez integracyjnych, ilość pracujących klubów, grup i kółek zainteresowań, ilość aktywnych wolontariuszy, liczba osób objętych różnymi zajęciami, ilość osób biorących udział w usługach	EFS Budżet gminy Budżet MGKRPA
	2. Rozwój pracy zespołowej (pracownik socjalny wraz z konsultantami pracuje z konkretną rodziną w celu pomocy w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej tej rodziny)				
	3. Warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów				
	4. Organizacja czasu wolnego dzieci przez zorganizowanie ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych				
	5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny				

3. Rozszerzenie oferty pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej dla rodzin dysfunkcyjnych, zwłaszcza dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie	1. Współpraca i komunikacja z instytucjami, organizacjami świadczącymi pomoc psychologiczną, socjalną i prawną rodzinom z problemami życiowymi; zwłaszcza ofiarom i świadkom przemocy	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy	2011 - 2016	Baza danych świadczeniobiorców w OPS Baza danych KP Chorzele	EFS Środki własne gminy
	2. Zorganizowanie grupy wsparcia dla ofiar przemocy	MGKRPA w Chorzelach			
	3. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego	Policja			
4. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością	1. Podjęcie działań w celu stworzenia mieszkań socjalnych	Urząd Miasta i Gminy Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Chorzelach	2011 - 2016	Ilość osób bezdomnych	Budżet gminy Budżet państwa EFS
	2. Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania	Urząd Miasta i Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej			
	3. Działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych : pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności				

Cel strategiczny III

cel strategiczny nr 3: BUDOWA I ROZWIJANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH, ZAPEWNIAJĄCEGO IM WŁAŚCIWĄ OPIEKĘ					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Podmiot koordynujący	Harmonogram wdrażania	Rodzaje wskaźników	Źródła finansowania
1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy	1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców niepełnosprawnych i będących w wieku poprodukcyjnym i niepełnosprawnym	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy Ośrodek Upowszechniania Kultury	2011 - 2016	Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych Ilość osób korzystających z pomocy	EFS Budżet państwa Budżet gminy
	2. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania w szczególności poprzez propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.			Ilość uczestników zorganizowanych akcji pomocowych	
	3. Podnoszenie jakości pracy opiekunek domowych poprzez dostosowywanie ich liczby i umiejętności do istniejących potrzeb			Ilość osób korzystających z usług opiekuńczych	
	4. Inicjowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.			Ilość aktywnych wolontariuszy	

2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizacja osób upośledzonych umysłowo	1. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego	Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miasta i Gminy Ośrodek Upowszechniania Kultury Biblioteka miejska w Chorzeliach	2011 - 2016	Baza danych świadczeniobiorców w OPS Ilość przyznanych świadczeń Ilość przeprowadzonych wywiadów	EFS Budżet państwa Budżet gminy Fundusze zewnętrzne Budżet Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu PFRON
	2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym				
	3. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy środowiskowego domu samopomocy.				
	4. Podejmowanie działań zmierzających do systematycznej likwidacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo				
	5. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym				
	6. Współdziałanie z PFRON, PUP i organizacjami pozarządowymi dla skutecznego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz aktywizacji zawodowej				
	7. Wsparcie materialne i żywnościowe dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych				

Cel strategiczny IV

cel strategiczny nr 4: ZWIĘKSZENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ROZWÓJ KULTURALNY					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Podmiot koordynujący	Harmonogram wdrażania	Rodzaje wskaźników	Źródła finansowania
1. Zwiększenie i uatrakcyjnienie spotkań, imprez integracyjnych i kulturalnych	1. Organizacja różnego rodzaju zajęć dla dzieci i młodzieży	Szkoły z terenu gminy	2011 - 2016	Ilość zorganizowanych imprez kulturalnych i integracyjnych Ilość osób biorących udział	EFS Budżet państwa Budżet gminy Fundusze zewnętrzne
	2. Organizacja warsztatów teatralnych, artystycznych i integracyjnych	Urząd Miasta i Gminy			
	3. Organizacja wystaw, wycieczek poznawczych, wyjazdów do kina, teatru itp	Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Upowszechniania Kultury			
	4. Organizacja imprez integracyjnych dla wszystkich mieszkańców	Biblioteka miejska w Chorzelach			
2. Rozwijanie, rozbudzanie zdolności i zainteresowań artystycznych – zwiększenie aktywności artystycznej.	1. Prowadzenie różnego rodzaju zajęć rozwijających zainteresowania	Urząd Miasta i Gminy Zespół Ekonomiczno	Praca ciągła	Ilość godzin zajęć pozalekcyjnych, ilość zorganizowanych wycieczek i imprez	EFS Budżet państwa

	2. Edukacja artystyczna dzieci i młodzieży	administracyjny Szkół		integracyjnych, ilość pracujących klubów, grup i kółek zainteresowań, ilość aktywnych wolontariuszy, liczba osób objętych różnymi zajęciami, ilość osób biorących udział w usługach	Budżet gminy Fundusze zewnętrzne
	3. Dbanie o interesy swojej wsi	Ośrodek Pomocy Społecznej			
	4. Organizacja zajęć nauki folkloru i tradycji dla mieszkańców gminy	Ośrodek Upowszechniania Kultury			
	5. Edukacja społeczna, udział w uroczystościach i prezentacja własnego regionu	Biblioteka miejska w Chorzeliach			
3. Podejmowanie działań minimalizujących zjawisko izolacji i osamotnienia	1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości udziału w życiu publicznym	Urząd Miasta i Gminy	Praca ciągła	Baza danych PCPR w Przasnyszu Liczba aktywnych wolontariuszy	EFS Budżet państwa Budżet gminy Fundusze zewnętrzne
	2. Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych	Zespół Ekonomiczno administracyjny Szkół Ośrodek Pomocy Społecznej			
	3. Inicjowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	Ośrodek Upowszechniania Kultury Biblioteka miejska w Chorzeliach			

Cel strategiczny V

cel strategiczny nr 5: ROZWÓJ KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Podmiot koordynujący	Harmonogram wdrażania	Rodzaje wskaźników	Źródła finansowania
1. Rozwój Przedsiębiorczości wśród mieszkańców	1. Utworzenie w gminie „Punktu przedsiębiorczości”,	Urząd Miasta i Gminy	2011 - 2016	Ilość chętnych osób do udziału w szkoleniach Ilość wydanych ulotek Rejestr ewidencji działalności gospodarczej	EFS PUP Przasnysz Budżet gminy
	2. Szkolenia dla rolników z zakresu tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych,	Zespół Ekonomiczno administracyjny Szkół			
	3. Szkolenia z zakresu otwierania i prowadzenia działalności gospodarczej	Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Upowszechniania Kultury			
	4. Działania promujące przedsiębiorczość : konferencje, ulotki, itp	Biblioteka miejska w Chorzelach			

2. Podniesienie świadomości i aktywności mieszkańców	1. Zatrudnienie nowych specjalistów – doradców	Urząd Miasta i Gminy Zespół Ekonomiczno administracyjny Szkół Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Upowszechniania Kultury Biblioteka miejska w Chorzela	2011 - 2016	ilość osób korzystających z tych form wsparcia	EFS PUP Przasnysz Budżet gminy
	2. Prowadzenie szkoleń, warsztatów, wykładów, prelekcji, spotkań dla różnych grup społecznych				
3. Podniesienie możliwości zdobywania środków unijnych	1. Spotkania z osobami udzielającymi porad w zakresie zdobywania środków unijnych, szkolenia, doradztwo	Urząd Miasta i Gminy Zespół Ekonomiczno administracyjny Szkół Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Upowszechniania Kultury Biblioteka miejska w Chorzela	2011 - 2016	Ilość osób chętnych do pozyskania środków pochodzących z Unii Europejskiej	EFS PUP Przasnysz Budżet gminy

3.4. Proponowane projekty – Bank Pomysłów

W trakcie prac nad dokumentem strategicznym skonstruowane poniżej prezentowane projekty. Przedstawione zostają na zasadzie banku pomysłów i będą możliwe do realizacji, jeśli projektodawcy uzyskają niezbędne do ich realizacji środki finansowe.

PROJEKT nr 1

Problem Mała aktywność osób w wieku emerytalnym w życiu społecznym

Grupa docelowa : Emeryci i renciści, inwalidzi

Cele :

- pogłębienie więzi społecznej
- otwarcie się na potrzeby środowiska
- zagospodarowanie czasu wolnego
- wykorzystanie wiedzy i doświadczeń życiowych
- wyłonienie osób aktywnych w działaniach na rzecz grup

Działania/Podziałania :

- organizowanie spotkań
- stworzenie bazy lokalowej
- wycieczki integracyjne
- organizowanie wystaw i pokazów prezentujących dorobek w/w grupy
- zatrudnienie animatora

Rezultaty :

- utworzenie klubu seniora
- integracja społeczna
- zmniejszenie wykluczenia społecznego
- zaspokojenie potrzeb intelektualnych
- zwiększenie aktywności społecznej

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 2

Problem Wysoki poziom bezrobocia wśród młodzieży w wieku 18-30 lat na terenie miasta i gminy Chorzele

Grupa docelowa : Grupa 30 osób

W tym: 15 kobiet i 15 mężczyzn

Cele :

Zmniejszenie poziomu bezrobocia

Podniesienie kwalifikacji i umiejętności

Zwiększenie poczucia własnej wartości

Rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań

Zwiększenie umiejętności poszukiwania pracy

Działania/Podziałania :

1. Promocja projektu / zakup ulotek, plakatów, długopisów oraz innych gadżetów z logotypami, zbudowanie strony internetowej, informacje w prasie lokalnej
2. Organizacja warsztatów i szkoleń / przygotowanie sali, zatrudnienie doradcy zawodowego, psychologa, podpisanie umów z instytucjami prowadzącymi szkolenia/
3. Koordynacja i zarządzanie projektem / zatrudnienie osoby odpowiedzialnej, zakup potrzebnego sprzętu, materiałów biurowych/

Rezultaty :

Twarde: grupa 30 osób ukończy cykl warsztatów

15 mężczyzn ukończy kurs X

13 kobiet ukończy kurs Y

Miękkie: zwiększenie poczucia własnej wartości umiejętności poruszania się na rynku pracy

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 3

Problem Niski poziom zaangażowania młodzieży w działaniu Ochotniczych Straży Pożarnych

Grupa docelowa : Młodzież w wieku 10-18 lat

Cele :

Zwiększenie udziału OSP w życiu młodzieży
upowszechnienie pozytywnych wzorców zachowań alternatywna forma spędzania wolnego czasu
nabycie umiejętności praktycznych radzenia sobie w trudnych sytuacjach
krzewienie tradycji

Działania/Podziałania :

- powołanie drużyny młodzieżowej
- realizacja przyjętego programu
- wyjazdy edukacyjne
- szkolenia instruktorów
- zakup pomocy naukowych

Rezultaty :

- integracja społeczna
- zdobycie nowych umiejętności i wykorzystanie ich w praktyce
- wzbogacenie wiedzy fachowej
- rozwój zainteresowań
- 1 drużyna nowopowstała – 15 osób

Kontynuacja idei OSP

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 4

Problem Niski poziom opieki nad osobami starszymi, samotność, izolacja społeczna

Grupa docelowa : Grupa 20 osób w wieku 60 lat i więcej

Cele :

zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych

podniesienie poziomu opieki

zmniejszenie samotności

Działania/Podziałania :

Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych

Pozyskanie bazy lokalowej dostosowanej dla osób starszych i niepełnosprawnych

Zapewnienie transportu

Zapewnienie opieki medycznej

Pozyskanie kadry prowadzącej

Rezultaty :

- zmniejszenie samotności

- integracja grupy

- nabycie nowych umiejętności i rozwijanie zainteresowań

- odciążenie rodzin/ poczucie bezpieczeństwa z obu stron/

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 5

Problem Zbyt duże spożycie alkoholu wśród młodzieży w wieku 15-25 lat

Grupa docelowa : Grupa 30 osób w wieku 15-25 lat

W tym 20 mężczyzn i 10 kobiet

Cele :

Zmniejszenie spożycia alkoholu

Uświadomienie problemu

Podniesienie poczucia własnej wartości

Nabywanie umiejętności radzenia sobie z alkoholizmem

Działania/Podziały :

Organizacja spotkań / przygotowanie lokalu, zakup niezbędnych urządzeń, spotkania z osobami, które „wyszły z nałogu”

Organizacja warsztatów/ zatrudnienie specjalistów, zakup materiałów biurowych/

Promocja projektu /zakup ulotek, plakatów, długopisów oraz innych gadżetów z logotypami, zbudowanie strony internetowej, informacje w prasie lokalnej/

Rezultaty :

Twarde: 30 osób ukończy warsztaty

Miękkie: zwiększenie poczucia własnej wartości

poprawa relacji w rodzinie oraz w grupie rówieśników

zwiększenie świadomości problemu

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 6

Problem Mała integracja wśród osób starszych

Grupa docelowa : Grupa 50 osób w wieku 55-i więcej lat

W tym 20 mężczyzn i 30 kobiet

Cele :

Zwiększenie integracji osób starszych

Zagospodarowanie czasu wolnego

Podniesienie poczucia własnej wartości

Wykorzystanie doświadczenia życiowego przy rozwiązywaniu problemów grupy oraz własnych.

Działania/Podziałania :

Promocja /zakup ulotek, plakatów, długopisów oraz innych gadżetów z logotypami, zbudowanie strony internetowej, informacje w prasie lokalnej/

Stworzenie miejsca spotkań / adaptacja lokalu, zakup wyposażenia, stworzenie planu działania/

Organizacja spotkań / zaproszenie gości- lekarze specjaliści, występy dzieci/

Rezultaty :

Twarde: 50 osób będzie uczestniczyć w spotkaniach

Miękkie: podniesienie poczucia własnej wartości

Zmniejszenie poczucia samotności

Poszerzenie wiedzy

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 7

Problem Brak wsparcia merytorycznego / nauka języków obcych, korepetycje/

Grupa docelowa Grupa 30 dzieci w wieku 6-12 lat

Cele :

Rozwijanie zainteresowań dla dzieci w wieku 6-12 lat

Wyrównanie szans edukacyjnych

Rozwijanie zainteresowań

Zagospodarowanie czasu wolnego

Działania/Podziałania :

Zorganizowanie świetlicy socjoterapeutycznej

Zabezpieczenie bazy lokalowej

Zaangażowanie osób prowadzących zajęcia

Wypożyczenie

Zorganizowanie dowozu

Prowadzenie zajęć

Rezultaty :

Podniesienie poziomu wiedzy

Co najmniej 5 osób uzyska średnią ocenę „4”

Czas trwania :10 miesięcy

PROJEKT NR 8

Problem Brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla młodzieży w wieku 14-20 lat

Grupa docelowa : Grupa 20 osób w wieku 13-20 lat

Cele :

Zapewnienie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego

Nabycie umiejętności współżycia i integrowania się w grupie

Promowanie zdrowego stylu życia

Działania/Podziałania :

Utworzenie młodzieżowego klubu sportowego

Promocja

Pozyskanie lokalu

Zaangażowanie trenera

Wypożyczenie klubu

Opracowanie harmonogramu działań

Rezultaty :

- aktywna forma spędzania wolnego czasu

- integracja młodzieży

- 2 osoby zakwalifikują się do zawodów sportowych na szczeblu powiatowym

Czas trwania : 1 rok

PROJEKT NR 9

Problem Mała aktywność młodzieży w życiu kulturalnym

Grupa docelowa : Grupa 30 osób w wieku 16-25

Cele :

Rozwój zainteresowań

Powstanie zespołów artystycznych

Aktywne spędzanie wolnego czasu

Intelektualny rozwój

Zwiększenie udziału młodzieży w życiu kulturalnym

Działania/Podziałania :

Utworzenie zespołów artystycznych

Warsztaty artystyczne

Wyjazdy szkoleniowe

Zatrudnienie instruktorów

Zakup pomocy niezbędnych do realizacji projektu

Rezultaty :

- Powstanie 2 zespołów artystycznych

- Nabycie wiedzy i umiejętności

- Integracja społeczna

- ograniczenie złych nawyków

Czas trwania : 1 rok

4. ZARZĄDZANIE PROCESEM WDRAŻANIA STRATEGII

4.1. System ocen wdrażania, monitoring i ewaluacja

Za realizację całości Strategii w Gminie Chorzele odpowiada Burmistrz Miasta i Gminy Chorzele, natomiast koordynatorem wdrażania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Chorzelach zgodnie z art. 110 ust. 4 w kontekście art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Koordynację poszczególnych celów strategicznych powierza się różnym instytucjom gminnym zajmującym się obszarami polityki społecznej określonym, w danym celu.

Wykonanie poszczególnych działań będzie zlecane różnym podmiotom – jednostkom organizacyjnym gminy, organizacjom pozarządowym i podmiotom gospodarczym jako usługodawcom. Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można by uwzględnić w dokumencie. Wybrano najważniejsze i najpilniejsze. Kryterium wyboru były praktyczne możliwości kontynuowania działań już realizowanych i nastawienie na zahamowanie i przeciwdziałanie negatywnym skutkom najważniejszych problemów społecznych.

Aktywizację zaniedbanych środowisk, ze wskazaniem wybranych instrumentów realizacji i niektórych partnerów społecznych (organizacje pozarządowe). Strategia jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu, zmiany potrzeb i możliwości będą wymagać uaktualnienia zgodnie z potrzebami społecznymi.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Monitoring jest ciągłym procesem zbierania danych, porównywania ich i oceny, pod kątem poprawności działań. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawiać się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

W trakcie wdrażania Strategia będzie oceniana oraz będzie podlegała monitoringowi i ewaluacji. W tym celu Burmistrz Miasta i Gminy powoła Zespół Roboczy d.s. Oceny

Wdrażania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych. W jego skład wejdą osoby niezaangażowane we wdrażanie Strategii. Zespół będzie zbierał się zgodnie z potrzebami lecz nie rzadziej jak raz w roku. Praca Zespołu polegać będzie na tworzeniu Rocznych Planów Działania i kontroli ich wykonania, oraz na ewaluacji rezultatów wdrażania. W celu oceny wdrażania Strategii, spotkania Zespołu będą miały miejsce na początku roku. Podstawowym narzędziem oceny będzie **Roczny Plan Działania** oraz sprawozdanie koordynatora wdrażania. Sprawozdanie powinno się odnosić do wszystkich elementów **RPD** – budżetu, harmonogramu, wskaźników ze szczególnym uwzględnieniem odchyłeń od zaplanowanych wielkości i wyjaśnieniem przyczyn takiego stanu rzeczy. Ocena Zespołu wraz z wnioskami z niej wynikającymi, przedstawiana jest Burmistrzowi do zatwierdzenia.

Monitoring wdrażania będzie prowadzony na bieżąco, w trakcie realizacji, przez Koordynatora Strategii – Ośrodek Pomocy Społecznej. To on bada wykonanie budżetu, harmonogramu i wskaźników oraz ocenia poprawność działań. W przypadku wystąpienia odchyłeń ponadnormatywnych, konieczne będzie wdrożenie procedury określonej w RPD, w celu dokonania jego aktualizacji.

Monitoring powinien składać się z 3 podstawowych działań:

1. przedkładania raportów z przebiegu realizacji celów i kierunków działania zamieszczonych w Strategii (raz do roku),
2. ocena realizacji Strategii (raz w roku)
3. organizacja zebrań strategicznych z udziałem osób tworzących wcześniej Strategię dla oceny jej aktualności (spotkania w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na dwa lata).

Ewaluacja wdrażania – przewiduje się dwukrotną ewaluację wdrażania Strategii – na koniec 2013 roku i 2016 roku. W czasie ewaluacji zostanie ocenione, czy cele Strategii są osiąganе w zadawalającym stopniu i tempie. Ewaluacja będzie dokonywana przez Zespół ds. Oceny Wdrażania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, a wnioski wraz ze sprawozdaniem przekazywane Burmistrzowi.

4.3. Roczny plan działania – realizacji zadań strategicznych

Zgodnie z potrzebami społecznymi, ustalonymi podczas spotkań roboczych z zespołem reprezentującym społeczność lokalną oraz zapisami strategii planujemy w 2011r. realizację usług.

Proponowany harmonogram realizacji Planu Działania

Kwartaly	ROK 2011			
	I	II	III	IV
Przygotowanie rocznego planu, uspołecznianie, zatwierdzanie przez burmistrza, Radę itp.	X			
Ogłoszenie konkursów i spotkania konkursowe, zawarcie umów na realizację usług	X			
Zapotrzebowanie na środki finansowe na umowy	X			
Realizacja zadania I	X	X	X	X
Realizacja zadania II	X	X	X	X
Realizacja zadania III itd.	X	X	X	X
Wsparcie szkoleniowe			X	
Sprawozdawczość, realizacja umów, usług, negocjacje małych grantów		X		
Ocena działań, aktualizacja planu po ewaluacji strategii				X
Końcowa ocena, przygotowanie sprawozdań				X

Roczny Plan Działania (RPD) jest dokumentem operacyjnym, wypracowanym przez Zespół Roboczy do spraw Oceny Wdrażania Strategii na podstawie projektu przedstawionego przez Kierownika OPS, jako koordynatora Strategii. RPD będzie zawierał uszczegółowienie działań Strategii w zakresie: typów projektów, ich budżetu (wyrażonych w PLN), harmonogramu miesięcznego, wskaźników wyrażonych liczbowo oraz w sposobie wdrażania – konkurs, przetarg, zlecenie, itp. Tak przedstawiony sposób wdrażania pozwoli na optymalne zaangażowanie zasobów instytucjonalnych w gminie. Sposób wdrażania powinien być dobrany do istniejących zasobów i uwzględniać oprócz instytucji publicznych, także organizacje pozarządowe oraz przedstawicieli podmiotów gospodarczych i lokalnej społeczności (np. niepełnosprawni, bezrobotni, itp.). W dokumencie należy także wskazać normatywne odchylenia, dopuszczalne w trakcie realizacji budżetu, harmonogramu i wskaźników. Zostanie również określona procedura postępowania w razie odchylen ponadnormatywnych, które będą musiały być wprowadzone do dokumentu, jako aktualizacja

w trakcie roku, zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy. RPD będzie wprowadzany w życie zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy i realizowany przez jednostki koordynujące poszczególne cele Strategii. W celu wypracowania Rocznego Planu Działania Zespół będzie spotykał się w ostatnim kwartale roku poprzedzającego.

Wzór Rocznego Planu Działania stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej Strategii.

4.3. Proces aktualizacji

Proces aktualizacji Strategii jest związany z ewaluacją jej wdrażania. Ewaluacja będzie się odbywać co 3 lata – na koniec 2013 roku i 2016 roku i będzie badać, czy stopień realizacji celów jest satysfakcjonujący. Na podstawie analizy danych oraz podczas konsultacji społecznych będzie dokonywana ocena aktualności Strategii. Burmistrz Miasta i Gminy Chorzele powoła Zespół do Spraw Aktualizacji/Opracowania Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, w skład którego wejdą zarówno urzędnicy, jak i przedstawiciele społeczności lokalnej, którzy w procesie partycypacyjnym wypracują zmiany w Strategii. W przypadku zaistnienia konieczności, Strategia będzie aktualizowana lub Zespół ds. Aktualizacji opracuje nową wersję dokumentu. W 2016 roku zostanie wypracowana nowa Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele, która będzie wdrażana od 2017 roku.

4.4. Uwagi końcowe

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem planistycznym i strategicznym Miasta i Gminy Chorzele. Odzwierciedla długofalowe zamierzenia i dążenia społeczności lokalnej kierunku poprawy ich jakości życia, jak również zintegrowania środowiska lokalnego.

Jest również dokumentem planistycznym wpisującym się w inne dokumenty strategiczne, zarówno gminne, jak i powiatowe oraz wojewódzkie.

Uchwalona Strategia jest dokumentem, którego posiadanie i wdrażanie jest obowiązkiem wynikającym z ustawy o pomocy społecznej. Aby wdrażanie usprawnić,

utworzono schemat wdrażania i koordynacji Strategii. Jest to dokument o charakterze ogólnym, który będzie uszczegółowiany w Rocznych Planach Działania.

W dokumencie przewidziano również jego ocenę, monitoring, ewaluację i aktualizację.

Stosowanie się do obowiązków prawnych, jak i zaleceń niniejszego dokumentu, spowoduje osiągnięcie założonego w nim celu głównego, jakim jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Chorzele.

Załączniki

Wzór Roczego Planu Działania

ROCZNY PLAN DZIAŁANIA DO STRATEGII INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY CHORZELE NA LATA 2011-2016

1. Adres gminy

Województwo	
Miejscowość	
Ulica	
Nr domu	
Nr lokalu	
Kod pocztowy	

2. Osoba do kontaktów roboczych

Imię	
Nazwisko	
Stanowisko	
Nr telefonu	
Nr faksu	
Adres poczty e-mail	

3. Ogólny opis zaplanowanych usług społecznych

--

4. Czy planowane usługi są zgodne z zapisami w planach strategicznych gminy (w tym w Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011-2016)?

TAK

Proszę zacytować odpowiednie zapisy

--

NIE

Jeśli NIE wyjaśnić rozbieżności

--

5. Prognozowane działania, typy projektów, budżety, procedury

Działanie wg Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych	Typ projektu	Przewidziane środki na realizację (budżet)	Źródło finansowania (budżet gminy / środki zewnętrzne)	Wskaźniki (w tym liczbowe) dla danego typu projektu	Termin realizacji (od, od)	Procedura zewnętrzna(w przypadku finansowania zewnętrznego) wewnętrzna (konkurs/przetarg/zlecenie) – dopuszczeni usługodawcy

W sumie na realizację projektu przeznaczają się zł (słownie złotych)

6. Harmonogram wdrażania Rocznej Planu Działania:

7. Oświadczam, że informacje zawarte w niniejszym opisie usług społecznych są prawdziwe i zgodne z zapisami w planach strategicznych gminy, w tym w szczególności w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011 - 2016.

Wyrażam zgodę na udostępnienie niniejszego planu innym instytucjom oraz ekspertom dokonującym ewaluacji i oceny (podpisuje Przewodniczący Zespołu roboczego ds. oceny wdrażania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011 - 2016):

Imię i nazwisko osoby uprawnionej	
Stanowisko	
Miejsce i data	
Podpis i pieczęć	

Lista osób uczestniczących w warsztatach dotyczących aktualizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Chorzele na lata 2011 – 2016

L.p.	Nazwisko i imię	Instytucja / Organizacja